36
15 D
20

SAVLVS ET PAVLVS

RVTHENAE VNIONIS

Sanguine Beati

IOSAPHAT

Transformatus.

ſiue

MELETIVS SMOTRISCIVS

Archiepiſcopus Hierapolitanus Archimandrita Dermanenſis Ord. S. Baſilij Mag.

PER

IACOBVM SVSZA

Epiſcopum Chelmenſem & Belzenſem cum S. R. E. Vnitum eiuſdem Ordinis, ex tenebris in lucem prolatus.

Blaſphemus fui, & perſecutor, & contumelioſus, ſed miſericordiam Dei conſecutus ſum, quia ignorans feci in incredulitate. 1. Timoth. 1. 13.

ROMÆ, Ex Typographia Vareſij. MDCLXVI.

SVPERIORVM PERMISSV.

36 15 D 20

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

In Tres APES Barberinas.

Arma gerunt, & mella ferunt, lumenque miniſtrant;
Quas in propoſito ſtemmate Cernis Apes.
Arma gerunt tectura probos, læſura malignos:
Hinc redamanda bonis, & metuenda malis.
Mella ferunt, multiſque ſuo de melle propinant:
Quoque magis fundunt, hoc magis exſuperant.
De ceris gratos adolent Cæleſtibus ignes
Celſaque conciliant ignibus aſtra ſuis.
Vna Tribvs *virtus* Apibvs, *mens protinùs* Vna.
Quippe Devs *regit has* Trinvs & Vnvs Apes.

EMINENT.MO ET REVEREND.MO

PRINCIPI

FRANCISCO
BARBERINO
S. R. E. CARDINALI

VICECANCELLARIO

Domino Domino, & Patrono Colendiſsimo.

REDIVIVVS hoc in libello Meletius Smotriſcius, Veſtræ Eminentiſſimæ Celſitudini, ſupplicem ſeſe præſentat: vt etiam poſt fata ſua clariſſimè conteſtetur, cui ſe ipſum debeat. Quantus enim quantus eſt, Veſtræ Celſitudinis, & in ea Celſiſſimæ domus Veſtræ, totus eſt. Quippe cùm ille, glorioſæ recordationis Sanctiſs. Celſitudinis Veſtræ Patrui, Vrbani VIII. tempo-

tempore, tenebroſo iaceret in Schiſmate;
& quidem altiùs, quàm à quouis vnquam,
In litteris, ad Vrbanum VIII. in lucem protrahi valeret; ipſe de ſe fatetur, quòd beneficiorum, & affectus Beatitudinis eius, erga Ruthenam Eccleſiam Radijs ex miſeriarum lacu extractus, pedibus manibuſque reuinctis, ad genua ſua, cum lachrymis proſternatur, & dicat, Pater peccaui in Cælum, & coram Te. Non ſum dignus vocari Filius Tuus. Et licèt ſe indignum afferat, eius tamen in Domino Filius factus eſt. Quia ſicut ex corde, cum S. Peccatore coram ſupremo protulit Patre, peccaui Domino: ita ab eodem audire meruit, & Dominus tranſtulit à Te peccatum Tuum. Et verò tam ſyncerum oris pœnitentis edictum Peccaui, quàm illud infallibile cæleſtis oraculum poteſtatis, Tranſtulit, firmiſſimè declarauit extinctus, ne locus eſſet hæſitationi, extinctus Meletius, quando abſolutorium à ſchiſmate Beatiſſimi Vrbani Breue, viuida manu, cum tot miraculis tenuit. Vt vel hoc ipſo ampliùs aſſereret, ſe & cum Breui, & cum Archiepiſcopatu Hierapolytano collato in Breui, ſe & viuum & demortuum, eſſe totum Petri, eſſe totum Vrbani, eſſe totum veſtrum. Sanè perbellè Meletio profluen-

tes

tes à Domo Veſtra & tractitij Ruthenæ Eccleſiæ inclaruère Radij, qui eam dotatam gratijs, decretis, priuilegijs in lucem extulère: qui munificentia ſua & protectione vnionem ab impetuoſo ſchiſmate protexère: qui per Ruthenos vnitos orientales conuertendos edixère: qui in admittendis Ruthenis ad Collegia à S.R.E. erecta in Polonia, Germania, & in Vrbe, eluxère: qui in Seminarium Minſcenſe Ruthenorum, liberaliùs ſeſe effudère: qui æde ſacra Diuorum Martyrum Sergij & Bacchi Romana, gentem noſtram illuſtrauère: qui ipſum Martyrem Ioſaphat, licèt poſt fata Meletij, Beatorum lumine donauère. Atque ideo quemadmodum viuus ad Vrbanam Petri Petram attractus, immobiliter illi, vt ſalutis portui, ad extremum adhæſit ſpiritum; ita mortuus Vrbanæ Petræ diploma, tanquam fidei ſuæ teſſeram, æterno ſculpendam adamante, retinuit. Quò & in vita ſua, & in morte, Petri ſe, & Vrbani, & Veſtrum profeſſus, ad eoſdem poſt deceſſum, in memoria hominum reuiuiſcens, recurreret. Quem ego ſpontè ad Veſtram Eminentiſſimam Celſitudinem, Veſtraſque protegentes, mellitas, flagrantes Apes, non currentem ſolùm, ſed volantem cùm præpedi-

re

re non valeam, lubens libenſque expedio. Accipere igitur eum, vt Suum, meque vt eius, in ſuam dignetur protectionem. Prædicabit ille ſub ea, & ego pediſſequus eius, non in Vrbe ſolùm, ſed etiam in Catholico orbe, Ruthenæ Eccleſiæ tractitios Vrbanos, & Veſtros Radios. Atque dum eiuſmodi meritiſſimè Veſtræ Eminentiſſimæ Celſitudini, quà Meletium quà me ipſum obligatione obſtringo, eidem ipſi, totique Celſiſſimæ eius proſapiæ, & longæuam, & felicem precor, voueoquè lucem.

V. Eminentiſs. & Reuerendiſs. Celſitudinis

Humillimus ſeruus

Iacobus Suſza Epiſcopus Chelmen. Vnitus.

AD

AD LECTOREM.

QVam hìc demirandi ſanè Meletij, lector beneuole deſcripſi vitam, eam non tanquam è triuio impertinens leuaui lutum, ſed è grauiſsimis veriſsimiſque teſtimonijs, quaſi prænobilem excerpſi vnionem. Atque ita certam illius rerum ſeriem aſſeruerim, vt omni humanæ certitudini, non duntaxat par ſit, ſed etiam ea longè ſuperior. Quod cùm de vniuerſis in hac hiſtoria contentis, tum verò vel maximè de grandibus dextræ Meletianæ prodigijs, Vrbanum Breue capientis, retinentis, Paſtori dimittentis, iterumque recipientis, nulli extradentis, ac demum viuidæ, flexibilis, & omnibus dimittentis, atque ab omnibus recipientis dictum Breue dextræ prodigijs accipi velim. Superſunt ſcripta Meletij, tam in Polonia, Lituaniæ, Ruſſiæque oris diſperſa, quàm hìc in vrbe rerum Domina, Barberinam & Apoſtolicam in caſtro Angeli Bibliothecam exornantia; an ab ipſis bibliothecis exornata: de quibus plurima in hoc libello contexta decerpſi. Sunt præ manibus

litteræ de vita Meletij, & iſtis portentis ad totam Baſilianam Ruthenorum in S. Vnione Religionem, alioſque perſcriptæ, Ioſephi Velamini Rutſcij Archiepiſcopi Ruſsiæ, viri integerrimi, quem Os Chriſti & Petri, Athlantem vnionis, Columnam Eccleſiæ, Athanaſium Ruſsiæ, appellauit, qui etiam hæc mirabilia ſacræ à Propaganda Fide congreg: in recenti, quo facta ſunt, detulit tempore. Adeſt Concio vilnæ ſuperiorum auctoritate prælo donatæ, viri præcellentis Alberti Cortiſcij Soc. Ieſu, in qua cùm vitæ Meletij iucunda & grauis enarratio, tum hoc centenorum miraculorum plenum miraculum, non minùs præſigni eruditione, quàm fœcundo eloquio exornatur. Ne memorem tot etiamnum viuentium, recentem vitæ eius, & horum memoriam prodigiorum, ex quibus infallibilis eorum & Diuina, percipi facilè poterit probatio & certitudo, dummodo de ijs ſanctæ inquirere lubuerit Eccleſiæ. Quocirca benignè & catholicè Lector, omnia in hoc propoſita libello, pro firmis accipere velis, & ſolari, tam ſolidis non viuorum modò, verumetiam mortuorum documentis, in extremis mundi plagis, & in meditullio peruicacis Schiſmatis, S. R. Eccleſiæ probari authoritatem, Summorum Pontificum extolli poteſtatem.

Vrbanus VIII. in litteris ad Rutſcium.

Vera Effigies Serui Dei Meletij Smotriſcij Archiepi Hierapolitani O.D.B.
Archimandritæ Dermanen. immanis Parricidij D. IOSAPHAT
Authoris ſub URBANO VIII. Pont. Max. conuerſi. & defun-
cti glorioſe MDCXXXIII Decembris XXVII.
Romæ 1665 A.C.

Quæ ſit Meletio facies? commonſtrat imago:
Ingenium quod ſit? poſthuma ſcripta probant;
Quæ pietas illum decoret? gerit iſte libellus:
Quaue fides ornet? Mortua dextra docet.

In Dextram MELETII Breue
VRBANI VIII.
tenentem.

Vitalem moriens linquit Meletius auram,
Exanguiſquè datum dextra diploma premit.
Mille manus traxère manum, traxère diploma,
Nec potuère manum vincere mille manus.
Obſequij magnum loquitur ſed Dextra triumphum,
Quando Paſtori dat, recipitquè Breue!
Vita perit, non Viua Fides, Meletius inquit;
Quæ poſt ipſa facit viuere fata manum!

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſs. P. Magiſt. Sac. Pal. Apoſt.

O. Archiep. Patracen. Viceſg.

Imprimatur,
Fr. Hyacinthus Libellus Sacri Pal. Apoſt. Mag.

SAVLI ET PAVLI VNIONIS, ſiue Meletij Smotriſcij Archiepiſcopi Hieropolitani Vitæ Præludium.

INimicam Deo, noxiam Eccleſiæ, poſt amicam, & proficuam Meletij Smotriſcij vitam,à lethæa vindicaturus obliuione, è veſtigio ad Dei mirabilia accedo. Quomodo maieſtas eius tenebroſa in lucem educat? à ſe auerſa ad ſe conuertat? ſtudiosè & grauiter impia, benignitate longanimitatis ſuæ ad feruentem accendat pietatem? vt penitùs profiteri nobis ſit neceſſum, non eſſe vllum, qui à Luce, calore, charitate, ſolis huius poſſit abſcondi. Palam enim conſtabit, quanta etiam in hoc, pace eius dixerim tenebrione, illa lux æterna operata ſit! vt vel inde ſpes viua ſalutis omnibus, deſperata mentis deiectio nulli, quantumuis maximo ſuperſit peccatori. In deſcribenda porrò vitæ Meletij ſerie, duplici vadam, ſicut & ipſe ab opifice ſuo auerſionis, & ad illum conuerſionis itinere. Et quemadmodum præcellens vir Albertus Kortiſcius Societatis IESV, teſteſque in Proceſſu Polocenſi, de Beati Ioſaphat Martyrio primò eum vnionis Saulum, dein appellant Paulum; pari etiam ego ratione, vitam eius ordiar à munere Sauli, terminabo in munere Pauli. Quippe ſicuti Saulus Eccleſiæ ſanguinem ſitiens primæuæ, Stephanum glorioſo coronauit Martyrio; ita Meletius primitijs inhians vnionis opprimẽdis, Ioſaphatum ad cæleſtem Martyrij extulit lauream.

Funebri concione ſuper Meletium.

Quòd-

Serm. 1. de S. Steph. & conuerſ. Pauli.

Quòdque auguſti nominis Doctor Auguſtinus de conuerſo aſſeruerat Paulo, ſi Stephanus non oráſſet, Eccleſia Paulo hodie caruiſſet; idem pariter & Proceſſus Polocenſis & memoratus Cortiſcius de conuerſo aſſerunt Meletio: ſi Ioſaphat non oráſſet, vnio Meletio hodie caruiſſet.

PRIMA PARS

De Meletio Saulo Vnionis.

CAPVT I.

Natales, educatio Meletij.

Vitalem Spiritum Meletius hauſit, in Podolia è nobili proſapia. Maximus in Baptiſmatis lumine dictus eſt; cùm potiùs quòd è Schiſmaticis prodijſſet tenebris, minimus eſſet dicendus. Nihilominus præſagio quodam, eo vocatus eſt nomine, quòd diuina Metamorphoſi, in virum poſt euaſerit maximum.

Parens eius Eraſmus.

Progenitor eius Eraſmus Smotryski, Vicecapitaneū Caſtri Camenecenſis, plurimo egit tempore. Vir morum ſingularium, nec exilis doctrinæ. Quippe qui Græcarum, Latinarumque litterarum, nec non Slauonicæ linguæ, cumprimis peritus fuerit. Cuius rei argumento ſunt, perutiles toti Ruſſiæ eius Lucubrationes; biblia ſcilicet è Græco & Latino ſermone, in Slauonicum verſa, & Oſtrógiæ ducis memorandi impenſis edita. Quorum etiam exemplar, Eminentiſſimus Cardinalis Franciſcus Barberi-

berinus ſuæ recens adſcribi locupletiſſimæ curauit Bibliothecæ.

Vnionis tum Rutheniæ cum S. R. Eccleſia renouandæ ſemina iaciebantur. Fouebat verò illa, vel vnicus ipſe Conſtantinus Conſtantini, in Sacro Fonte Baſilius, Dux Oſtrogienſis, Palatinus Kiouienſis. Qui ſuam à Ducum totiûs Ruſſiæ deriuans originem, proſapiæ vetuſtate, honorum ſplendore, opum affluentiâ, magnis facilè par erat principibus: Propenſio eius in firmandam cum Sede Apoſtolica Ruſſiæ vnionem, ex litteris eius anno 1593. ad Hypatium Pociey, tum Epiſcopum Ruthenum Vladimirienſem, poſtmodum Archiepiſcopum Metropolitanum Kiouien. exaratis, clarè innotuit. Optauitque ipſe coram & præſens, in perſona Ruſſiæ, obſequium Sedi Apoſtolicæ exhibentis, Vicarios Dei & Petri venerari pedes. Sed is idem, Dei permiſſu inueſtigabili, ab Hæreticis ruinam ſuam in Polona Republica metuentibus, ſi à Ruthenis obſequio Romani Pontificis obligatis, eſſent diuiſi, ſtimulatus, quod rectè cæpit, peſſimè abiecit, fidei S. opus. Zelum verò vel maximum Ruthenici Schiſmatis tenuit conſeruandi. Inde Oſtrogiæ liberali effuſo ære, non Slauonicæ duntaxat linguæ, ſed Græcarum iuxta, atque Latinarum artium, erexit palæſtram. In qua Ruthenam multam, quâ nobilem, quâ plebeiam aluit iuuentutem. Cæterùm videns dictum Eraſmum Smotryski, Vicecapitaneum Camenecenſem, eruditionis Ruthenos inter haud ſpernendæ, authoritate ſua tantùm apud eum perfecit, vt relicto publico honore, eius gymnaſij Re-

Dux Oſtrogienſis Baſilius vnionē promouet.

Ab eadem reſilit.

Scholas erigit.

Eraſmum Rectorem facit.

Rectorem ſubierit. Cui etiam dignos labore cenſus deſignauit, villaſque inſuper Baklaiouka, & Boriſouka è Ducatu Oſtrogienſi adiecit.

Eraſmus Meletium & Stephanum filios ſtudijs applicat.

Eraſmus duos habens filios, cùm eos pro ſua tenuitate, ſeuerâ morum diſciplinâ excoluiſſet, magiſtro è Græcia, per Ducem dictum euocato Cyrillo, ad Conſtantinopolitanam poſt euecto ſedem, in Græcis Latiniſquè litteris erudito, imbuendos tradidit. Sub quo Maximus, ætate licèt minor eruditione maior, in vtroque idiomate apparuit. Præripiente videlicet palmam, maiori fratri, non minore ingenio. Orbati parente in tutelam Ducis deueniunt. Qui parentis eorum memor, breui ab exitu eius, ætate ſuperiorem, ad Notarij ſui prouexit munus.

Meletius Vilnam à Duce mittitur.

Iuniorem cum Georgio Puzyna, è primæuo nobilitatis Volhinienſis flore iuuene, ſanguineque ſibi iuncto, ſub annum 1601. Vilnam pro tractandis liberalibus diſciplinis, ad Patrum Soc. IESV, direxit Academiam. Iſthic aliquot moratus annis, rationalique exacta Phyloſophia, cùm altioribus ſcientijs, vti durum Schiſmatis germen prohiberetur, curando tyrocinio magnæ notæ iuuenis, atque è Principibus oriundi, ſed Schiſmatici Solomerecij, admotus eſt.

Vadit in Germaniæ partes.

Quo cum in Sileſiam, Vratislauiam, inde Lypſiam, ac Norimbergam, aliaſque in Ciuitates, & Academias acatholicæ Germaniæ demigrauit.

Inter hæreticos ſtudet.

In his Vniuerſitatibus, dum varias aconito hæreſeon imbutas conſectatur artes, ipſe quoque virus earum intimis hauſit viſceribus: ita vt ſectariorum facilè primus cenſeretur.

Poſtquam ſolum ex Germania vertiſſet in Lithua-

Lithuaniam, & Palatinatum Minſcenſem, (in cuius gremio Solomerecium) ſine mora aculeum in S.R.Eccleſiam, eiuſque pediſſequam vnionem exeruit. Quandoquidem Laicus adhuc, quaſi magnæ authoritatis in fide Magiſter, Vertente iam anno 1610. Volumen virulentum concepit: eidemque nomen, Theophili Orthologi Lamentum, indidit. Solomerecio Minſcum ſat celebrem & vetuſtam Rutheniſque obſitam Ciuitatem, quia proximam, ſæpius commeans, populum ſimplicem & rudem, intimè ſibi conciliauit. Quocirca ad illum veluti ad oraculum confluere, ab illius ore in dogmatibus fidei, vniuerſi pendere, de illo vti de fonte quodam, doctrinam haurire; ſed quia infectò, minimè ſalutarem. Indeque Minſcenſes Paſtores, Vnitos deſeruêre, ſodalitium orthodoxum, vt aiunt, fundauêre, nouamque Eccleſiam erexêre. Quam ipſe poſtmodum in Archiepiſcopum à Patriarcha Hieroſolymitano initiatus, conſecrauit. Inierat tum Smotriſcius ſingularem cum Archiepiſcopo Ruſſiæ Ioſepho Rutſcio notitiam, & intima eius vſus eſt conſuetudine. Rutſcius etiam tam commoda lætus occaſione, de vnione cum eo Catholica perfrequens egit, quî eius emolliret pectus, deuinciret animum, & dotibus naturæ egregijs inſigniti viri lucraretur ſalutem. Sed præualente altiùs fixo pectori Schiſmate, incaſſum eius ceſſit labor.

Reuertitur in Lituaniā

Lamentum ſcribit.

Peruertit Ruthenos.

Cū Rutſcio Metropolitano conuerſatur.

Non emollitur.

CAPVT II.

Meletius Religioſus in Schiſmate perſequitur Vnionem.

Vilnæ fit Monachus Dioſunitus.

Lamentum ſuum edit.

Hæretici illud & Schiſmatici recolunt

Atque vt ampliùs orthodoxiæ prodeſſet ſuæ, ſanctæ obeſſet Vnioni, anno ſupra milleſimum ſexcenteſimum decimo ſeptimo, amicis, Solomerecij nobilis, exutis obſequijs, Vilnam appellit, habitu Monaſtico induitur, & è Maximo in Meletium nominetenus Religioſum, reapſe maximum Vnionis perſecutorem transformatur. Hic grauiter lamentabile lamentum, quod dudum conceperat, quaſi elephantinum partum, procreauit. In quo tam acriter Sanctam Principis Apoſtolorum adoritur Sedem, vt acriùs hæreticorum nemo. Quot ibi verba, tot crudelia vulnera: quot ſenſus, tot lethalia toxica. Et quia inſigni Polonicæ linguæ cultu, quaſi dulci pharmaco condita, eò magis noxia. Adeòque non Schiſmatici modò iſtud lamentum, ſed etiam hæretici, lætis terebant manibus, pleno fouebant ſinu, demum corde ſuo penitùs defigebant. Fuêre qui illud quaſi precio diues, arte præſigne Cimelium, ſuprema voluntate in ſuos deriuandum poſteros, teſtatum reliquerint. E clero autem Schiſmatico non poſtremi, authoritate deſcriptæ quaſi in eo veritatis diuinæ, monumentis Chryſoſtomi æquiparandum, ſanguinemque pro eo fundendum cenſuêre. Nec inglorium æſtimatum, cuiJam perſonæ hæreticæ, cum eodem in æui-ter-

ternum lamentabili modo ſepeliri.

Non eo tamen inficias, eum hoc in clauſtro, multis inſudâſſe corporis afflictionibus: moleſtis nimirum cilicijs, inſomnibus vigilijs, duræ quieti, pallidæ ieiunitati, nudæ paupericì, morum componendorum exercitationi, & ſi quæ in ſtatu à vera fide alieno, comperiri poteſt, pietati. Sed vt ipſa talia, ſine fide placere Deo non poſſe certum eſt, ſic neque placitum reddere illum, quem hiſce quodammodò videris adornatum. Enimuerò de pijs eius extrinſecùs operibus, alio dabitur loco, dicendi occaſio. Nec tamen ſileri hîc congruum, quod inſuper etiam tum, laude in illo dignum fuit. Etenim Pſalterium, & nouum teſtamentum Slauonicum, ad Græcum idioma concinnans vt laborioſè, ſic toti genti Ruthenæ proficuè reformauit. Ipſius curâ & induſtriâ typis editum, cum varijs officijs diuinis, & precationibus eiuſdem linguæ breuiarium. Adiunxit hiſce lucubrationibus, Lexicon, & Grammaticam itidem Slauonica. Quinimò ipſe eam iuuentuti prælegit, vti quoque Latinas artes humaniores. In Concionibus perelegans, & perfrequens Ruthenicè dicendis: in ſodalitio Nobilium Ciuiumque ad pietatem ſuam excolendis, perquam aſſiduus. Et quidquid innata fidei, vt dicunt, veteris zelotypia, flagitare ab illo poterat, generoſè executus eſt. Quantùm verò hiſce ſtudijs populum ſibi deuinxerit, difficile dictu. Illum Religionis tutorem, propagatorem fidei, Orthodoxiæ genitorem dicere. Prodeuntem quopiam, frequentiâ comitari, honoris; venerari obſequijs, pietatis;

In Monaſterio ſeuerè viuit.

Labores eius in Schiſmate.

Affectus populi in ipſû.

fauoribus ac muneribus proſequi, debiti erat. Sed in hac auræ popularis felicitate, eò longè infelicior, quòd inexhauſtis ſudoribus, inferna mereretur. Et verò cùm Ioachimus Morochouski Epiſcopus Vnitus Vladimirienſis, vir præſtantis eruditionis, pietatiſque, acatholico eius lamento, edito in lucem libro Parigoria, modum ac medelam poſuiſſet; Simulque Religioſus è Societate IESV Petrus Skarga, cùm virtutis, tum doctrinæ eximiæ, Concionator Regis Poloniæ percelebris, eandem lamentationem ſuis coërcuiſſet ſcriptis; Smotriſcius, pedetentim in zelo ſuo langueſcere, ſecumque luctari cæperat: nec ſufficiens veritati confutandæ, palinodiam in libello quodam à ſe compoſito, & ſic nuncupato, occinere. Quem dum Oſtrogienſi ſodalitio, & Dermanenſibus tum Schiſmaticis Monachis porrexiſſet, illi, iudicio ipſius, eundem ſubiecerunt primò, deìn impetratum, igne limauerunt, vt non plus nec vltrà, viſus hominis eum aſpexerit. Memorat ipſe in ſua iam Catholicus apologia, lucubrationes à ſe factas, contra ſcriptum vnio intitulatum; contra Dialogum Ciuis Breſtenſis, cum Sodali Vilnenſi; contra rediuiuum Naleuayko: (rebellis iſte Reipublicæ Coſacus fuerat) contra Polyticam dictam ignorantiam, & deuotionem inſuper nouorum Eccleſiaſticorum Vilnenſium Vniuerſa vnitorum germina. Quas in lucem edere molitum ſe: nec remorſum fragrante edidiſſe conſcientia. Attingit iuſtificationem, & ſimilia opera ſua luce donata: in quibus propalam fatetur ſe, quò longiùs proceſſiſſet, eò leniorem, in perſtringendis fidei dogmatibus

Contra lamentū eius reſcribitur.

Meletius in reſpondendo deficitPalinodiam ſcribit.

Sed exuritur.

Reſcripta eius varia in Vnitos.

Sed ob remorſum cōſcientiæ non edita.

Catho-

Catholicæ fuiſſe. Demum aſſerit tractatum ſe de Spiritu Sancto, more Syllogiſmorum per Græcos Romanis, per Romanos Græcis obijci ſolitorum contexuiſſe. Sed quia Vilnenſe clauſtrum, & ſodalitium Schiſmaticum, adeò exarſerat, vt tumultus maiores, quàm fructus fierent, ſilentio inuoluiſſe. Vetumtamen iterum ſpiritu contradictionis ambitioniſque excitus, anno 1621. alium in S. Eccleſiam, fidemque Catholicam diuulgauit librum. Equidem innoxijs Ruthenis perquam noxium, ſed ſub velo, & titulo verificationis innocentiæ, perplacidum. Eo benè ab vnitis propulſato, aliud eodem anno volumen extradidit, defenſionemque verificationis indigitauit, partûs potiùs viperini elogio digniſſimum. Quibus veluti auro, ſed adulterino, tanquam aliquam gemmam, ſed ex Acherontæo mari, adiecit Elenchum, Librum vt infra videbitur perditiſſimum. Quo non modò animos ſuorum ille, in peruicaci obdurat Schiſmate, ſed etiam quæ in lamento, alijſque parricidalibus monumentis exarauerat, confirmat, probatque.

Meletius iterum in Eccleſiam ſcribit.

CAPVT III.

Meletius Archimandrita, & Archiepiſcopus in Schiſmate perſequitur Vnionem.

CEdit interea fatis Leontius Karpouicz Vilnenſis apud aduerſarios Archimandrita, monaſticæ ſeueritatis amans, & morum laudabilium,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

lium, niſi eos Schiſmate deturpâſſet. Proinde Meletius non minùs eius Monaſterij Religioſorum, quàm Sodalitij, è nobili Ciuilique cœtu collecti, in Archimandritam vnanimi voce legitur. Annus tum 1621 voluebatur, & Otthomanica manus Regno rebuſque inhians Poloniæ, limites eius adorta eſt. Interea increbuit Vilnæ, Theophanem Hieroſolymitanum Patriarcham, id temporis è Moſchouia, de mandatis ſui Tyranni in Polonos ſtimulata, in Ruſſiam & Kiouiam deſcendiſſe. Igitur omnes dicti Religioſi, Sodaleſque Vilnenſes, Meletium Smotriſcium, Kiouiam concederet, accendere: ære copioſo in ſubſidium itineris munire, Archimandriæ Vilnenſis, & Polocenſis Archiepiſcopatûs honores, per manus Patriarchæ aſſumeret, impendiò precari. Annuit ille, ratus apertas ſibi ianuas, per harum gradus amplitudinum, ſuæ orthodoxiæ longè latèque propagandæ. Kijouiæ, cùm cæteri virtutis Vnitorum exercendæ antagoniſtæ, ad alios Epiſcopatus, tum Meletius, ad memorata munia, à Theophane, nullo cooperante Epiſcopo, inaugurati.

In Vilnenſẽ eligitur Archimandritam.

In Polocenſem Archiepiſcopum.

Kiouiæ Conſecratur.

Et quidem Smotriſcius, quaſi Leo rugiens, minaſque ac cædem Vnioni ſpirans in Lithuaniæ & Ruſſiæ reuertebatur oras, eòque animoſior, quò honoribus celſior. Pauci antea in Schiſmate Sacerdotes, quia & vnus Epiſcopus Leopolienſis reperiebatur. Et ipſe ab externis Epiſcopis initiatus. Vnde vel apud eum ſat remotum, vel extra Regni metas, ſuum Rutheni conſectabantur ſacerdotium. Tum verò velut ex equo Troiano, fundebantur Schiſmati ſubleuando Presbyteri, ſed

im-

impenſè rudes. Idcircò nec ad emolliendum, nec ad erudiendum appoſiti: ad peruertendos verò ſimplices, longè quàm dici poteſt idonei. Atque vt alij, alijs vnitis Epiſcopis, horrendum in modum vniuerſa permiſcuerunt: ſic Smotriſcius Metropolitano pro tunc Ioſepho Rutſcio, à ſanctimonia vitæ & zelo fidei commendatiſſimo, ac Pinſcenſi Epiſcopo Gregorio Michalouicio, Vnionique in eorum diœceſeon latifundijs, plurimùm incommodauit. Diuo tamen Ioſaphat in Archiepiſcopatu eius Polocenſi, per Ruſſiam albam, facilè ad centum leucas, tam in longum, quàm in latum diffuſo, planè è diametro ſeſe oppoſuit. Ipſe quidem Vilnæ, excellentiore totius Lithuaniæ in Vrbe, velut in ſpecula reſidebat; ſed ſyncerum Polocenſem in Ruſſia, gregem, per ſuos emiſſarios, longè lateque corrumpebat. Inde initiati ab eo Presbyteri, in villas, oppida, Vrbes, nobilium, magnatum, Regiſque ipſius præcipuè ſchiſmaticorum, & hæreticorum, penetrârunt. Ex ea arce libri eius, titulis ſanè gratioſi, ſed ſchiſmatis & hæreſeos dogmatibus imbuti, vbique diſperſi. Ex hoc nido blandæ, ſuauiloquæ, pietatis, & zeli, pro orthodoxia immodicè plenæ, eiuſdem euolauêre litteræ. Quibus plurimi de populo Polocenſis Diœceſeos, ab obſequio Ioſaphati, Sanctæque Romanæ Eccleſiæ penitùs auulſi. Vitepſcenſes verò, eò vſque effrenis temeritatis, ac barbaræ impietatis progreſſi, vt innocentiâ iuxtà, ac pietate præſignem, Paſtorem ſuum, truculento ac plurimis retro ſæculis inaudito tyrannidis genere, trucidârint. Ea videlicet

Reuerſus VilnamSmotriſcius.

Vnionem turbat.

Plurimi ad ſchiſma recedunt.

Vitepſcenſes Ioſaphatum occidũt eo motore.

acatholicæ fidei eſt pietas, vt niſi grauiſſimam ſpiret impietatem, nec conſeruari ſe, nec propagari poſſe cenſeat. Enimuerò in neutro teſtium examine, de mandato S.R. Eccleſiæ Polociæ tr. nſacto, imò neque in regali Vitepſcenſi, ſanguinis Ioſaphat vindice iudicio, patuit Smotriſcium, eò nequitiæ proceſſiſſe, vt ſanguinem tanti ſitiret Archipræſulis. Verùm quia præferuido calamo, imperitæ ſæuæque multitudini, Ioſaphat reijciendum, ſe amplectendum, vt uerum perſuaſit Paſtorem; tum illa ad tumultus ciendos præceps, ad hauriendum ſanguinem præcox, neque imperata ab eo, neque cogitata, crudeliùs, quàm pertimeſceret, peregit. Sed non fodiendum dixiſſes ignem, vt tantum efferueſceret incendium! Animaduerſum ſanè in Smotriſcio, ac in omni eius pro ſua Orthodoxia zelo, quòd æmulationem Dei habuerit, ſed non ſecundùm ſcientiam. Ignorans enim iuſtitiam Dei, & ſuam quærens ſtatuere, iuſtitiæ Dei non fuit ſubiectus. Et quæ de ſe, diuinus Paulus, eadem per eadem, Orci ipſius primùm, deinde Cæli germen Meletius, canebat an plangebat, vt mox videbitur. Dubiuſque animi hæreo plures ne Cælo, linguâ & gladio Saulus, an verò itidem linguâ & calamo Meletius, ſacrauerit Orco? vltimum tamen cenſuiſſe præſtiterit, minimè iniurioſa Meletio veritate.

Zelus Meletij non ſecũdùm Deum.

Plures occidit quàm Saulus.

CA-

CAPVT IV.

Meletius poſt cædem D. Ioſaphat, Vilnâ fugit, in Schiſmate vacillat, à Deo vocatur.

POſt crudele porrò in Paſtorem patratum facinus, cùm alij Vitepſcenſium, ſub demerito iuſtitiæ pondere corruiſſent, alij, & quidem plures fugientes, publico iudicum ſancito proſcripti fuiſſent; Smotriſcius etiam, re cognita intremuit. Et tam ab amicis, quàm profugis perſuaſus, pauciſſimis conſcijs, Boriſthenem verſùs, & Kijouiam, iter accelerauit. In ipſo Vilnâ digreſſu, an fugâ, Eccleſiam ſui adijt Monaſterij, viam cæleſtibus commendaturus: ecce poſt exeuntem, columella forium, vt aiunt Regiarum, per quas in adyta patet acceſſus, nullo motore emota corruit. Et prodigij, nec non præſagij accepta locò, aut morituri aut non redituri eò Smotriſcij. Nec ſanè vnquam redijt: Sed toto cælo diuerſa, à ſuorum cogitatis intentione. Equidem adhuc ante animi dubius, in fidei rebus grauiter perplexus, conſcientiæque aculeis peracerbis exulceratus, integra octo annorum reuolutione ſecum luctatus eſt, & influenti Cælo reluctatus. Poſt necem verò Ioſaphat, vrgente acriter eius ſanguine, monente ſæpiùs ac iterum Numine, quamdiu, quamdiu, in peruicaci, ipſe peruicacior hæreret ſchiſmate? Tandem ante longinquam ad Saluatoris monumentum peregrinationem, & priuſquàm ad gremium matris redijſſet Eccleſiæ, à Deo grauiter cælitùs vulneratus,

Meletius Vilnâ fugit.

Omen non redituri.

Cum conſcientiâ luctatur.

A Deo vocatur.

Comparatur cum Sauli vocatione eius Vocatio.

tus, altùm de promoto hactenus à ſe ſchiſmate ingemuit: neque ampliùs rediturum ſe Vilnam ſtatuit. Viſuſque eſt Meletius perſimili Saulo vocatus fuiſſe ratione. Etenim ſicut Saulus poſt ſaxea Stephani, ita Meletius, poſtferrea & plumbea Ioſaphat fata: ſicut Saulus ſpirans minarum & cædis in diſcipulos Domini, dum appropinquaret Damaſco, excepit fulminantem vocem Domini Saule, Saule, quid me perſequeris? ita Meletius, cùm nox peccatorum eius, contra vnionem, in ſuo curſu, planè medium iter haberet, omnipotentem ſermonem Dei, de Cælo à regalibus ſedibus, durum debellatorem, in mediam rebellis cordis ſui terram proſilientem, Meleti, Meleti, quid me perſequeris? exaudiuit. Continuòque Meletius, vetera & noua ſecum mala anxius reputabat. Quantùm videlicet Eccleſiæ & Deo, ore & calamo iniurius; quantùm repetitis blaſphemiæ ſcriptis animabus damnoſus; quantùm inſuper ſanguini Ioſaphat, indigniſſimè profuſo, obnoxius fuerit! ideoque ad Deum fontem viuum aſpirare, ſchiſma nefandum execrari, vnionemque Sanctam, iam tum meditari cœperat, & cum Saulo dicere, Domine, quid me vis facere? Et quod opus de fidei articulis moliri Vilnæ cæpit, Catecheſiſque Orthodoxæ nomine inſigniri voluit; de eodem etiam dum fugeret, laborioſam non depoſuit mentis agitationem, ſed ad vmbilicum deducere niſus eſt, & deduxit. Cum quo in Orientis quoque regiones, iam à Deo fortiùs pertractus, & vberiùs illuminatus, ac Sanctam anhelans Vnionem, quaſi Saulus Ananiam quæſiturus, pere-

Meletius mala ſua recogitat.

Cathecheſim Catholicam ſcribit.

Peregrinari in Orientē ſtatuit.

peregrinari in animum induxit ſuum. Vt pernoſceret, quàm bene antehac credidiſſet? & quid poſthac crediturus eſſet? Iiſque cognitis tanquam Paſtor, & quidem Ruthenorum præcipuus Paſtor, Ruſſiam edoceret: dogmatum in eam hæreticorum farraginem, per inſulſos inuectam ſcriptores, quaſi velo reducto commonſtraret. Quippe hi per 30. annorum decurſum, miſerè illam diſcerpentes, venenoſis ineſcauêre perfidiæ documentis: vt ab Vnione S. cane peiùs & angue abhorreſceret, ſchiſma & hæreſes deperiret.

CAPVT V.

Meletius in Græciam & Palæſtinam peregrinatur, ad Vnionem anhelat.

Contenta hoc capite ex Apologia Meletij decerpta.

IGitur anno Incarnationis Diuinæ ſuper milleſimum ſexcenteſimum vigeſimo tertio, iam expirante, Conſtantinopolim, Chriſtiani quondam imperij culmen auguſtiſſimum, ad Cyrillum Patriarcham, vt ad Ananiam profectus eſt. Fuerat is Matthæi Conſtantinopolitani, Meletij Alexandrini Patriarcharum, in rebus Eccleſiæ antequam Conſtantinopolitanum aſcenderet thronum, duabus in Ruſſia Legatus vicibus. Cui delatis ſubmiſſionis officijs, ſuo & Ruſſiæ nomine debitæ, perpetuò illam, ob ſuſcepta à Sede eius Chriſtianæ

Peregrinatur, Cconſtantinopolim.

Cum Cyrillo de fidei rebus agit.

 Reli-

Religionis Sacramenta, deuinctam eſſe teſtatus eſt.

Tandem commodiore vſus tempore, animæ continuas ſciſſuras illi ſuæ, & in fide S. inſomnes pectoris fatigati curas, labirinthæaſque ſtrictim exponit perplexitates. De Gennadij Scholarij Patriarchæ Conſtantinopolitani aduersus 5. diſſenſiones cum Latinis opere, & de quatuor libris Meletij Alexandrini, poſt Conſtantinopolitani, ſuper fidei dogmatibus conſcriptis, exquirit: vt medelam memoratorum, non modò ab ipſo, ſed etiam à demortuis ſumeret malorum, cenſoreſque ſuæ haberet Catheche ſeos. Verùm de libris fruſtra quæſitam indoluit medelam: Gennadij quippe opera non ſupereſſe retulit, niſi tractatum de Spiritu S. à ſucceſſoribus Sedis eiuſdem, hinc inde truncatum. Meletium moribundum, in conſpectu ſuo, Vulcano 4. illos litaret libros, ſibi iniunxiſſe. Ipſe verò Cyrillus porrecta Smotriſcio Catecheſi à ſe compoſita, à Zacharia Gergano, anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo ſecundo, typis edita, quid crederet, prodidit.

Cyrillus Hæreticus. Inhorruitque Saulus noſter, ſe non Ananiam, ſed Lutherum & Caluinum reperiſſe; demiratuſque eſt, à fonte Religionis ſuæ, quem ſalubrem putabat, perfidiæ ſibi venena propinari! Ideoque ſuam occulendam cenſuit Cathecheſim; ſubueritus ne aduerſam pateretur limam: iudicio eam paſtorum Ruſſiæ, poſt reditum ſubiecturus. Senſim enim ipſi innotuit, viginti erroribus & hæreſibus, ab eo Gergano, diſſimulante Cyrillo, quinquennio ante inſitis, Græcam pullulare cæpiſſe Eccleſiam. Audiſſeque ait ſe Smotriſcius,

Cy-

Multa Hæretica ex Cyrillo & alijs audit.

Cyrillum dicentem, auricularem Confeſſionem ab Eccleſia longè exterminandam. Quendam verò Ieromonachum Benedictum, magnum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ didaſcalum, & Archimandritam in Monte S. Vatopedenſem, de publicis populo prædicâſſe roſtris: orationes pro defunctis, vti animabus minimè proficuas, ita etiam in Eccleſia inutiles cenſendas. Qua de re Cyrillo coram debita cum veneratione expoſtulans; nullo pacto aliter purgatorium Latinum, de medio poſſe tolli, ex eodem percepit. Cæterùm prædicatorem illum, cum Gergano, Vittembergenſis Academiæ cultorem, & auſcultatorem fuiſſe intellexit. Nec mirum, eiuſmodi cum in Græcia temetum ſpirauiſſe, cùm illud à teneris in Lutherana Germania abundè hauſiſſet. Atque adeò de ſalutis rebus cum Cyrillo, leuiter agitare pro tunc nolens Smotriſcius, commodius eas protelauit in tempus. Sed arduis poſtmodum Patriarchæ negotijs, & ægra ſui incommodatus valetudine, ne quidem eâ confirmatâ, in Palæſtinam eodem authore abijt: de fidei dogmatibus comite vita redux, cum eo diſceptaturus.

Negotia fidei ad reditum ſeponit.

In Palæſtinã vadit.

Igitur Deo itineris Duce & Rectore, nauem conſcendit, eodemque velificante diù deſideratum tenuit portum. Atque in Palæſtina, vt verbis eius compendio preſſis vtar: fuit in Sion Sancta, de qua lex exiuit, & in Hieruſalem, de qua Verbum Domini. Adorauit in loco vbi ſteterunt pedes eius. Anima tota & corpore, ſæpiùs acclinis locis accidit illis, ac diffluente in lætitiam baſiauit ore; in quibus Deus inuiſibilis, humano benignè veſti-

Sacra loca viſitat.

tus

tus paludamento, conſpici voluit. Ibi fuit vbi Vnigenitus Dei, Deus Verbum, de puriſſima natus eſt Virgine: vbi de profluente baptizatus eſt flumine: vbi ſalutare ſuum promulgauit Euangelium: vbi cæleſtia arcana docuit, miriſque mundo ſuis, potens inclaruit: vbi perpeſſus eſt & occubuit: vbi gloriosè rediuiuus conſurrexit; Cæloſque triumphator aſcendens, à dextris Patris æterni conſedit. Eaque ſancta inuiſens loca, mente cogitabilia calceamenta, de pedibus animæ ſoluit: oſculo, quo iuſtitia & pax, obuiantibus ſibi miſericordiâ & veritate, oſculatus eſt. Oſculatus eſt ſpeluncam, in qua ſempiternus Dei filius, paulò minùs ab Angelis minutus apparuit. Et præſepe in quo faſcijs inuolutus, vt Rex in tabernaculo accubuit. Aquis Iordanis proſperſit ſe, in quibus ille Draconum contriuit capita. De fontibus hiſce Saluatoris, vberiore cum ſolatio bibit, ex quibus ſaliens in vitam æternam aqua profiliuit. Locum Crucifixionis, depoſitionis, ſepulchri inſuper, & Montem Oliueti, aliaque à Saluatore pacem euangelizante diſſuauiatus eſt. Necnon Virginis & Matris Dei viuentis, ſepulchrale in Gethſemani triclinium, intimis animi amplexibus veneratus eſt. De quibus tanquam diem Domini, & Virginis proprijs vidiſſet oculis, gaudio magno gauiſus eſt. In omnibus verò Gentis Ruthenæ memor, Sacrificium laudis Chriſto obtulit Saluatori: donaret ipſi illud, quod à Patre petijt; vt diſciſſa nimirum Ruſſia, fieret vnum: quemadmodum ipſe cum Patre eſt vnum. Super ara naſcentis Domini in Bethleem, morientis

In ſacris locis celebrat. pro vnione Ruſſiæ orat.

tis in Golgotha, ſepulti in horto Arymathei, immortalem Deo litauit hoſtiam, vt eadem Ruſſia ſchiſmati moriens, ſuaque conſepeliens mala, vnioni renaſceretur.

Quibus verò anima ſua diffluxerit delitijs, eo in loco faciens incruentum, in quo Deus & homo ipſe cruentum feciſſet ſacrificium: omnia mentis corporiſque ſenſa ſui, fuiſſe tum abſorpta ait: omnia quaſi in præſentia Domini, lætitia inæſtimabili perfuſa. Et vitæ paradiſum à ſe inuentum, vbi adeò truculentæ diuinæ mortis imago ſibi præſentabatur! Expertumque inibi, quàm dilecta eſſent tabernacula Domini virtutum, ad quæ concupiſcit, & deficit anima iuſtorum! Vt verò in his, ſic in alijs Slauonico idiomate, ait, ſe Deo ſacrificâſſe locis, cùm integrum illi eſſet communi Græco: videlicet omnibus vt eâ vtentibus linguâ nationibus, fortis & potens Cælorum Dominus, ijs quibus nôſſet vijs & modis, ſalutare tribueret vnum. Quæ deinde, corde & ore vno, glorioſum & laudabile nomen eius concelebrarent. Quin etiam animâ integra & corde puro, ad idem vnum in Eccleſia Ruthena promouendum, ſeipſum ſacrificauiſſe: ac Vnionem ſanctam Deo vni Trinoque ſpopondiſſe, ac deuouiſſe. Ratus eam, miſericordem Dominum, à gente Ruthena, alijſque non amoturum, ſi modò illam, vt drachmam omni precio ſuperiorem, accensâ charitatis Lucernâ perueſtigarent.

Solatia eius in ſacris locis.

Slauonicè vbique celebrat, vt gēs Slauonica ad Vnionem conuertatur.

Ipſe Vnionē ſibi vouet.

Porrò labores eius in ea peregrinatione exantlatos, ſuperata mari terraque diſcrimina, preces coram Deo fuſas, gemitus, lachrymas, eſu-

Labores & mortificationes eius.

eſuriem, cilicia, flagella, cæteraſque corporis conflictationes, pro ſuſcipienda à Ruthenis Vnione, ſancta toleratas, recenſere perarduum fuerit. Per quæ ille, mediare coram Deo, pro gente ſua, vt Moyſes; opponere ſe Deo, vt amator populi Hieremias; anathema pro fratribus fieri, vt Paulus peroptauit, modò vnicam ſalutis viam, ſalutarem Eccleſiæ Romanæ Vnionem amplecterentur.

Pro Vnione.

Mœror eius in Palæſtina ex deſolatione Chriſtianitatis.

Neque reticentiâ inuoluere viſum eſt, quas etiam cordis ille anguſtias, in ijs Chriſtianitatis incunabulis, & pietatis quondam ferueſcentis domicilijs ſubierit? Extorrem enim factam illinc ſanctimoniam, exterminatam penitùs ſcientiam contuitus eſt. Nullos ampliùs Antonios; nullos Chryſoſtomos. Externa probitatis inſignia & monaſticam veſtem rigore aliquo decoratam, magni æſtimari. Ea tamen ipſa vix videri ſyncera. Illumque magiſtrum in Iſrael, qui Græcum idioma, vel primis labris attigiſſet. Cum quibus de altis Chriſtianæ rei myſterijs agitare, pluſquàm abſonum fuit. Imò nec homines ad talia idoneos comperiri. Patriarcham Hieroſolymitanum Syriæ, Arabiæ, terrarum trans Iordanem, Canæ Galileæ, Sionis, totiûſque Palæſtinæ, titulum ſibi præfigere. Et in tanta tam magnarum amplitudine prouinciarum, vix aliqua ſupra tria millia Chriſtianorum, ouilis ſui capita cenſere, & illa terræ non Cæli commodis inhiare! Patriarcham Alexandrinum, per Libiam, Pentapolim, Æthyopiam, totamque Ægyptum, vanam tituli ſui poteſtatem diſtendere: & in tota ſua, Indiarum & Æthyopum regio-

regiones, ac dominia includente Patriarchiâ, non duntaxat Archiepiſcopum, Epiſcopum, ſed ne vnum Parochum poſſidere! Vniuerſa nimis fauſtũ an infauſtum Mahometem abſorpſiſſe! Quæque ab ipſius faucibus ſupereſſent Chriſtianitatis reliquiæ, eas maledictos Hæreſiarchas Euthychetem, & Dioſcorum, cum ſuo diſcipulo Iacobo, abligurijſſe. Iudicia vel hinc diuina inhorreſcere licuerit, puriſſimum Chriſtianitatis nidum, factum ſpurciſſimum cubile draconum! Ac dæmonia iſtic occurrere Onocentauris, piloſumque clamare alterum ad alterum; vbi in carne humana Angeli, per profunda illic teſqua diſſipati, ſuis Cælos concentibus æmulati ſunt! Itaque neque hîc deſideratum Smotriſcius inueniens Ananiam, iterum Conſtantinopolim remeauit, ſed quia peſtifero infectam aëre, neque ingredi valuit. Multò minùs cum Cyrillo Catholicis fidei ſuper articulis diſquirere. A' quo cum aliquoties in portu reuiſus fuiſſet, paucis vtrinque datis acceptiſque ſermonibus, & ad Epiſtolam è Ruſſia mittendam ſepoſito fidei negotio, vel inuitus Dei voluntati cedere, & in Patriam abſcedere debuit.

Redit Conſtantinopolim.

CAPVT VI.

Meletius redit in Ruſſiam, ad Vnionem fortiùs trahitur.

IN patria turbata vniuerſa reperit. Quippe inimicus boni tenebrarum angelus, vix dum eo liminibus Patriæ excedente, inuento perapto

Ruſſiam in reditu inuenit turbatam

ad ſuum facinus inſtrumento, tantùm in Eccleſia permiſcuit Ruthena, vt in ea quaſi in inferno, de die in diem malum efferueſceret: eòque ampliùs inuiſa ipſi facta, ſalubris peregrinationis intenta: & præconceptus in fide Romana conſenſus, cùm Smotriſcius redux in Patria comparuiſſet. Pluribus enim iniquitatis vaſis collectis, eandem Eccleſiam adeò conquaſſauit; vt omnes obſtupeſcere, & abripi viſi! Et quidem debiliores, quid rerum fieret demirari! incurioſi, quaſi oſcitantes hærere! pietatis bonique publici amatores, conſilij inopes, tanquam vento vrente peruſti, elangueſcere! Ignari doloſæ artis, & machinamentorum Orci, rem eius extremè, gente in Ruthena periclitari, ſi in oſculo pacis, S. Matri ſuæ Eccleſiæ, occurrere deſtinârit. Cùm verò illi turbidi obiectarent homines, cur eiuſmodi iter arripuerit? cur ad Patrem & maiores Eccleſiæ ſuæ cucurrerit? Siquidem in Ruſſia fides ſeruaretur illæſa, & confeſſio eius eſſet illibata? Feciſſe id eum nulla iuſta inductum ratione, in damnum, aut commodum ſuum. Ruſſiam verò hac ardua, & laborioſa eius peregrinatione, non eguiſſe: Verùm ille ad hæc, cum admiratione licèt obtrudentium. Epiſcopum ſe, quinimò Archiepiſcopum, gentis & Eccleſiæ fuiſſe Ruthenæ, quid tamen crederet, ignorauiſſe. Sin verò quiddam ſciuiſſet, & malè ſciuiſſe, & malè credidiſſe. Quòd errores magis & hæreſes, à Scriptoribus malefidis introductos, quàm veram, & ab Oriente in Ruſſiam deriuatam Chriſti Seruatoris fidem, ſciuiſſet, crediſſet. Eaſque & non illam docuiſſet, prædi-

Obiectiones Meletio cur peregrinatus ſit?

Reſponſiones eius.

ca-

cauiſſet. Qua ægritudine non ſeipſum modò, verùm etiam totam Ruſſiam affectam fuiſſe. Ideo optimo ac meritiſſimo iure, ea ipſum viſitauiſſe limina, ex quibus in Ruſſiam fidei proceſſiſſent lumina: vt recens in ea exortam fidei doctrinam, cum vetere Patrum ſuorum complanaret doctrina. Inualeſcente demum eâ Ruſſiæ inquietudine, Saulus iſte fieri deſiderans Paulus, tanquam ſalutis propriæ memor, ad ſuum nequaquam Vilnenſe Monaſterium redit. Ducem Georgium Zaslauienſem Palatinum Volhinienſem ſollicitat, vt eo authore, filius eius Alexander ab Oſtrog Zaslauski Palatinus Braclauien. Abbatiam Dermanenſem, in Volhinia, præcellenti Ruſſiæ regione ſitam, & ſub manu ſua poſitam, ſibi conferret.

A Duce Zaslauſcio Monaſterium Dermanenſe rogat.

Præſentem iſte id temporis apud ſe Ioſephum Rutſcium Archiepiſcopum Metropolitanum Kijouienſem, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ deuinctiſſimum conſulit. At ipſe, petitis Parentis & Smotriſcij Dux renueret. Schiſmaticum illum eſſe certum. Legitimè à ſe præuijſque iuris requiſitis excommunicationis fulmine ictum. Cum quo Catholico agere Principi non minùs indecorum, quàm illicitum. Et cùm ſit perduellis Poloniæ Regis, quia cum alijs pſeudoëpiſcopis, titulum Archiepiſcopatûs Polocen. ſibi, contra mentem Regiam aſſumpſit, vt illaudabile, ſic periculoſum. Quin imò quòd ſanguini [illegible] Martyris Ioſaphat anſam præbuerit effundendi, ſuperis fore iniurioſum. Euicitque Rutſcius, vt non priùs, conferre eam Smotriſcio Archimandriam, Dux ſtatuerit, niſi abiurato ſchiſmate, manus Vnioni Catholicæ dediſ-

Rutſcius daſi diſſuadet.

 ſet.

ſet. Abſcedente Rutſcio, pro ea ſupplicaturus Abbatia, aduenit Smotriſcius Dubnam, Ducatûs Alexandri ab Oſtrog Zaslauſcij, munitiſſimum præſidium. Morari cum varijs ille: & niſi vnitum profiteri vellet, penitùs abnuere. Vt verò iam interiùs Catholicum, ad certam exteriùs S. Vnionis profeſſionem extimularet, litteras ipſi non modò Catholico Principe, verùm etiam zeloſo Doctore digniſſimas, non ita procul à Dubna conſiſtenti, porrigi curauit. Quas tum Polonicè, tum Latinè concinnatas, & ſacræ olim per Rutſcium, de fide Propaganda Congregationi tranſmiſſas, licèt longiores, Latio hîc ad amuſſim, extendere placuit, vt ſequitur idiomate.

Dux recuſat d re nili prius vnitus [illegible].

Alexander Dux ab Oſtrog Zaslauski Palatinus Braclauien. Gubernator Zitomirienſis Meletio Smotriſcio, nuncupato apud Schiſmaticos Archiepiſcopo Polocen. Archimandritæ Vilnenſi.

Ipſe Deus Dominus, iudex iuſtus, & vindex falſitatis ſeuerus, eſt mihi, & erit, in terribili Iudicij ſui die teſtis, me, vt paulò ante oretenus, cum V. Reuerendiſſima Dominat. collata, ſcripto non fucato, ſed ſyncero confirm[illegible]m; me inquam nihil aliud, quàm animarum [illegible] mihi ſubiectarum ſalutem, & peccatorum m[illegible]um medelam veſtigare; dum ditiones Eccleſiaſticas in manu poſitas mea, pro meo diſponere volo arbitrio. Et ijs vti tanquam medijs, ſuauiter & lentè, efficaciter ta-

Dux in diſponendis bonis eccleſiaſticis finē proponit, ſalutem animarum.

tamen ad conſequendum intentionis meæ finem; Qui eſt ſummi honor Dei, S. Matris Eccleſiæ exaltatio, ſalus animarum. Qua in re, eam certè Veſtræ Reuerendiſſimæ Domin. perſonam perſpexi, cuius ope adiutus, optato deſiderij mei poſſem fine potiri. Imò verò ipſum id Altiſſimum velle colligo, qui efficaciter omnino Veſtram ad ſe Reuerendiſſimam trahit Dominationem, vti ex verbis viuæ vocis eiuſdem liquidò percepi. Conceſſit enim Dominus V. Reuerendiſsimæ Paternitati dignoſcere veritatem, à ſe (vt verbis vtar ipſiuſmet) gnauiter quæſitam, & in ea Deum. Quibus inuentis, erroneum ſcriptum ſuum, & ſeipſam Paternitas Veſtra inuenit. Veritas enim Diuo Paulo eſt, agnitio eiuſdem, quæ ſecundùm pietatem eſt, in ſpem vitæ æternæ. Quam cognitam, ſi qui non ſuſceperint, idem de talibus ait: eò quòd charitatem veritatis non receperunt, vt ſalui fierent, ideò mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio, vt iudicentur omnes, qui non crediderunt veritati, ſed conſenſerunt iniquitati. Agnitæ quippe contrariari veritati, eſt in Spiritum Sanctum peccare. Et, qui dixerit verbum contra filium hominis, remittitur ei; qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittitur ei, neque in hoc ſæculo, neque in futuro. Permiſit V. Reuerendiſsimam Dominationem Cælorum Dominus cadere; nec leuiter ipſam ſolam cadere permiſit. At humanum eſt labi. Verumenimuerò ſuo lapſu, afferre lapſum pluribus, & magnum afferre lapſum, non eſt leuiter cadere. Aſſeruit non nemo, ſi cadam cælo, cecidiſſe velim. Eodem ſanè

Eo potiturâ per Meletium.

Hoc velle Deum.

Quia iam Meletius cognouit veritatem.

Caſus grauis Meletij.

lapſu, & ipſa Veſtra Paternitas cecidit, & multæ de Cælis ſtellæ cecidêre. Quæ in S. primùm Eccleſia per gratiam Dei, meritaque Vnigeniti eius, doctrinâ verâ, & operibus ſuis, lucere debuerunt; tum demum in vita æterna, illos feliciſſimos Cæli thronos poſſidere. Sed quia ſcriptis Veſtræ Reuerendiſſimæ Paternitatis Eccleſiam Catholicam Romanam exoſam ſibi factam contempſerunt, in tenebras perfidiæ abierunt.

Quia multos ad caſū induxit.

De quibus euadere (præcipuè rudioribus, quorum in cordibus, florentiſſima eorum verba Scriptorum, altas egêre radices,) ipſius eſt opus Altiſſimi. Diuinitùs inſpirata Scriptura deprædicat eos, qui alios erudiunt ad iuſtitiam; forequè ait, vt luceant in perpetuas æternitates. Quid verò ſentiendum de ijs, qui erudiunt ad iniuſtitiam? Edicit quidam; tantò maius eſſe peccatum, quantò maior, qui peccat, habetur. Creſcit enim delicti cumulus, iuxta ordinem meritorum. Et ſæpe quod minoribus ignoſcitur, maioribus imputatur. Siquidem maior eſt culpa, manifeſtè quàm occultè peccare. Dupliciter enim reus eſt, qui apertè delinquit. Quia & agit, & docet. Res in ſe laudabilis, ſi à magno fiat viro, maiorem ſui habet commendationem. Pulchrum glorioſumque militi in conſpectu Ducis, hoſtem confeciſſe. Pulchriùs & glorioſiùs ipſum Ducem, ante explicatam aciem, in hoſtili ſuas ſanguine manus, purpurauiſſe. Vox hominem ſuauiter ſonans, gratiſſima in auribus audientis. Sed maiorem ſui acquirit, quando virtus pulchra procedit è corpore (venuſtate perſonæ) pulchro, æſtimationem.

Laus eorum qui erudiũt ad iuſtitiam.

Vituperatio eorum qui erudiunt ad iniuſtitiam.

A diſſimili laus ad bonum erudiẽtium.

Haud

Haud diſpari ratione, doloroſa animæ vnius perditio. At longè magis doloroſior, dum periens vna, plurimas perdit alias. Deflere æquum vnum pereuntem ſimplicem. Sed multò æquiùs talem pereuntem deflere vnum, qui ſufficientia non pereundi habet media, intellectum illuminatum, voluntatem bene motam, inſtinctus & inſpirationes fortes & validas. Et ex eo quia ipſe perit, innumerabiles à Deo creatas, & precioſo eius ſanguine recreatas animas perdit.

Vituperatio ad malum erudientiū.

Nunquid etiam V. Reuerendiſſimæ Pater: (cui ſoli vt verè dixerim, inter huius vocationis clandeſtinæ Socios, Epiſcopatûs nomine decoratos, virum eſſe litteris imbutum obtigit) nunquid ad cor non ſuggeſſit omnipotens, vt errorem agnoſceret ſuum? Proficiſcatur ergo Veſtra Reuerendiſſima Domin: eò, vbi ſedes dogmatum Ritûs Græci ab Eccleſia Romana auulſi. Et cùm eò venerit, quid quæſo inuenerit? Certè vnde ſolatium haurire debuit, inde maiorem hauſit triſtitiam. Vbi inuenturam ſe ſperauit, fontem aquæ ſalientis doctrinæ, in vitam æternam, illic ciſternam inuenit diſſipatam, & Caluiniſmi imbutam veneno. Vbi enim inuenta hæretica cordi, exulat Apoſtolica fides. Vbi dogmata Caluiniſtica laudantur, Sanctorum (quos tot & tantos in Eccleſia Dei V. Reuerendiſſimæ Paternitates habent) ſanctiones deridentur, vituperantur, conculcantur, annihilantur.

Meletius agnoſcit errorem.

Permiſſio vt vadat Conſtantinopolim.

Et nihil inuenit niſi hæreticum.

Eccleſiæ Dominationes Veſtræ ſuæ, caput agnoſcunt Patriarcham Conſtantinopolitanum, pro nunc Cyrillum: quid ergò ex eo V. P. Reuerendiſſimæ

Caput Eccleſiæ Ruthenæ Patriarcha. Conſtantinopolitanus.

ren-

rendiſſima didicit? nimirum; vt mihi retulit, libros Patriarchæ cuiuſdam, quibus V. Paternitas plurimùm eguit, eum cremauiſſe. Quaſi id ipſe extrema ſtatuiſſet voluntate. Et locò eorum tam Illuſtrium Patrum, inſtitutiones Caluini, eiuſque ſcripta manibus teri eiuſdem. Rogatum verò à P. V. vt pro conſolatione, & paſtu animæ, non duntaxat ſuæ, ſed etiam regionum harum, poſſet aliquid ex ore capitis ſui habere doctrinæ, Cathechesim ſuam commonſtrâſſe. In qua Confeſſio auricularis eiecta; oratio pro defunctis, Sacroſanctè in Eccleſia primo tempore obſeruata, exploſa; Sacramenta nonniſi duo, Euchariſtia & Baptiſmus agnita; Cætera vt inutilia & futilia eliminata. Nihilque niſi hæreticum inter libros eius haberi; nihil niſi hæreticum teneri; nihil inſuper niſi hæreticum & credi. Caput vniuerſi præcipuum in homine deſignant, à quo deriuatio fit in cætera membra. Quæſo inſaniente Capite, nunquid functiones ſuas benè alia exequuntur membra? nunquid id tollit manus, quod tollendum eſt, vt correſpondeat patiens pondere ſuo leuandum, agenti, manui leuanti, nonne potiùs quidquid ſe oculis obijcit, tollere conatur? nunquid pes illùc dirigit, quò dirigendus eſt, greſſum? nunquid lingua ritè ſuum peragit officium? an verò potiùs cæco in quemcunque obuium ſcommata eijciendo impetu debacchatur? Languido igitur capite, cætera languent membra, (qua ſuper re, illa quoque membrorum apud Liuium conſpiratione docemur) inſanientе inſaniunt. Quo pacto igitur, ab infecto hære-

Et is hæreticus.

Ergo & membra hæretica.

hæreſi capite, hæretica, in cætera membra, non deriuantur dogmata? Quo pacto de virulenta bibentes ſcaturigine, ſalubrem aquam haurire poſſunt? Probauit eam in ſe peſtem Veſtra Reuerendiſſima Paternitas, vt ea de re mecum primo egit congreſſu, cùm ipſi librum editum lamentum memorauiſſem; ſe videlicet tum illud edidiſſe, cùm ſpiritu ferretur hæretico. Quem recèns ex ipſorum hauſiſſet diſciplina. Quo poſtmodum agnito, ipſa ſibi Paternitas Veſtra impendiò diſplicuit.

Verùmenimuerò cùm Veſtræ Paternitatis Reuerendiſſimæ, amator generis humani Deus, agnitionem in ſe veritatis præbuerit, alia quoque media minimè negauit, Qui comprobet velle ſe Reuerendiſſimam Paternitatem efficaciter, non tantùm ſufficienter, ad ſe trahere. Niſi fortè obex illa in ipſa comperiatur. Etenim creare te potuit ſine te, ſaluare te, non poteſt ſine te. Impulit Dominus eiuſdem Ritûs Græci virum præclarum Reuerendiſſimum Ioachimum Morochouium Epiſcopum Vladimirienſem. Impulit quoque Religioſum, hominem virtutis eximiæ, eruditionis magnæ; Academiæ quondam (quam vti matrem, ſummo vſque ad mortem, quod monumenta eius conteſtantur, proſequebatur amore) Cracouienſis membrum, cuius iam anima requieſcit in benedictione, Petrum Skargam Soc. Iesv.

Deus Meletiũ induxit ad veritatis agnitionem.

Per ſcripta Catholicorum.

Scripſit is in fuſam & oratoriè elaboratam Veſtræ Paternitatis (vtinam non fuiſſet hæretica) Reuerendiſsimæ molem, breue opuſculum, vti etiam Illuſtriſſimus Morochouius. Pertentauit

Veſtra Reuerendiſſima Paternitas, aliquoties ipſis reſpondere: verùm quando reſponſionum rationes adferre neceſsùm fuit; caput V. Reuerendiſsimæ Domin. aliâs excellens elanguit: Ingenium vires non potuit, licèt ſit acre, exercere ſuas: omnes in ſcribendo, & reſcribendo, vt ipſa Paternitas Veſtra profitebatur defecêre vires. Proinde agnita voluntate Dei, agnouit etiam malè illud lamentum fuiſſe conſcriptum. Ideoque contrarium illi concepit ſcriptum, palinodiæ nomine, vt mihi innoteſcere voluit, intitulatum. Profecta eſt cum eo D.V.Reuerendiſſima Oſtrogium, Capitulo illi monſtrauit, quemadmodum etiam Religioſis Dermanenſibus Qui exiſtimantes à V. Reuerendiſſima Domin. probari vti homines nihili, & rudis Mineruæ, imò blaſphemi, Veſtram ipſam Paternitatem appellauêre: quæ obſtante voluntate diuina, iam penitùs ei nequiuit obſiſtere. Libellum tamen eum poſtmodum à V. Reuerendiſſima Paternitate impetratum, velut victimam ſuo ſchiſmati adoleuêre. Nec inuiderim, quippe apud ipſos, vt dicam ſincerè, occultatur veritas, proditur mendacium. Teſtabuntur id libri ibidem excuſi; in quorum translatione è Græco, pro libitu addebatur, ſubtrahebatur. Patebit hoc ad oculum vnicuique veteres & nouas editiones Græcas, cum iſtis conferenti. At omiſſa ea faciamus. Quis hîc genuinam Veſtræ Reuerendiſſimæ Paternitatis, & nimis potentem, non aduertat vocationem? Sanè æquiparare eam auſim, ne dixerim anteferre D. Pauli vocationi, præluſtris in Eccleſia Dei facis. Illic

enim

enim turbauit ligauitque equi pedes, ipſum deie- cit ſeſſorem; hic verò Veſtræ Paternitatis peracrem ligauit intellectum, illuſtre offuſcauit ingenium, refragantem toties repreſſit voluntatem. Denique externis cum illo medijs, cum V. Dominatione agit Dominus internis. Vocatio Meletij excelleus.

Sed obtendet V. Reuerendiſſima Paternitas; fac intelligam quid me vis agere? Dixi à primordijs, me nihil hîc eorum, quæ mea ſunt, niſi quæ ſoliùs Dei quærere. Et dum Dei quæro, animarum ſalutem quærere teneor, & quæro, quantum in me eſt meam meorumque. Aſſertum enim eſt. qui intereuntem dum poteſt non iuuat, interimit. Codices verò ſacri, longè aſperiùs: anima tua, pro anima eius: ſcilicet quæ tibi ſubiecta fuerit. Et iterum: vnicuique mandatum eſt de proximo ſuo. Vereor itaque ne mihi dicatur: Lac, (ouium) comedebatis, & lanis operiebamini: Paſtores autem, qui eas ad paſcua aconito non imbuta deducerent, qui eis eſcam vitæ æternæ, non venenoſæ hæreſis, non infecti ſchiſmatis, in ſempiternam detrudentis perditionem porrigerent, non prouidiſtis. Ea propter libens vellem V. Reuerendiſſimam Dominationem, quæ iam veritatem agnouit, eamque me præſente, duobuſque alijs ſponte profeſſa eſt, eſſe mecum in gremio Sacroſanctæ Matris Eccleſiæ. Cùm enim perſpiciam animæ eius ſalutem, multùm Eccleſiæ Dei profuturam; & multarum animarum, ne dicam millenarum lucro futuram, idcirco eam integritati vitæque propriæ (Deus mihi, & ſacroſanctum eius corpus, quod indignus ſumpturus ſum

Intentio Ducis ſcribentis.

Vt ſit in gremio Eccleſiæ Meletius

ſum teſtis,quòd non mentior) anteponere me ſciuerit. Ordinatè ſiquidem in amore procedendo, teneor honorem Dei ante omnia, ſalutem deinde proximi, præponere vitæ meæ, corruptibili, fluxæ, & caducæ. Quòd ſi verò tanti æſtimanda ſalus cuiuſque hominis? quanti V. Reuerendiſſimæ Paternitatis, quæ ſummè proficuum poteſt eſſe Eccleſiæ Dei inſtrumentum?

Hoc promiſit Meletius.

Verùm iterum mihi V. Reuerendiſſima obtrudet Paternitas, Iam me tibi declaraui, iam me propalaui. agnoſcere me errores: laborare velle pro Eccleſia, & deſtructa reſarcire. Atque hic inprimis: orare mihi V. Reuerendiſsimam Dominat. incumbit, vti quà par eſt oro, quatenus V. Reuerendiſsima Dom. meæ parſum ſimplicitati & ſinceritati velit, ſi quid ex meis dictis eiuſdem palatui non arriſerit.

Reuerberabar ſanè, & abſtrahebar abinde, quòd liberè, & ſine adulatione veritatem dicentes, gratiam non habeant apud homines. Quoniam hæc eſt conditio veritatis, vt eam ſemper inimicitià perſequantur; ſicut per adulationem perniciosæ amicitiæ comparantur. Libenter enim quod delectat audimus, & offendit omne quod nolumus. Verùm è contrà illud me animat; qui corripit hominem, gratiam poſtea inueniet apud eum; magis, quàm ille qui per linguæ blandimenta decipit. Certè non arrogauerim mihi, quis enim ſum, vt corrigam hominem ingenij magni, lectionis multæ, quod ex ſcriptis patet? Sed in re propoſita dicendo, aliqua attigerim. Declarauit ſe mihi V. Reuerendiſſima Paternitas, ita eſt.

Dato

Dato verbo, manum dare nobis parata fuit, verum eſt: Ipſi etiam Illuſtriſſimo Metropolitano Kiouienſi Ioſepho Rutſcio, daturam ſe manum communionis, aſſeuerauit; non eo inficias. Verùm meminiſſe ſuorum velit verborum, ſe non à ſexennio, ſed pluſquam à decennio agnouiſſe errorem, non ſpiritum Dei in ſe operatum, cùm peſtilens ſcripſiſſet lamentum; Sed ſpiritu, pace eius dixerim, ambitionis, ſpiritu hæreſeos, quem in ſcholis attraxiſſet hæreticis. Ecquid ergo Veſtra Reuerendiſsima Paternitas, alios procudit libros? in quibus ea quæ in lamento continebantur, confirmabat, collaudabat, & reuoluere cuique ſuadebat. Non putârim Veſtram Reuerendiſſimam Dominationem aſſerturam, in illis nomen ſuum non exiſtere. Quod in poſtremo ſcripto ſuo, ad relegendum illud ſtimulando, propalare voluit. Nam in illis, eadem verba & litteræ, tanquam teſſera librorum, à Veſtra Reuerendiſſima Dominatione Dobromili excuſorum. D. D. reperiuntur. Ex quibus cuilibet colligere integrum fuit, ea tela eiuſdem fuiſſe officinæ: Neque etiam exiſtimârim, Veſtram Reuerendiſſimam Paternitatem dicturam, editos eſſe illos, antequam cælitùs ad reſipiſcendum vocaretur. Poſtea malum perſpexiſſe, ideoque palinodiam ceciniſſe. Eam mi Pater Reuerendiſſime non video. Ac proinde eorum virus librorum, quod plures infecit, per alios non eſt exſorptum.

Sed mutauit promiſſum toties.

In Eccleſiâ iterum ſcripſit.

Diſceptant varij de Salomone, quem Maieſtas ſempiterna, ſuper filios hominum, diuino ſapientiæ decorauit, muneratàque eſt lumine, inter

alios

alios Pineda, quonam locorum verſetur anima ſua? Patrocinanrur alij & benè ſperantes de illa ratiocinantur. Nihilominùs potior pars aſſerit, legi aliorum caſus & flagitia Regum: reperiri tamen & reſipiſcentiam, & pænitudinem: Salomonis verò ſola ſcelera numerari. Inuectus eſt calamo in Eccleſiam Dei D. Auguſtinus Manichæo: enimuerò libros etiam retractationum diuulgauit. Non pauca Veſtræ Reuerendiſsimæ Dominationis monimenta legere licèt. Quæ (vt mihi condonare velit) adeò virulentè S. Romanam adoriuntur Eccleſiam, vt nullum vnquam os hæreticum virulentiùs. Accepto Lamento, rarum videre eſt verbum ſine ſcommate. In quo, ſit venia verbo, ſicut & in alijs, ſedulo penſanti, occurrunt etiam contradictiones ſibimetipſi apertæ. Verificatio non diſsimilis. In Elencho partu ſuo anni 1622. non ſolùm illorum, quæ in lamento anno 1610. quæ in defenſione verificationis 1621. ſcripſit, non ſolùm inquam illorum, Veſtram Reuerendiſsimam Paternitatem non piguit, pœnituitue, verumetiam poſtpoſitâ ſuâ palinodiâ, Spiritu S. inſtillante exaratâ maledicentiæ ſuæ Colophonem, vt aiunt impoſuiſſe viſa eſt. Nolim ipſa adducere verba, recentia ſunt: meminit eorum Veſtra Paternitas fol. 17. 18. 19. quæ ſcripſerit. Et quomodo D. Gregorij Magni dicta, Patriarcham perſtringentia Biſantinum, non Pontificem Romanum, vltra mentem eius, & fidem Hiſtoricam, homines inter diſperſerit? Iudicet ipſa Paternitas Veſtra folio 46. quid nouum eſſe in Eccleſia proclamat? Vbi etiam quicquid boni

Et ſcripſit acriter.

eſt,

eſt, liuido lacerat dente, genuflexiones, & alia humilitatis ſigna. Cur ergo nos noſter docuit Saluator, quod procidens orabat, non erectus? Ergone Veſtra Paternitas, de Eccleſia Dei illas tam graues ſuas, & frequentes cum genuflexione exterminat adorationes? Quid ad fidem Calendarium inuentum humanum, cum quo in medium proſilit? ergo & vos ſacrilegi eſtis, dum ſub vtraque ſpecie tantùm, vnum Chriſtum agnoſcitis? Cæterùm in Cathechiſmo ſuo, lamento illi annexo, ſub vna ſpecie infantibus, propter inhabilitatem diſtribui mandat. Quid per Deum momenti confert, ille ſepulchri Domini ignis? quo cum tantoperè exultat? de quo nec conceditur. Reminiſcatur quæſo colloquij mecum hac ſuper re ſui. Quin etiam frequentatiò illorum locorum, contrarium noſtræ affert notitiæ. Ea videlicet omnia fieri arte, & ex induſtria, ad incutiendam infidelibus reuerentiam, ad excitandam maiorem in cordibus fidelium deuotionem. Sanè id totum nihil aliud eſt, vt ignoſcere velit, quàm apud leuem plebeculam, authoritatem ſibi conciliare, illiuſque animos in Eccleſiam Romanam exacerbare. Enimuerò etiam Veſtræ Reuerendiſsimæ Paternitati nihil inde promanabit. Quoniam laudari à viris laudatis, laudabile: à mobili & illaudabili plebe, potiùs vituperabile. Illius verò exacerbatio contra Eccleſiam Romanam, cui obeſſe nequit, iuremerito cani in lunam plenam latranti, æquiparari poteſt: quæ eius latratu neque lumen perdit, neque curſum cohibet ſuum.

Quæ Dux exprobrat.

Ite-

Iterum folio 22. 23. & 24. iam apoſtatas, iam ſeductores vnitos, & ſexcenta in eos, Pontificemque Romanum congerit commenta: quorum & alia ſcripta V. Reuerendiſsimæ Paternitatis ſunt pleniſsima. Adde quòd etiam Sacramenta iterationi non ſubiecta, ab Vnitis collata, Kijouiæ non ſine aperto iterantur ſacrilegio.

Exprobrat re conſecrationē Schiſmati.

Nec mirum quia Veſtra Reuerendiſsima Paternitas in ſua verificatione fol. 32. Laicos, homines ſimplices, noſtros Prælatos eſſe cenſet, & ita traducit, atque ab illis conſecratos, merè non conſecratos reputat. Melior ſcilicet & verior, ab aliquo impoſtore, vago, & extra ſuam Diœceſim facta conſecratio, quàm noſtrorum in facie Eccleſiæ illuſtris. Scriptura verò quid aſſerat? qui odit lucem. Æquiùs ſanè dixerim Veſtras Reuerendiſsimas D. D. ab Hieroſolymitano inauguratos, non poſſe legitimè, inauguratione ſua & miſsione gaudere. Et quod inde ſequitur, ſacerdotes à vobis initiatos, puros putoſque eſſe laicos. Atque ita aſſeruerim & reſpectu Conferentis, & reſpectu illorum, quibus conferebatur. Conferens certè illegitimus fuit collator. Nam & apud Veſtras Reuerendiſsimas Paternitates canonibus ſancitum: quemlibet Epiſcopum in ſuo Epiſcopatu, Epiſcopalem Iuriſdictionem exercere debere. Is autem Theophanes, nunquid in ſua Dioeceſi (ſi verum egit Patriarcham, quod ambigitur, forſan enim alius eſt ſuperſtes) officium iuris Patriarchalis exercuit? Dixerit ſanè V. Paternitas, à Conſtantinopolitano eum facultatem habuiſſe. Hîc ego proprio V. Reuerendiſsimæ

diſſimæ Paternitatis in eandem vtar telo, quo noſtros iniquè impetit Paſtores. In Eccleſia Romana nunquam legitima defecit ſucceſſio, vnde legitima quoque continuata miſſio, & ſequacitèr noſtri, qui ab eadem ſunt miſſi, legitimè miſſi ſunt. Ait Veſtra Paternitas, neminem poſſe dare, quòd non habeat. Patriarcha Veſter Cyrillus Hæreticus eſt, quod ipſi certo certiùs patet, & mihi ab ipſa: non eſt igitur in gremio Eccleſiæ Dei. Quanam ergo ratione, cùm non ſit Eccleſiæ membrum, cùm ſit hæreticus dare poterat, alteri erroni, Veſtras Reuerendiſſimas DD. initiandi authoritatem, quam non habuit? Deinde, Veſtræ ipſæ Dominationes, exiſtentibus alijs viuis, non poterant licitè initiari. Habentur Veſtri Canones; Epiſcopus conſecratus in Epiſcopatum, ſuperſtite alio, anathema ſit. Tolerauit Patriarcha Conſtantinopolitanus, per tot annos eos, quos Sedes Apoſtolica in gremio habet ſuo,& ſinu fouet materno, Epiſcopos, in ſuo Patriarchatu (vt etiam modò V. Paternitates Reuerendiſſimæ, in Regno Poloniæ, quoad fidem, ad eundem recurrunt: nec vltra poſſunt: quantumuis in ſuis tradiderit monumentis, maiorem eſſe ſub Pontifice Romano, quàm Turcico Tyranno ſeruitutem) tolerauit inquam Conſtantinopolitanus; Dominus verò Theophanes Hieroſolymis prorumpens, orbe luſtrato, hoſpes cùm ſit, in aliena domo diſponit. Et quod Paterfamilias tolerat, hoſpes curioſitate, an nequitiâ, & ambitione ſua tollit.

Et ſi Veſtra Reuerendiſſima D. noſtris legitimis denegat authoritatem, quia à Patriarcha Conſtan-

tinopolitano abſceſſerunt. Quid ſentiendum de Veſtris Dominationibus, qui inaugurati eſtis, ab iſto multiiugo errore, incertum; an authoritate ſui Patriarchæ? & illius hæretici, obedientiæ. fideique deſertoris? Ac proinde, quâ conſcientiâ, Veſtræ Reuerendiſſimæ Paternitates, abſque licentia eius, cui incumbit, Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Rhſſiæ Metropolitani, legitimi Paſtoris, Epiſcopalia exercere poſſunt? non capio; non ſapio. Quòd autem Veſtræ Reuerendiſſimæ Paternitates, noſtrorum Presbyterorum, iterant conſecrationem; cenſuerim ſatius, illas ipſas iterum conſecrandas: vel ad minimum manuum impoſitionem, ab habente authoritatem, ſuper eas, renouandam; quatenus exercendi Pontificalia; habere poſſint facultatem.

Reſpondet obiectioni. Sed vnde digreſſus ſum, redeo. Scripta illa, inquiet Dominatio Veſtra enixuram; vt obliterentur; quemadmodum etiam ſeſe recepit facturam, ſubſequentibus ſcriptis. Facilè id crediderim, & ſic exiſtimârim; conſcientiâ Veſtræ Paternitatis, ſæpè ſæpiùs, imò aſsiduè, ad id ſtimulante. Sentire me, eam animi Veſtri reſolutionem iubet, modus vocationis eiuſdem, à Deo Domino ſingularis; cuius altiùs memini. Nec minùs illud: vermis eorum non morietur. Verumenimuerò liceat mihi cum Veſtra Reuerendiſſima Dominat. liberè agere. Lamentum Veſtra Reuerendiſsima Dominatio 1610. euulgauit anno; quantùm verò in eo Eccleſiam Dei, Vicariùm eius conuiciata ſit? quot & quanta, hæretica, auſim dicere Et iterum exprobrat ſcripta in Eccleſiam. prope vniuerſa, cùm ipſa etiam Religione Græca ple-

plenè pugnantia introduxit? meminiſſe non eſt opus. Quia ipſa Paternitas Veſtra perbellè agnouit, agnoſcitque malè eſſe ſcripta. Eſtò ſanè Veſtra Dominatio ſuperadiecerit, id volumen prius editum Græcè, translatum poſt Slauonicè, & tandem Polonicè: In quod tamen nemo vnquam (licèt plurimi litterarum ſtudioſi, nec non hæretici, graues Eccleſiæ Romanæ impugnatores fuerint) incidit? Sed vt in capite Polono, Veſtræ Dominationis, ex lectione hæreticorum, ex corde ſuppurato, & maleuolentiâ in Romanam Eccleſiam incaleſcente, partus iſte viperinus, prognatus eſt, ita etiam Polonicâ linguâ in orbem prodijt. Qui in capite Dominationis Veſtræ conceptus, vtinam fuiſſet abortiuus, nec viſus hominum aſpexiſſet illum. Et quidem accepto reſponſo, diu luctata Paternitas Veſtra, cùm nihil obtrudere poſſet, vt ſupra dictum, vertit folium, cecinit contrarium. Sed cum fumo, concentus iſte, in igne euanuit. At enim viderit Veſtra Reuerendiſsima Paternitas, qualem iterum iſi ex inimicus homo, ſpiritum contradictionis agnitæ veritatis conciuerit? Siquidem perſpecto malo, ſciens & volens, iterum ad cænum redijt, iterum in eoſdem errores, & blaſphemias recidit? cùm anno 1621. verificationem innocentiæ, & defenſionem eiuſdem, extradidiſſet; & anno 1622. Elenchum librum non librum, ſed ſcommata, quibus in ipſo inferno, peiora concipi, procrearique nequiuêre, parturiuiſſet? Et tamen ab annis ſexdecim, verba ſunt eiuſdem, iam Veſtra Dominatio perſpexit, & indoluit, ſcribendo talia, tam profundè ſe ceci-

Præcipuè poſt agnitionem veritatis.

 diſ-

diſſe! multoſque in ruinam detraxiſſe! Verumtamen iterum atque iterum, ea reſumpſit, & reſorbuit, venena! Et quaſi glorioſè, in malo triumpharet, prædicauit.

Itaque vult in ſcripto habere teſtimoniū eius conuerſionis conſtantis.

Quoniam itaque ambulatoria eſt voluntas humana, vt Iura loquuntur, vſque ad mortem; libens vellem, propter cordis mei pacem, (non, quòd diffidam Veſtræ Reuerendiſsimæ Dominationi, abſit) habere certitudinem in ſcripto. Sine quo, ob præcedentia, trepidabundus, ſemper hærebo, an conſequar finem, Deus teſtis, quod non mentior, vitâ chariorem. Magnus ille, & doctrinæ ac virtutum fidei Chriſtianæ verè plenus Philoſophus, ait Seneca: Diuerſitas eſt ſignum vacillantis animi, ac nondum habentis vigorem ſuum: dum non proponit ſibi, quid velit. Nec ſi propoſuit, perſeuerat in eo, ſed tranſilit, Nec tantùm mutat, ſed redit, & in ea quæ deſeruit, ac damnauit, reuoluitur. Et vlterius; Quid eſt Sapientia? Semper idem velle, atque idem nolle. Non poteſt ſemper idem placere, niſi rectum. Variatur quotidiè iudicium, & in contrarium vertitur, ac pleriſque agitur vita per vſum.

Vult habere ſcriptum teſtimonium, propter varia.

Eſt etiam aliud, cur characterem Veſtræ Reuerendiſsimæ Paternitatis obſidem deſiderem; imprimis tamen ſupplex exorauerim, ne Veſtra Reuerendiſsima Paternitas, ſinceritate mea lædi ſe exiſtimet. Semper Ruſsia in ſchiſmate degens, regia coram maieſtate queſta, Epiſcopos, nullius poſſeſsionis, ignotos, alterius diſtrictûs, Vnitos conferri. Nunquam tamen Maieſtatis iura, ipſa per ſe eligendo, & Epiſcopos conferendo, adorta

eſt.

eſt. Cum videret omnium Epiſcopatuum, amplitudinum, officiorum, in Polonia; collationem eſſe iuris Regij. Exceptis illis, quæ iura noſtra ſpecialiter de manu Regia exemerunt. At recens Veſtræ Reuerendiſsimæ Dominationes, potentiâ ignobilium, & plebis inſolentis fretæ, in iura maieſtatis irruerunt. Dum per ſe ipſas clandeſtinò nunc primùm, in Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, initiatæ, titulos ſibi, alij verò, vt Borecki, & vitulos arripuerunt. Quod certè nemo Ciuis bonus, & amans Patriæ legum, laudare poterit, tam reſpectu perſonarum, quàm reſpectu rei ipſius. Viderit tandem Veſtra Reuerendiſsima Dominatio, quo deuentum? ita enim hæc inſolentiâ in altum proceſsit, vt plebs veſtras habens dominationes ſic electas, audacter de rebus inſolentioribus meditari cœpit. Nobilitatem poſthabere, inuadere, opprimere, trucidare: & quod amplius, nouam Rempublicam moliri. Vſque adeò; vt ſanguine (rem miſeram, qui eius incentor fuerit!) Chriſtiano perfuſi erubuerint campi! Quia Dominus in ſubditos, illud coactus ſtrinxit ferrum, quo ſimul cum illis patriam tueri debuit. Sed quid agendum ſuperfuit, cum ſubditi Domini ſui iugum refractariè excuſſiſſent? Quod nunquam eos facturos fuiſſe conſtat, niſi Veſtræ Reuerendiſsimæ Dominationes, tam glorioſè conſecratæ, venerandam orthodoxiam ſuam proclamare, veterem conculcare cœpiſſent. Ex eodem fomite vſurpatorum tam inſolenter Epiſcopatuum, quale, quantumque in Ruſsia, excitatum incendium? Cuius incenſorem, an incentorem, Veſtram eſſe

Re-

Reuerendiſsimam aiunt Dominationem, teſtimonio eiuſdem litterarum conuincente. Quæ grauiſsimo coram iudicio, à Sacra Regia Maieſtate deſtinato, & in Libello de Martyrio viri Dei Ioſaphat, memorantur. Iis quippè Veſtra Reuerendiſsima Dominatio Archipræſulis huius, à ſanctimonia probatiſsimi, obſequium eas oues excutere, ſeipſum pro Paſtore habere præcipit. Eòque immanitatis, & ferociæ inibi progreſſum; vt oues Paſtorem, filij Parentem optimum, horrendum in modum trucidârint. Proin tanquam perduelles, capti, iudicati, pœnas dedêre. Porrò; inter facientem, & occaſionem facti præbentem, quis culpandus? Leges noſtræ, de extinctione candelæ nos edocent. Hinc facilè colligere ipſi licuerit, quomodo Maieſtas Regia, eidem ſit addicta? de cuius affectu, iam tum, ante effrenem Vitepſcentium licentiam ſubdubitauit, quando Borecius, cum Veſtra Reuerendiſsima Dominatione Varſauiâ, licèt nihil metuendum erat, quaſi declinato euaſerit corpore. Ponderet ergo quo animo, etiam meam, Regia Maieſtas, vti Senatoris cum Veſtra Reuerendiſsima Dominatione, continuam accepturus eſſet conſuetudinem? Reſpondiſſem ſanè; agnouit Eccleſiam, reſipuit à malo. Certo certiùs conueniſſet me, vnde hæc mihi patuiſſent, certo certiùs ad Illuſtriſsimum Metropolitanum, Dominum & amicum meum, remiſiſſet me. Qui dubio procul regeſsiſſet; toties me, cum Reuerendiſsima Dominatione annis contuliſſe retrolapſis; ſed quid poſtmodum egerit videre, quid ſcripſerit legere; & quod ea omnia, quæ in rem

Ex quibus offenſa Regia ſecuta.

noſtram viſa eſt facere, expiſcandi noſtri gratiâ ſecerit. Scripto verò Dom. V. præmunitus, prolato eo, actutum iram ſæuientis Iouis Domini mei Clementiſsimi, placaturus eſſem.

Vlterius tamen opponet mihi V. D. Reuerendiſsima, ergo ne me vult eſſe Vnitum? non alium certè niſi Vnitum. Quod ipſum Domin. quoque Veſtra me coram, & R. P. Caſsiano, & D. Boiarſcio ſpoponderat. Verùm iteratò V. Domin. mihi obtendet, ergo me apertum vult habere Vnitum? ſanè id mallem potiùs, & peroptarem. Quid enim prodeſt, te vidiſſe veritatem, quam nec defenſurus es, nec ſecuturus? Quia tamen reſpicio, ne ſcripta V. Reuerendiſsimæ Dominationis, minùs accepta ſint ſchiſmaticis, ideò malim & deſiderârim, vt cùm ſe merum & ſincerum probauerit vnitum, ſchiſmatis ſeipſum veſte obuelare velit. Non enim obfuit Nicodemo occultus diſcipulatus Chriſti. Neque Apoſtolis, non ſtatim poſt Aſcenſionem Domini prædicauiſſe; ſed propter metum Iudæorum ſeſe occluſos tenuiſſe; vſque dum S. ſuper eos deſcendiſſet Spiritus. Veſtra porrò Dominatio non metu id faceret, ſed quia eiuſmodi ratione, plures in viam ſalutis deducere poſſet. Vti verus auceps, verum non exuit hominem, ſi refugientes ſpeciem humanam aues, aſſuetaſque animalibus; tectus alicuius animalis velo, ſeſe illis immiſceat, & ad ſe pelliciat. Atque adeò ſuper Veſtram Reuerendiſsimam Dominationem minimè illud caderet, qui me negauerit coram hominibus. Addc quod nec illud tandem auſugeret, vt Veſtra Reuerendiſ-

Vult habere Vnitum certum.

Sed tamen ad tempus occultum.

diſsima Dominatio manifeſtam ſe faceret iuxta oraculum S. Pauli, corde creditur ad iuſtitiam, ore autem fit Confeſsio ad ſalutem. Et credere mihi velit, eam hominum de ſe opinionem non euaſuram. Monſtraui Epiſtolam ad Patriarcham ſcriptam. Retuli vt præcauerem, quid pars aduerſa ſentiat. Recenſui quid auribus meis ipſe exceperim exiſtens Luceoriæ, in cœna apud Illuſtriſsimum loci Epiſcopum Regni Procancellarium, Vbi adducentæ noſtrûm numeratæ perſonæ, dum Illuſtriſsimus Caſtellanus Kijouienſis edixit, Veſtram Reuerendiſsimam Dominationem ex illis regionibus, cum peroptatis rebus, & diu deſiderata remeare concordia. Illud inſuper ob ſecuritatem meæ adiecerim conſcientiæ: Exoptare me à Reuerendiſsima Dominatione, longè certiſſimum fieri, quod velit in gremio Matris Eccleſiæ comperiri. Quandoquidem hæret in excommunicatione iuridicè ab Illuſtriſsimo Metropolitano Ruſsiæ, vti contra contumacem lata: nobis verò Catholicis, cum excommunicatis & denuntiatis, participare non licet.

Denique vt liberetur. Ab excommunicatione

Atque hic tandem ſimplicem ſed ſinceram, & de amore procedentem intimo, (cuius rei cordis humani Seruatorem appello teſtem) coronare Epiſtolam neceſſum. Simulque Veſtram Reuerendiſsimam Dominationem, vti à Deo Domino, præcellenti mentis iudicio decoratam obſecrare.

Conclusio.

Dum tempus eſt, operetur bonum. Nouerit tam ſingularis vocationis ſuæ gratiâ vti; vtendo quò Dominus vocat, ſequi; ſequendo tot palantes in ſchiſmate animas lucrari. Et quas vniuerſitatis

Exhortatur Vt Vocationi obſecundet,

tatis

tatis Creatori, doctrinâ peruersâ, & admodum virulentâ, blando tamen delibutâ ſermone, eripuimus, quantùm in nobis eſt, ex ipſis planè Orci faucibus reuocare adnitamur. Permiſit Deus Veſtram Dominationem cadere, tanquam Petrum, vt couuerſus confirmes fratres tuos. Potens enim eſt Dominus, virtutem ex alto tribuere. Verumtamen Veſtra etiam Dominatio, brachia intellectûs, & voluntatis ſuæ, manui eius porrigat, qui talibus tantiſque eam medijs trahit ad ſe: vt demonſtret, quòd non ſit oblitus tui, licèt proiectus retrorſum à te. Hem quàm felices ſe alij cenſerent, ſi tantopere illorum Deus intellectum illuminaret, voluntatem moueret, cor pulſaret! Aperiat igitur cor ſuum pulſanti Deo: & erit ille Deus tuus, & omnia, vt verbis Sancti vtar Franciſci. Si qui menti obuoluuntur reſpectus, exulent. Quid prodeſt homini, ſi totum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur? quippe mundana iſta omnia, fluxa ſunt, omnia ſunt caduca. Et pluris æſtimanda, quæ magis onerant, quàm honorant in vita. Id enim quod in præſenti eſt, momentaneum, & leue tribulationis noſtræ onus, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Non contemplantibus nobis, quæ videntur, ſed quæ non videntur: quæ enim videntur, temporalia ſunt; quæ autem non videntur, æterna ſunt. Vix dum noſmetipſos circumſpicimus, & ecce omnia, quæ in mundo viuunt, vigentque, & nos ipſi, quaſi manu ſtipulata euaneſcimus! vt reputationes, amplitudines, Coronę! quarum causâ ſæpenumerò illam ho-

Reſpectus ſeponat propter varia incitamenta

homines conſectantur ſententiam, ne ſibi minùs conſtantes videantur: etiam in malè cæptis, honeſtior eſt perſeuerantia, quàm pœnitentia. Verùm Chriſtiano homini aliter ſentiendum. Ecce mundus, qui diligitur fugit. Sancti florentem mundum, mentis deſpectu calcauerunt. Erat vita longa, ſalus continua, opulentia in rebus, fœcunditas in propagine, tranquillitas in diuturna pace, & tamen cùm in ſeipſo floreret, iam in eorum cordibus aruerat. Ecce iam in ſeipſo mundus aruit, & adhuc in noſtris cordibus floret. Vbique mors, vbique luctus, vbique deſolatio. Vndique percutimur, vndique amaritudine replemur, & tamen cæca mente, amaritudines eius amamus. Fugientem ſequimur, labenti inhæremus. Et quia labentem retinere non poſſumus, cum ipſo labimur, quem cadentem tenemus. Quando Maieſtas æterna, de Cœlo ſancto ſuo nos vocat properemus: quando paſſas extendit manus curramus, imò volemus. Ne poſtea dixerit vocabam renuiſti? Volui, noluiſti, cùm etiam voles, ego nolam, & in interitu ridebo tuo. Perbellè hominem Bernardus alloquitur: præſtat teipſum cognoſcere, quàm ſi te neglecto ſiderum curſus, vim herbarum, hominumque ac omnium terreſtrium pariter & cæleſtium naturam tenueris. Redde igitur te tibi, corrige greſſus tuos, ſtatue te (ô verba auro notanda) ante te, tanquam alium! Nolo ampliùs moleſtus eſſe Veſtræ Reuerendiſſimæ Dominationi, ſed ſolùm ex intimis eandem præcordijs, eiuſdem Sancti paulùm alloquar verbis. Spiritus Sanctus det tibi pignus ſalutis, robur vitæ, ſcientiæ lumen; pignus ſalutis,

vt

vt ipſe reddat teſtimonium Spiritui tuo, quòd filius Dei ſis; robur vitæ, vt quod per naturam tibi eſt impoſſibile, per gratiam eius, non ſolùm poſſibilè, ſed etiam facilè fiat; lumen ſcientiæ; vt cùm omnia bene feceris, ſeruum te inutilem putes; & quicquid boni in te inueneris, illi tribuas, à quo omne bonum eſt. In tribus iſtis doceat te Spiritus Sanctus omnia quæ pertinent ad ſalutem. Hoc precor intimo, Chriſtiano, fraterno corde V. Reuerendiſſimæ Dominationi. Datum Dubnæ raptim 19. Februarij 1627.

Libellum iſtum ſanè prælongum, ſed animæ fluctuanti perneceſſarium, è Polonico in Latium idioma ſincerè tranſlatum, & proprijs, non alienis de petitis periſtromatibus exornatum propoſui: vt & memoria doctiſſimi, deque vnione meritiſſimi Ducis, & Conuerſio grauiſſimi perſecutoris Eccleſiæ Smotriſcij, ſeræ poſteritati magis inclareſcat.

Quem poſteaquam Februarij 22. accepiſſet, tota die, & nocte conſequenti, voluit, reuoluitque. Seque ipſum in eo velut in terſiſſimo, ſæpiùs ac iterum inſpexit reſpexitque ſpeculo, inhærentes maculas contemplans obtutibus, irrorans lacrymis, detergens propoſitis! nec mora, in ſe reuerſus ſurgit: Ducem in craſtinum accedit, corde, & ore, & oculis, pœnitentibus, orantibus, plorantibus perorat. Atque imprimis, Duci ipſi feruentiores, quàm fuſiores, pro ardente ſuæ, ob amorem Dei, & Eccleſiæ, cura ſalutis, gratias agit. Dein omnia, quæcumque exaraſſet, veriora veris edicit. Neque demiraretur, ſe tam acrem Eccleſiæ S. Romanæ fuiſſe inimicum; cùm de parenti-

Meletius literis lectis.

Contritus Ducem adit varia confert.

 bus

bus eiuſdem hoſtibus prognatus, vberibus hoſtilibus altus, viuida demum in iuuentute, vigorem de hæreticis hauſtum palæſtris, innatæ affudiſſet malitiæ. Quod à S. toties deſciuiſſet fide, nihil ſibi mirum videri; cùm ſe hominem ſciret: ſed miſerationem Dei; qui tam longè deuium, tàm perſpicacem veri; toties peccatum ſuum, toties errores damnantem, iterumque ad eos relabentem ad ſe pertraheret, & ſuſciperet, nimiùm ſuſpicere! Agnoſcere ſcelus ſuum. Catholicam profiteri Eccleſiam. Laborare ſe velle. Atque adiutore Deo, pro virili, diſperſa collecturum, diſſuta reſarturum, deſtructa reparaturum. Et ſi crudeliſſimam oppeteret mortem, creatori ſuo nequaquam ſatisfacturum. Aſſenſus etiam ſuccenſuram Duci Regiam Maieſtatem, grauiter à ſe læſam, ſi ſub alas eum ſuas, non eiurato ſuſcepiſſet ſchiſmate. Eundemque Senatorum ſenſum aliorum, futurum fuiſſe. Proin rogauit Ducem, vt eo ſeſe interponente, à Ioſepho Rutſcio, vero Kijouienſi Archiepiſcopo Metropolitano, in gremium S. ſuſciperetur Eccleſiæ; Cui vt Paſtori manus vinctas, daturum ſe recepit, & ſanctiſſimè pollicitus eſt. Nec velle ſe diutiùs cum remorſibus luctari conſcientiæ, ſed quantociùs ijs mederi. Super his & ſimilibus non minùs fideliter, quàm ardenter egit cum Duce Smotriſcius, quia ſemotis arbitris. At verò Dux Zaslauſcius zelo eius animaduerſo, Ioſephi etiam Rutſcij litteras, ſuper rationibus cum eo procedendi, eidem monſtrauit; quibus lectis omnia probauit: ſæpiuſque ac iterum principem exorauit, vt à Rutſcio de eius ſalute, quam ipſe toties

Conſtanter conuertitur.

toties deſiderauerat, quàm poſſet accuratiùs ageret. Qui per litteras 23. Februarij datas, vniuerſa Ruſcio retulit: Epiſtolam ſuperiorem ad Smotriſcium directam tranſmiſit: ac proficiſci eum Kijouiam nuntiauit. Vnde poſtquàm rediſſet, eidem delaturum, & rogaturum, vt nullo conſcio, ſalutem eius procuraturus, Dubnam deſcenderet. Dux Metropolitano de illo Conuerſo ſignificat.

Adminiſtrabat id temporis, vacantem in Vnione Chelmenſem Epiſcopatum Ioſephus Rutſcius Metropolitanus, & de villa eiuſdem Epiſcopatûs Bialopolio, 2. Martij Anno memorato ad ſuperiora Duci reſcribit. Delibutum ſe intimè, tam egregio eius epiſtolio. Agnoſcere gratiam Dei locutam in ipſo, & per ipſum. Nec vlteriùs defuturam, ſingulari eius pietati, zeloque Catholico diuinam Maieſtatem. Sed ſpem certam concipere finis deſideratiſſimi. Se nihil ſuperaddere velle, nec poſſe. Solumquè deſiderare iuſſa exequi. Et venturum ociùs quo ipſe innueret. Monendum porrò Smotriſcium perſuadet, Vnionem quò ſeriùs, eò veriùs amplecteretur. Fidei Profeſſionem omnino emitteret. Et vt alacriùs emitteret, ſeipſum præiturum. Quam vbi manu ſua munitam ſibi traditurus fuiſſet, abſolutionem à Schiſmatis vinculo, cenſuriſquè Eccleſiæ accepturum. Nec recuſaret conditionatè ſaltem, in gradibus ſtatûs ſui, propter tam graues Ducis rationes initiari. Metropolitanus lætatur. Quid agendum vlterius informat.

Interea Smotriſcius, de voluntate Ruſcij edoctus, non alacrior modò, ſed etiam animo longè quietior, Kijouiam conceſſit; vbi dum rebus ſuis Meletius Kijouiam vadit, conuentumque fieri perſuadet.

cum

cum fructu Vnionis incumbit peragendis, conuentûs Epiſcopalis Kijouiæ à Boreccio Metropolitano pro natali Virginis anni eiuſdem inſtituendi, cum alijs author fuit. Et poſt feſtum Sanctiſſimæ Triadis Dubnam verſùs remeauit.

Redit.

Atque hîc incipiet Smotriſcij, poſt primam, à Deo auerſionis, via conuerſionis altera, quâ me quoque, vbi per primam, & felices eius acceſſus ad alteram, decurriſſem, proceſſurum receperam, vt cùm eum perſimilem declarauerim Saulo, non diſſimilem etiam commonſtrem Paulo.

PARS II.

De Meletio, Paulo Vnionis.

CAPVT I.

Meletius redit ad S. Eccleſiam.

Metropolitanum Dux euocat Dubnam.

POſteaquàm Meletius Dubnam rediſſet, continuò Dux ab Oſtrog Zaslauski, Ioſephum Rutſcium litteris ſuis monet, mouetque properaret, vt receperat. Lublini ſupremis Tribunalis Regni Poloniæ iudicijs, intentus erat Rutſcius, cùm nuntius aduolâſſet. Quocirca ſepoſitis negotijs, relicto comitatu, nemine conſcio, ſubmiſſum cum auriga, currum tectum & quadrijugum, vt ipſe ante à Duce petierat, Religioſo vno & puero adiunctis, abſque mora conſcendit: & per 36. leucas, ocius Dubnam appellit. Vt enim quærere

Ille ocius accurrit.

erran-

errantem ouem, pij Paſtoris, ſic alto in ſilentio rem agere tantam, prudentis fuit. Sexta Iulij anni currentis affulſerat, & Dubnæ Ioſephus, illuceſcente comparuit Sole. Confeſtimquè ad certum Ducis conclaue, ita introductus eſt, vt penitùs Diſunitos lateret, eſtò complures ea in aula verſarentur. Eodem inuitatus ſuperuenit Smotriſcius, familiâ eiuſdem de Rutſcio perquam ignarâ. Vt ventum in conſpectum, Rutſcius Smotriſcio, ſalutem more impertijt Chriſtiano. Nec quidquam eum diſquirere voluit, niſi fidei primùm Sanctæ, Gregorianam pro Græcis teſſeram edidiſſet. Propoſuit ille quidem ſui quoſdam animi morſus, & ambiguitates, ſed Sacramento præſtito ſuper eo, quod à vero, licèt non legitimo, initiatus fuerit Paſtore, fidem Catholicam ad præſcriptam normam, non morando profeſſus eſt. Conſcientiæ inſuper næuis, eidem vniuersè denudatis, cùm ſummè ſeipſum demiſiſſet, & animum dolentem in lacrymas ſoluiſſet, cum ineffabili cordis ſerenati amœnitate, tum à nodis animæ, tum à vinculis Eccleſiæ, per Rutſcium exſolutus eſt. Eam fidei conteſtationem, manu deſcribere & ſubſcribere iuſſus propria, Rutſcio tradidit, in Archiuo Ducis perpetuò ſeruandam.

Meletius coram Metropolitano fidem S. profitetur.

Confitetur & abſoluitur.

Tùm litteras Conuerſionis ſuæ, & obedientiæ teſtes, ad ſummum Eccleſiæ S. Præſidem Vrbanum VIII. exarauit, vti etiam ad S. Officium, quædam petita, & ad Protectorem Ruſsiæ Cardinalem Bandinum, cum litteris direxit. Velle ſupremi Paſtoris, dictæque S. Officij Congregationis ſenſum, in omnibus, pro Dei voluntate habiturus.

Ad Vrbanũ VIII. ſcribit cum alijs

Do-

Donec autem petita ſua firmarentur, vel infirmarentur, Ioſephus Rutſcius, Vnionem, ſimulato Schiſmatis pallio, pro animarum vtili, inuoluere ipſi conceſſit. Nec titulum Archiepiſcopi Polocenſis in diſunione collati, adimere voluit. Quinimò, vt Dermanenſe illi Monaſterium pro maiori à Schiſmaticis ſecuritate conferretur poſſidendum, Duci author fuit; & factum eſt. Cùm verò ſit moris, conſecratorem & Paſtorem ſuum, in multis Eccleſiæ Orientalis actibus memorari, Patriarchæ quoque Hieroſolymitani memoriam agere permiſit. Non vt ea ratione pro Superiore illum agnoſceret, ſed vt gratiam reſipiſcentiæ ad fidem S. à Deo ipſi, vt Conſecratori ſuo, poſtularet.

Atque ita demum Smotriſcium ex lupo rapaci, manſuetum agnum, ex perfido Saulo, Paulum fidelem, ex truculento Eccleſiæ impugnatore, zeloſum propugnatorem factum, vnio lætanter vidit, Sedes Apoſtolica abundè probauit. Attexere hîc placuit nonnullas eius aliorumque ad S. Petri Sedem datas Epiſtolas, ſicut etiam ſuo loco, ab ipſa ad illos directæ proponentur. Vt non minùs magnitudo viri conuerſi, quàm lætitia S. Eccleſiæ de illo concepta, perſpici valeat.

Vrbano VIII. Pontifici Maximo, Meletius Smotriſcius, nuncupatus apud Schiſmaticos Archiepiſcopus Polocen. Archimandrita Vilnenſis.

Solare illud lumen, vniuerſam hanc mundi mo-

molem, ſuis colluſtrans radijs, videtur his deploratiſſimis temporibus eſſe, Eccleſiæ Dei felix Beatitudinis Veſtræ Pontificatus. Eò ſplendidior, quò magis tot hæreſum & ſchiſmatum nubibus obtegitur. Ita vt de illo dicere debeam, non eſt qui ſe abſcondat, à calore eius. Ecce & ego in vltima peccantis terræ appendice ſitus, in ſchiſmate velut ex neceſſitate natus, in eodem per annos 50. ex voluntate volutatus, eò beneficiorum, & affectûs Beatitudinis Veſtræ erga Ruthenam Eccleſiam *Radijs*, ex miſeriarum lacu extractus, attrahor, vt pedibus manibuſque reuinctis, ad genua Beatitudinis Veſtræ cùm lacrymis proſternar, & eius pedes humillimè deoſculer. Et quoniam omni verborum ambage repoſita, & hæreſi Schiſmatica abiurata, illi obedientiam reddo, nil ampliùs dicere poſſum, quàm quod Pater peccaui in Cælum, & coram Te. Non ſum dignus vocari filius Tuus. Tu verò Beatiſſime Pater, dimiſſis mihi omnibus, quæcunque contra Te, Sanctamque Petri Sedem, ac S. Fidem Romanam Catholicam, mente, ore, & calamo peccaui, & quæ omnia ſine pudore, Deo iuuante, retractare volo, vt in me occidendo peccatum quod meum fuit, in Te Beatiſſime Pater, conſequar gratiam & vitam, quæ Dei eſt; facere me digneris ſicut vnum de Mercenarijs Tuis. Hoc vnum opto, vt ſicut ex corde cum S. peccatore dico, peccaui Domine: ita cum eodem, à Te Beatiſſime Pater audiam, & Dominus tranſtulit à te peccatum tuum. De quibus omnibus fuſiùs credo Illuſtriſſimus meus Pater & Paſtor, Beatitudini Veſtræ perſcribet. Inte-

rim quæ mihi in his initijs Vnionis occurrebant, Sacræ Congregationi Sancti Officij proponenda, alijs meis litteris, ad eandem directis expreſſi, me in omnibus purè putè, Tuæ Beatiſſime Pater voluntati ſubijciens. Deus glorioſus faciat me facere quod iubes. Tu verò Beatiſſime Pater, iubeas me facere quod vis. Iterata demum ad pedes B. Veſtræ prouolutione benedictionem pro me B. Veſtræ humillimè peto. Quam Deus Eccleſiæ ſuæ Sanctæ, & Reipublicæ Chriſtianæ, quàm diutiſſimè ſeruet incolumem. Dubnæ Iulij 6.1627.

Vrbano VIII. Pontifici Maximo, Ioſephus Rutſcius Archiepiſcopus Ruſſiæ Metropolitanus.

REddit Beatitudini Veſtræ per me, ac ſuas litteras, obedientiam Reuerendiſſimus Meletius Smotriſcius, nuncupatus Archiepiſcopus Polocen. Schiſmaticorum in Septentrione facilè princeps. Cuius ego reditum ſoli Deo glorioſo, & ſanguini Martyris Ioſaphat adſcribo. Enimuerò quod Paulus fuit Stephano, id Smotriſcius Cunceuicio. Quidni ergo, ſicut conuerſionem Pauli, adſcribimus orationi Stephani, ita conuerſionem Smotriſcij, Kunceuicio tribuamus? Conclamatum quippe eſt Reuerendiſſimum Meletium Schiſmaticos parricidas, tum ſcriptis, tum dictis, contra Paſtorem ſuum concitâſſe. Obſecro itaque humillimè Beatitudinem Veſtram vt eundem inter ſuos Ruthenos, iam abhinc recipere dignetur; ſperans eum in agro Dominico, ex illo fructum, quem à viro

viro pœnitente expectare poſſet. Interim occultum eſſe illi vnitum, aliquo tempore perſuaſerunt rationes; ab illo ad S. Officium miſſæ. Ego verò altiſſimæ Beatitudinis Veſtræ trutinæ ſubijcio, an hoc illi & Vnioni expediat, & quamdiu. Itemque cùm certò ſciam illum Conſecratum fuiſſe, in Schiſmate Epiſcopum, conſilium humillimè peto, an illi apud Sereniſſimum, aliqua Cathedra procuranda, an alicuius Cathedræ ſuffraganeus conſtituendus. An titulo aliquo in partibus infidelium donandus. In omnibus Beatitudinis Veſtræ præſtolans reſolutionem, oro Deum, vt eam Eccleſiæ ſuæ Sanctæ, quàm diutiſſimè ſeruet incolumem. Eiuſdemque benedictionem pro me & ouibus meis humillimè depoſco. Dubnæ Iulij 10. 1627.

Vrbano VIII. Pontifici Maximo, Alexander Dux ab Oſtrog Zaslauski, Palatinus Braclauienſis.

RVtheno progenitus ſanguine, affectum erga eiuſdem homines nationis, nequaquam exuere poſſum innatum: hinc quantum tenuitas fert mea, omnes lucrifacere, etiam vitæ cum diſpendio propriæ vellem. Contractâ notitiâ cum Reuerendiſſimo Meletio Smotriski, eundem Eccleſiæ Sanctæ Catholicæ membrum efficere viuum curaui. Is vir quotquot in hoc Regno Schiſmatici ſunt, Princeps & anteſignanus nemine contradicente, cui notus, facilè dici poteſt. Is verbo, in quo potens, & calamo in quo feruens, & ſuauis, plurimas in ouili Chriſti oues, alias in errore Schiſ-

matis confirmans, alijs virus hoc contra S. Eccleſiam Romanam radicitùs inſerens, mactauit. Hanc ferociſſimam, Deo ſic ipſo volente feram, iam cicuratam, vti prædam venationis, Sanctitati V. adduco, offero, vnà & ipſe prouolutus pedibus Sanctitatis V. eos humillimè deoſculando, rogo, quò dignetur S.V. Reuerendiſſimum hunc, brachijs Eccleſiæ Sanctæ, vti prodigum filium, è longinquo reuerſum, paternè complecti, ſtrictoquè amplexu, eidem Sacroſanctæ Matri inſerere & incorporare. Iterum iterumque quàm humillimè deoſculando pedes S. Veſtræ, Sanctam eius precor benedictionem, quâ adiutus etiamſi infirmum & indigniſſimum ſim inſtrumentum, poſſim & alijs (ſi ita Deo Opt. Maximo viſum fuerit) anſam conuertendi dare Schiſmaticis. Quam Deus Eccleſiæ Sanctæ &c. 10. Iulij Dubnæ.

Cardinali Bandino Protectori Ruſſiæ
Meletius Smotriſcius.

BEnedictus ſit Deus noſter, Deus miſericordiarum, qui miſericordiam vult & non ſacrificium. Hanc verò voluntatem illius in me ipſo vt certè agnoſco ita dulcè experior. Multorum enim annorum Schiſmaticum, quin Schiſmaticæ phalangis ducem, alios ad inferos, doctrinâ, ſcriptis, & exemplo prouocantem, nil aliud niſi huius ſæculi & futuri pœnæ manſerunt. Verumenimverò, opitulante eius gratiâ, qui ſegregat ſuos ab vtero matris; cooperante Illuſtriſſimo meo Paſtore, totiùs Ruſſiæ Metropolitano, qui à multis

hinc

hinc annis meæ ſaluti inhiabat; allaborante denique Excellentiſſimo Duce D. Alexandro de Zaslau Palatino Braclauien. qui à prima mecum notitia modos, & media ſalutis meæ procurare dignatus eſt: hodie primùm eiurato Schiſmate S. D. N. Patri orbis Vniuerſi, & Petri ſucceſſori reddens obedientiam, ac in manibus Illuſtriſſimi Metropolitani iuramentum profeſſionemque deponens, eidem ſcribo. Et quia ſcio dominationem Veſtram Illuſtriſſimam Eccleſiæ noſtræ Ruthenæ eſſe Protectorem, eiuſdem etiam manum humillimè deoſculor. Obſecro vt abhinc inter ſuos me etiam habere dignetur clientes, ſanctèque per eundem S.Sedi Apoſtolicæ promitto, me omni quo potero ſtudio, damna per me illata Eccleſiæ Dei, eodem adiuuante reparaturum. Atque vtinam per effuſionem ſanguinis mei poſſem, eidem quale quale ſemen mandare. Oro itaque Eminentiam Veſtram, vt quæ ad S. Congregationem Sancti officij ſcripſi paternè examinare dignetur: demum quodcumque me facere oportebit mihi libenter perſcribere. Cùm id vnicum iam in votis mihi ſit, ne ad latum quidem vnguem diſcedere à voluntate Sanctiſſimi D. N. & Dominat. V. &c. Iulij 6. 1627.

Reliquas Epiſtolas Smotriſcij, aliorumque ad Ruſſiæ Protectorem, ad S.Officium, ad Sac. de Propaganda fide Congregationem, reticentiæ demandari voluit breuitatis ſtudium.

CAPVT II.

Meletius zelat Vnionem, ad Patriarcham Conſtantinopolitanum ſcribit.

PОrrò excelſi vir animi, & zeli Paſtor demirandi, Ioſephus Rutſcius, Meletium Dermani manentem ſollicitare non deſijt quin aſſumptam Vnionis ſtrenuè tueretur Spartham. Proinde zeloſum ille indutus Paulum, in Volhiniæ Ruſſiæque regionibus, quà Ciuium ſodalitia, quà nobilium domicilia, quà Monachorum cœnobia, viſens & reuiſens, Patriarcham Cyrillum, hæreticum propalat, cum magna omnium ab eo auerſione. Cùm verò Luceoriam Principem Volhiniæ locum acceſſiſſet, clariſſimum illic è nobilitate Schiſmatica Virum, eumque Senatorium reperit, idemque ei retulit. Qui poſt multa hæſitans, quid agendum eſſet, Smotriſcium conſulit? cui ille ne repentè vnionem ſuaderet, ſe omninò tali non velificaturum Paſtori. Perplexi itaque animis complures hærebant; incerti quid agerent? ignari quò ſe verterent?

Meletius Cyrillum Hæreticum diuulgat.

Litteras deinde ad Cyrillum de Controuerſis fidei in Ruſſia articulis concepit, vt obſide reſponſi eius manu, relata feliciùs vrgeret. Quas hîc ſtrictiſsimè, & quaſi in indice ponere per neceſſarium cenſuerim.

Eoque fine ad eum ſcribit.

Litterarum Smotriſcij ad Cyrillum Patriarcham Conſtantinopolitanum compendium.

A' quo Conſtantinopoli ceſsiſſet, dolore ſe confici grauiſsimo: quòd exantlatis terra marique periculis, onus animæ fidei dubijs preſſæ, apud eum non depoſuiſſet. Ad propria verò reuerſum, maiora odia inertium & maleuolentium, quàm fauores promeruiſſe. Et ni intemerata conſcientiæ integritas, & ſperata ſalus Ruſſiæ, in Patria eum detinuiſſet, malorum pertæſum, ad eum ipſum, & ſacra loca remeaturum fuiſſe. Regredi nihilominus litteris, vt oneratam alleuaret eius animam.

Dolet quòd fidei dubia apud eum non depoſuiſſet. Quod facit litteris.

Patriam ſuam eſſe amuſam. Illos in ea doctiores, qui nihil ſciant. Nec pati alios. Atque in eo ipſo, quod ſcire ſe putant, neminem cum alio concordem. Nihilominùs dicere ſe vnanimes in domo Dei; cùm ſint confuſi, vt turris Babel ædificatores. Cauſam ſi quæreret, eſſe præſumptionem de ſcientia, quam nullam haberent. Ex ea prognatam diuini verbi famem, mentium confuſionem, credentium diminutionem. Hinc ſe ad eum tam arduum iter ſuſcepiſſe: & poſt multa, de Gennadij Scholarij, Patriarchæ Conſtantinopolitani ſcriptis, aduersùs quinque diſſenſiones, cum Latinis, Meletijque Alexandrini, poſt Conſtantinopolitani à Libris de dogmatibus, ac de Cathecheſi ab ipſo recens edita quæſiuiſſe. Vt tanquam diſcipulus eius quondam, collato etiamnum viuo cum eo ſermone, de rebus fidei in his libris contentis, in Patriam rediret quietus, & ſuos contribules de ijs edoceret. Quod cùm non contigiſſet præſenti, abſenti fieret, per litteras orare.

Deſcribit ſuos.

Exponit cur fuerit Byzantij.

Du-

Dubia vnde orta.

Dubia fidei cor ſuum grauiter prementia, creauiſſe Epiſtolam eius ad Demetrium Sulikouium Archiepiſcopum Leopolien. 4. Ianuarij 1601. datam. Ante cuius notitiam, quis fuerit, lamentum ſuum illi notum teſtari? quod virulentis Lutheri Caluinique affluerct dogmatibus. At Epiſtolam eius totam Catholicam eſſe: in qua aduentus ſui in Ruſſiam explicans rationes, aſſerat:

Ex literis ad Sulikouium.

Scire ſe probè & Patriarchas ſuos, à quibus in Poloniam miſſus eſſet, euangelicorum dogmata, & actiones, non ſolùm Eccleſiæ Orientali & Occidentali, turbationes & perniciem excitaſſe, verùm etiam morum corruptionem induxiſſe. Et poſt pauca. *Hæreticos Europæos, odio Romanæ Eccleſiæ ſæpiùs tentaſſe concordiam cum orientalibus, nec ſuſceptos. Cùm illi tantùm in fide cum Græcis, quantum Iudæi & Mahometani coaleſcant. In capitibus verò fidei, ordinis videlicet antiquitate, traditionibus, Patrum authoritate, Canonicis ſcripturis, obſeruationibus, iuſtificationibus, Miſſæ ſacrificio, Sanctorum & reliquiarum, Beatæque Virginis veneratione, & alijs diſſideant. Quæ verò inter Orientalem & Occidentalem Eccleſiam diſceptabilia viderentur, indoctiorum quidem illuſionem videri, inter doctiores verò facilè eundem ex ijs ſenſum elici. Non deteſtari Græcos Petri Sedem, ſed debita veneratione proſequi, primamque & tanquam Matrem agnoſcere. Vnam vtriuſque Eccleſiæ eſſe fidem, vnum Baptiſma, vnam in Triade S. naturam, omnipotentiam, diuinitatem, vnam ſpem vocationis, & charitatem. Communes orationes, eadem Sacramenta, Euangelia, cæteraſque Scripturas; eandem*

Pa-

Patrum vtrobique authoritatem &c. vt meritò in fundamentis doctrinæ Chriſtianæ, non tam controuerſia aut contrarietas, quàm diuerſitas quædam nationum, Græcæ & Latinæ, & peculiaris obſeruatio, & vſurpatio fuerit. Hæc inſuper in eadem addere Epiſtola: *Se obedientem Regiæ Maieſtatis admonitioni, ex hoc regno diſcedere, & ad ſuos regredi, & ita profiteri. Nihil ſe agere aut conari voluiſſe, quàm vt inter eos, qui vnitatem cupiunt, ac profitentur, atque illos qui in ea non ſunt, & piè ſe facere credunt: & ſumma illa capita ſua reſpicientes, inter ſeipſos non conueniunt: & potiùs hæreticis erroribus conſentiunt, pax aliqua, & ſymphonia inſtitui potuiſſent.*

Quæ epiſtola ſi citiùs ſibi innotuiſſet, nunquam lamentum ſuum, in lucem proditurum fuiſſe. Atque adeò cùm ſcripta Gennadij non ſupereſſe, Meletij igni tradita, Cathecheſim illius, quam ſibi Conſtantinopoli porrexiſſet, huic Epiſtolæ ſuæ, è diametro oppoſitam aduertiſſet, in voraginem ſe opinionum incidiſſe; & ad truculentam, cordis conflictatione cogitationum diſcerpti, lanienam deſcendiſſe. Inſuper rememorari lamenti ſui illud punctum, à quibuſdam è Ruſſia ad eum, ante aliquot annos miſſum: *Peccata purgari gratia & gratis, abſque meritis.* Quod illum ipſum hiſce refutare voluiſſe. *Bene eſt notatum in Schedula, quod hoc punctum ſapiat Lutheraniſmum: magna quidem eſt Dei erga homines miſericordia, at væ ijs, qui ſine operibus ſe putant ſaluari poſſe. Et ne vlteriùs me occupem, plena eſt Scriptura, pro veritate noſtra, plena patrum ſcripta. Quodſi ad de-*

ſtruendum purgatorium Romanum conatus fuit forſan Orthologus, illud aſſerere, non laudatur. Nam non debemus conſcientiam noſtram offendere, vt vna aduerſarios noſtros offendamus. Eccleſia noſtra, non cum Luthero credit in hoc articulo, ſed cum Romanis conuenit, ſaluo igne materiali purgatorij.

Deinde ex verbis oris eius.

Quæ vniuerſa, cum ipſis oris eius verbis Conſtantinopoli prolatis, de purgatorio tollendo, orationibus pro defunctis ſupprimendis, confeſſione auriculari eliminanda, conferentem, maximè diſcruciauiſſe & nunc diſcruciare. Nec Conſtantinopoli de tantis rebus ſolidè cum eo conferre potuiſſe. Imò nec auſum. Cùm multi & perdifficiles ſuborti fuiſſent obices. Tandem, in Palæſtinam abijſſe. Et reuerſum, vt eadem ſuper re conferret, peſte prohibitum.

Oratque vt illis liberetur.

Proinde tanta opinionum diſcerptum farragine, ad eundem ſcripto remeare: vt quandoque ijs extricetur. Et quid ſequendum foret, erudiatur. Potiſſimùm de illis, quæ eius memoraret epiſtola. Vtrum videlicet ſeruum, an liberum eſſet arbitrium? quid de originali & actuali peccato, gratia, fide, iuſtificationibus, operibus, prouidentia, præſcientia, prædeſtinatione, Eccleſia, Sacramentis, ſcriptura, traditionibus, ſtatuque hinc exeuntium animarum ſentiendum? an Tridentinæ Synodo, an aduerſarijs ſubſcribendum? Cùm enim eius adſtrictam obſequio Ruſſiam, carere certa noſſet Catecheſi, ſeipſum Deo adiutore, eam contexuiſſe, & Conſtantinopoli habuiſſe. Quia tamen eius diſpectio, non vnius diei eſſet opus, & varia præpedimento fuiſſent, nequaquam

quam ipſi monſtrare potuiſſe. Verùm ea pluribus innoteſcente, qui extradi ſtimulent: & propter lamentum ſuum hæreſibus ſcatens, ad quas reuocandas damnandaſque conſcientiâ adigeretur: Cupere ſe eius authoritate, in memoratis fidei rebus certificari. Vti etiam in illis quæ Orientalem ab Occidentali, in hæc vſque tempora miſerè ſcinderent Eccleſiam. Videlicet in Proceſſione Spiritûs Sancti & à filio, purgatorio, pane azymo, animarum beatitudine, demum in Communione ſpeciei alterutrius. Primum enim conciliatu facilè, ex ore eius percepiſſe. Secundum ex prænotato eiuſdem reſponſo, idem Græcis & Romanis, ſaluo igne materiali, patuiſſe. Quartum quotidianis Eccleſiæ Græcæ hymnis omnimodè conſonum. Quintum noſtris iam temporibus in diſſenſionem receptum, non ſine ΑΛΛΗΛΟΥΧΙΑΣ concomitantia; vt fatetur in epiſtola ſua, ad Hypatium Pociey, Epiſcopum Vladimirien. & Metropolitanum Kijouien. memoratus Meletius. Doceri igitur velle, non ne etiam iſta dogmata, facilè eſſent concilianda? Et diuerſitatem ſolùm, inter Græcos Romanoſque, ratione horum eſſe, non contrarietatem; vt in epiſtola ſua de alijs faſſus eſſet?

Quibus ſic habitis, duo hîc in epiſtola ſupra poſita conſideranda ſibi videri. *Alterum, ne illa, quæ inter Orientalem & Occidentalem Eccleſiam aliquam diſceptationem tenere viderentur, indoctiorum ſit illuſio. Alterum: eum ipſum in Ruſſia, nihil agere, aut conari voluiſſe, quàm vt inter eos, qui vnitatem cupiunt, ac profitentur, atque illos, qui in ea non ſunt & cætera, vt ſupra. Pax aliqua &*

 ſym-

ſymphonia inſtitui poſſit. Ideoquè ſuaſore ipſo, cauendum Ruſſiæ, ne imperitiâ ſuâ, aut eam illuſionem incurrat, aut Vnionem Romanam reſpuat. Quò verò feliciùs id euitari valeat, vel perbreui ſuo Paſtorali perſtringeret ſcripto: & ex amore paterno, nil morando Ruſſiæ opitularetur: concordemque in ijs, de quibus ſalutis appenderetur momentum, efficeret. Se quidem vnicum ea poſtulare, ſed talem vnicum, in cuius Archiepiſcopali Diœceſi animæ dinumerari nequeant. Omnes quoque aliarum Diœceſum, vtriuſque ſtatûs viros clariſſimos, nec non Vniuerſam Ruſſiæ Eccleſiam, cum infinita populorum multitudine, in ſe ora oculoſque conuertere: qui eo duce & naufragari, & ad ſalutis portum appellere, valeant. Nec vt glorietur hæc aſſerere; ſed quia cum cæci eſtò monoculum, Regem ſuum putant, idcircò ſi repulſam ab illo, quam non exiſtimat, patiatur, quæ ſuæ conducerent animæ,aggreſſurum.

Orat vt liberetur Ruſſia.

Et iam ſcribendi finem imponere voluiſſe, cùm in Oriente olim audita menti ſuccurriſſent, continuò verò cor eius, ſatis arroſum, vt tineæ quædam magis arroderent. Et quoniam occaſionis aliàs futuræ, longè incertus eſſet, etiam iſtos nunc morſus eidem proponere leniendos. Quorum primum eſſe combuſtionem librorum,de fidei dogmatibus, Meletij Alexandrini, poſt Conſtantinopolitani Patriarchæ. Alterum combuſtionem lucubrationum Metropolitani ΜΥΡΑΙΩΝ Mathæi. Adhæc Confeſſionem Gabrielis Archiepiſcopi Philadelphien. in agone mortis Latino coram monacho factam. Denique lumen illud Ma-

Addit alia quatuor dubia.

gni

gni Sabbathi Hieroſolymis ad ſepulchrum Saluatoris. Quas tineas prima fronte modicas videri, ſed penſiculatè inſpicienti immodicas. Ingerere enim ſibi ſuam conſcientiam, imò ſole clariùs demonſtrare, vtramque combuſtionem, & cauſa & fine peractam eodem. Quòd attineret poſtremam, ex qua ſecuta prima, ſe Conſtantinopoli auſcultantibus quàm plurimis Metropolitanis, ex ore Viri probitate conſpicui, Theodoſij Archiepiſcopi Sozopolitani illius ΜΥΡΑΙΩΝ diſcipuli accepiſſe. Inſuper Hieroſolymis, ex ore Theophanis loci Patriarchæ, cui in Moldauia, poſtquam eò ex Ruſſia deflexiſſet, ille ipſe Metropolitanus ΜΥΡΑΙΩΝ Mathæus, ore ad os cauſam combuſtorum à ſe ſcriptorum explanauerat. Nimirum cum is ratione quinque dogmatum Græcos inter & Latinos controuerſorum, effrenatâ vſque & vſque Eccleſiam Romanam inſectaretur licentiâ. Ecce tibi pomeridianò, vigilanti, an dormienti ignorabat; Diuum Petrum comparentem, hiſce eum compellâſſe: Mathæe frater, quid malè de te ſedes merita eſt mea? quod in eam tam ignominiosè inueharis? deſinas, moneo te. Atque illo euaneſcente, iſto perhorreſcente, & quid ageret hærente, iterum ac tertiùm Chriſti Vicarium, eadem per eadem inſonantem, ac intonantem, apparuiſſe, adiecisſeque: niſi cæptis deſieris, ad tremendum te illud, ΑΠΡΟΣΩΠΟΛΗΠΤΟΥ ſiue non reſpicientis perſonas Iudicis tribunal cito, coram quo rationem iſtius, vt reddas temeritatis, obſtringo. Perterritus ille & exſanguis, excutere oſcitationem, domeſticos accire, tertia-

Duo prima dubia combuſtiones librorum.

Hiſtoria pulchra de combuſtione librorum.

tam exponere viſionem, opus ſuum execrari, colligere ſcripta, rogum exſtruere, ignique ſpectantibus è familia vniuerſis immolare, ne æternis poſt fata æſtuaret flammis. Eoque inductum ait Smotriſcius, idem de Meletio ſentire ſe Patriarcha, eum videlicet, ſuos quatuor de dogmatibus fidei libros Vulcano litare, eadem ex cauſa iuſſiſſe. Qui qualis, quantuſque fuerit Romanæ hoſtis Eccleſiæ, ex epiſtolio, ad Hypatium Pociey Epiſcopum Ruthenum Vladimirienſem, & Metropolitanum in Vnione Kiouienſem, anno creati mundi 7108. Bizantij dato, liquidò conſtare. Placuit videlicet, etiam Meletio malefidis potiùs ignem præſentem aluiſſe libris, quàm ſempiternum animo & corpore alere ſuo. Nec leuiter arrodere cor ſuum, depurationem conſcientiæ coram Latino Sacerdote, à moribundo factam Philadelphienſi, quòd è grauibus Hieroſolymis, & Conſtantinopoli audiſſet viris, corpuſque eius, vt honorabile permanere ΑΕΙΨΑΝΟΝ. At à Ruthenis diſunitis, nunquam ad tale munus Latinos adhiberi Sacerdotes: quos poteſtatem etiam ſoluendi ligandique habere pernegant. Quàm grauibus denique tenebris, lumen illud ſepulchri Domini ſeſe offunderet, illum ipſum probè nôſſe, cùm ex eo inquireret, ecquid Meletius, contra correctum ſcribens Calendarium, tot miracula, ſed exoleta, ad probandum vetus coëgiſſet, Hieroſolymitanum præterijſſet? Et ipſum ſibi tot viris digniſſimis adſtantibus retuliſſe; ſi id vnicum in Eccleſia nunc haberetur Orientali miraculum, omnes ferè Turcas poſſe fieri crederet Chriſtianos.

Combuſtio altera.

Anno Chriſti 1600.

Tertium dubium Confeſſio Philadelphien. coram latino Sacerdote.

Quartum dubium, lumen ſepulchri Domini.

Quid

Quid verò certi cum iſto illic fiat igne, ex Patriarcha Hieroſolymitano Theophane poſteà cognouiſſe; qui primus illum & perciperet, & porrigeret alijs. Verùm quia Rutheni, cum ignem artificialem, pro cæleſti mordicùs credunt, & in erroribus ſuis peruicaciter hærent, ideo perneceſſarium eſſe, quî etiam de illo, eius ipſius pergraui, informentur epiſtolio.

Haſce igitur quatuor mordaces cordis tineas, in Orientalibus acquiſitas plagis, remorſibus adiungere prioribus, & eidem eruendas tranſmittere. Ex quibus duas primas, quaſi voce quadam, diu noctuque ſibi inclamitare, Meleti, Meleti, vide quid egeris? quæ lamenta ſcripſeris? quos elenchos, quas verificationes, quæ alia volumina edideris? quantum Pontificem, fidem Catholicam, Eccleſiam Latinam læſeris? Alij Ruſſiæ peruerſi Scriptores, grauiter eam, Sanctumque eius perſtrinxerunt; ſed tu longè ante alios grauiſſimè vulnerâſti? Mathæus ille Myrenſis, Meletius Alexandrinus & Conſtantinopolitanus, Lucubrationes ſuas in herba, & in lumbis ſuppreſſerunt; tu tuas per orbem Polonum longè lateque diſſeminâſti? & plurima viperarum genimina Orco generâſti? Illi horrore manûs Dei viuentis, & tremendi eius iudicij, ignisque ſempiterni, cum neminem ſuis ſcriptis ſuccenderint; igne eadem delevêre; tu cum Ruſſiam totam, tuis incenderis, & ad perpetua innumeros incendia detruſeris, eadem terribili manu, iudicio, igne permotus, non delebis? Et quidem delecturum ſubitò, atque ab ipſo tale fuerit in ea latum decretum, quale in viru-

Deſcribuntur eius remorſus ex combuſtione

rulenta Stephani Zizaniæ tuliſſet opera. Exiſtimare ſe inſuper, pari plectendos decreto, iam dudum fuiſſe, Philaletum Caluinum, cum ſuis blaſphemijs, Clericum Oſtrogienſem, cum ſuis mendacijs, ignominem Azariam; cum ſua antigraphe: ſi etiam ipſi ſecúm, probè iam ſibi noto, enotuiſſent. Iamque ex parte & ſe eiuſmodi paſſum edictum; deſiderare tamen, vt patiatur ex toto, cùm ſe totum fœdiſſimum agnoſcat Lutherum. Eòque grauioribus excruciari tormentis, quò eum ſuauioribus verborum incantamentis, vt Orpheus Euridicen, cum ſuis hæreſibus ab inferis euocauerit.

Orat vt Ruſſiæ Cyrillus opituletur.

Quapropter iterum atque iterum, ad pedes eius Beatitudinis accidere, & humillimè exorare, rationem ſui pueri, & vniuerſæ gentis Roſſiacæ, imperio deuinctæ ſuo, haberet. Quæ deplorandæ proxima ruinæ, id ipſum ſollicitè ſuſpiraret, ipſius opem ſubmiſſè imploraret. Teneret ruentem, ſaluaret pereuntem. Vt ille qui & cadere ipſam, & ſtare ſi velit, permittere, facereque poſsit. Cadere ſi nullam ipſius rationem duxerit: ſtare ſi curam eius Paſtoralem egerit. Et cùm dicatur cadere, non modò animarum intelligi caſum, ſed etiam alium, ſcilicet vel inuitam Ruſsiam, ab obedientia eius poſſe abſcedere. Patere oculis, quid Moſchus egerit? quantum dominium, cum populis ac nationibus, ab incunabulis fidei, eius obſequio adſtrictis, ita auulſerit, vt nullum vlli ſtatui commercium cum Sede Conſtantinopolitana habere liceat, & Polonum quis talia prohibeat? potiſsimùm ob Tyrannum Turcicum rebus Chriſtianorum inhiantem? Quibus intenſiore quâ par

eſt perpenſis mente, velit impendentia Ruſſiæ amouere mala. Nec vllo id meliore præſtiturus eſſet modo, quàm ſi omnibus id remis veliſque in præſens promoueret, quod antea duorum in Ruſſia, Nuncius Patriarcharum. Nimirum vt verba eius ſonant; inter eos, qui vnitatem cupiunt ac profitentur, atque illos qui in ea non ſunt, & reliqua, pacem aliquam & ſymphoniam inſtitueret. Illum quippe eſſe caput ſuum, quod reſpicientes multi Rutheni, in Vnione neque ſint, neque eſſe velint: idque piè ſe facere credant. Ideoque inter ſe non conueniant, & potiùs hæreticis erroribus conſentiant. Vt ipſe ad Sulikouium fatetur Archiepiſcopum. Quod ſi diuina adiutus manu, hoc deſideratiſſimum in Ruſſia efformaret vnum; non modò tot & tantas animarum miriades, Cœlo vt glorioſum victorem, vt triumphantem Paſtorem adducturum, verùm etiam vniuerſæ mala Ruſſiæ ſublaturum, bona longè copioſa propagaturum. Hiſce pro modulo expoſitis, ſeipſum tandem, ſubmiſſaque officia ſua, cum humili pedum eius oſculo, paternæ gratiæ, Paſtoralique eiuſdem benedictioni addicere. Dermani 21. Aug. 1627.

Suggerit modum opitulandi.

Concludit.

Litteras haſce in quatuor & ampliùs extenſas philuris hîc compendio preſſas, per Andream Kraſouſcium Ruthenum Leopolienſem, ad Cyrillũ Patriarcham Smotriſcius miſit, & ſæpiùs reſponſum petente Kraſouſcio, id tantùm ab eo retuliſſe, deliberatè ad eas eſſe reſpondendum. Et tamen cùm poſt diſceſſum internuncij, annum deliberaret alium, nihil reſpondit, vt Smotriſcius ad Sodali-

Ad haſce litteras non reſpondit Cyrillus.

litium ſcribens Vilnenſe ait. Vnde ſe collegiſſe, reſponſum eius, vel in illud deſiturum, parturiunt montes: vel ad Græcas, vt aiunt, futurum Calendas.

CAPVT III.

Meletius Prælatos diſunitos ad Vnionem ducit, Roma de eius conuerſione lætatur, Prælati ſynodum indicunt.

Conuentus Kijouiæ.

TAndem termino conuentûs Epiſcoporum Kijouiæ affluente, pro munere ſuo comparuit Smotriſcius. Nec defuit Borezzius. Alij verò Præſules deſiderati. Quo congreſſu à Borezzio, alijſque primas ibi tenentibus, atque à Petro Mohila adhuc laico, petitus Smotriſcius. Catechiſmum, quo cum in Orientales pro cenſura eius peregrinatus fuiſſet regiones, Ruthenorum maiorum cenſoriæ ſubijceret virgulæ. Vt abſque mora luci traditus, ſeruiret Eccleſiæ. Perlibens annuit ille: priùs tamen expetijt, quî conſiderationes ſex, de diſcordibus inter Orientalem, & Occidentalem Eccleſiam fidei S. dogmatibus promulgaret, quò faciliùs & feliciùs, dicta Catecheſis cenſorium ſubiret ſtylum, aſſenſum præbuêre omnes, ceſſatumque à conſilijs.

Meletius rogatur vt edat Catecheſim.

Meletius ad Vnionem Mohilam ſollicitat.

At Meletius ſerenam nactus horam, cum Petro Mohila prænobilis Moldauiæ Ducis Ieremiæ filio, ad Peczarenſem Kijouiæ iam tum adſpirantem Archimandriam, decem diebus de bono Ruſ-

ſiæ,

ſiæ, Vnionis commodo, fideique S. ampl exu Romanæ perquàm ſolidè contulit. Nec verò incaſſum ea ſuſcepta molimina, cùm ille conſultis fauens, in huiuſmodi proruperit, quid propter ſummum eſſet Deum, quòd Ruthenos intantùm, à Romanis diſterminaret? Epiſtolam etiam Superiorem Patriarchæ Conſtantinopolitano Cyrillo directam, ei commonſtrauit, quam ad minimum comprobauit iota. Author quoque eidem fuit, Ducem ab Oſtrog Zaslauſcium viſeret, glorioſè ſuper Ruthenorum deſudantem concordia. Viſit, non vidit. Quippe Dubnâ ad diuerſas in Vkraina poſseſſiones, ea mente ſeceſſerat, vt Kijouiam deſcenderet: atque illic agendi, cum Borezzio Schiſmatis Archiepiſcopo anſam arriperet. Quin etiam eundem Petrum Mohilam Smotriſcius eò induxit, vt factus poſtmodum Archimandrita, in Volhiniam Grodecum, oppidum Monaſterij Peczarenſis dotalitium, dictum Boreccium, & aduerſæ partis Epiſcopos, aliosque negotio Vnionis tractando addictos, excire certò pollicitus ſit.

Conuentum Grodeci fieri perſuadet

Ipſe verò ad conſiderationes prædictas concinnandas, totus incubuit, vt cùm memorati Epiſcopi Grodecum confluxiſſent, quaſi cum paratis armis in aciem prodiret.

Scribit conſiderationes ſex de articulis controuerſis.

Dum hæc in Ruſſia agerentur, Romæ circa initia menſis Octobris, anni eiuſdem, conuerſio Smotriſcij Sanctæ enotuit Eccleſiæ. Et mirum quantùm eam de filio conuerſo Matrem vidiſſes lætantem. Etenim frequente Purpuratorum corona, cuius ſummum, Vrbanus VIII. decore, amplitudine, pietate, ſapientiâ, glorioſè illuſtrabat,

Roma de conuerſione Meletij læta

lectæ Smotriſcij litteræ. Tantùmque momenti hoc in ſacro habuêre Areopago, vt non modò eas in publico conſeſsu, auidiſſimè omnes audiuerint, verùmetiam ſigillatim quiſque non ſine ſingulari animi ſenſu relegerit. Dein ad S. remiſſæ Officium, haud diſpari cum iucunditate, animorumque diffluentium teneritudine, exceptæ. Nec alia mens, Patrum glorioſiſſimi Patris, ac vtriuſque ampliſſimi conſeſsûs fuit, quàm celebrem Meletij conuerſionem, ſanguini Martyris Ioſaphat deberi; cuius ille profuſi, crudelis extitiſſet exactor. Quæ verò ſuper hiſce rebus S. Mater Eccleſia reſcripſerit, paulò poſt videre licuerit.

Eius conuerſio B. Mart. Ioſaphat adſcribitur.

Iamque aderat tempus, quo Petrus Mohila recens creatus Peczarenſis Archimandrita, Grodecum primos Eccleſiæ diſunitæ, euocaturum ſe receperat Prælatos. Et quidem euocauit, ſexta hebdomade quadrageſimali, anno 1628. Conuenêre Boreccius eorum Metropolitanus, Iſaias Luceorien. Paiſius Chelmen. diſuniti Epiſcopi, & dictus Archimandrita. Auxerunt numerum alij. Sed momentum adiecit vniuerſis, cùm ipſe monitu eorum affulſiſſet Smotriſcius, quippe ſolus inter omnes præclara conſpicuus eruditione. Et quidem collatis de negotijs Eccleſiæ capitibus, viſum omnibus, Synodum Prouincialem, pro celebritate Aſſumptionis in Cœlum Virgineæ, anni currentis, Eccleſiaſticis pariter, atque laicis, de nobili ciuilique ſtatu indicere. Quòd etiam ab illorum conſenſu, diuina ſic perurgente pœna, dependerent. Quandoquidem enim ſacratum Eccleſiæ abegerint caput, à laicis vt regerentur, neceſſariò

Conuentus Grodeci.

riò apud eos inualuit. Pro qua Synodo Boreccius Metropolitanus, litteras ad omnes ſtatus tranſmittere decreuit inuitantes. Smotriſcio verò, de conſenſu omnium demandauit, vt ea conſcriberet, quibus omnes perſuaderi, & accedere ad Synodum poſſent. Eo potiſſimùm fine, vt in amore fraterno, paciſque dulcedine, diſpicerent modum vniuerſi, quò illæſis iuribus, priuilegijs, fideque vt aiunt orthodoxa, diuiſa inter ſe Ruſſia vniretur. Indeque ab omnibus eidem conceſſum, vt cùm Boreccius, ſuis Synodum indiceret litteris, ipſe cauſas Synodi conciperet; & ſex inter Eccleſiam vtramque differentias, totidem conſiderationibus comprehenſas, iamque bene in eo conſilio penſatas, & facilè inter diſſidentes, Catholicoſque Ruthenos conciliandas, diuulgaret. Quibus ſtatutis in vnione animorum non ficta, conuentum ſoluêre.

Synodus indicitur Kijouiæ.

Meletio iniunctum ſcribere cauſas Synodi.

CAPVT IV.

Meletius cauſas Synodi conſcribit, ſcriptorum Ruſſiæ, & ſuas hæreſes refutat.

Hæc omnia excerpta ex Apologia Meletij.

CÆterùm Smotriſcius mox à Paſchate, commiſſo ſibi operi, temporibus ſubſeciuis, & cùm à muneribus Monaſterij ſui vacaret, ſedulam & ſolertem adhibuit manum, atque circa Pentecoſten coronidem illi impoſuit. In quo deſcripta ſa-

ſacrorum locorum viſitatione, expoſitis rationibus, quibus eas inductus reuiſerit regiones, quæ iam tempori accomodata ſupra recenſuimus; maleſidos Ruſſiæ Theologos, & quidem ſuoquemque dignum maſtige, pulſat verſatque. Quorum primum Stephanum Zizaniam, vel ipſo cognomento abſonum, Ruthenum quidem, ſed qui Caluinum Vilnæ agens Catechiſtam, eiuſdem ſibi collegerit zizania. Edidit iſte, iuſtum volumen Rutheno-polonicum, Anno Domini 1596. Quo cùm Caluini lolium, in agris Ruſſiæ inſontis diſſeminâſſet, Græcorum etiam errores aſſeuit. Sed à Smotriſcio cum ſuis lolijs, & Græcorum erroribus, in memorata glorioſè contuſus confuſuſque apologia. Alter fuit Chriſtophorus Philaletus, qui vero cognomine lucem non auſus aſpicere, cum cæco & ficto Philaleto, ſeu amante lethum, cæcam Apocriſin obiecit luci 1597. anno. Caluinus is, nec gente Ruthenus. Imò idiomatis eius ignarus. Satis bene tamen vidit, cùm Baſilio Duci Oſtrogien. Palatino Kijouien. Rutheno, pro oppido ſibi, & aliquot villis vſque ad fata ſua collatis, cæcam Apocriſin vendidit.

Hæretici ſcriptores Ruſſiæ. Stephanus Zizania. Philaletus.

Licitator, an veterator iſte, multa memoratu indigna, in Ruthenam ex Caluino induxit Eccleſiam. Interque alia ſacram irriſit tranſubſtantiationem, calumniatuſque Græcos, quaſi in Florentina Synodo eam non ſuſceperint. Verùm etiam iſti à Smotriſcio in eadem Apologia, cum hæreſibus ſuis perbellè ventilato, maleuolum os obturatum. Nec erubuit quidam anonymus Clericus Oſtrogienſis, Doctorum Ruſſiæ ordine tertius, in-

Clericus Oſtrogien.

inſanas de Synodo Florentina, ingerere fabulas: quem gymnaſij eius ciuitatis, ſuperſtite Baſilio Duce, præcipuum fuiſſe aiunt didaſcalum. Quaſi in ea, nihil Latinos inter Græcoſque liberè conclusum. Omnia violenter acta; omnia cum truculentis ſancita tormentis. Sed piget non modò longè impiæ, ſed pluſquam impudenti immorari falſitati. Quam Smotriſcius egregia ſui apologetici, conuulſit concuſſitque veritate.

Denique vt mittam Baſilium Surazki, Zachariam Antigraphes authorem, Ruthenos, Zachariam Gerganum Lutheranogræcum, quos cùm pari depreſsiſſet & conculcâſſet dexteritate Smotriſcius, non immemor fuit ſui. Etenim aſſumptum Theophili Orthologi nomen & agnomen, quia perſonata erant ornamenta, in apologetico ſuo palàm ſibi detrahit. Errores & blaſphemias ſuas, humiliter recenſet, grauiter refellit, feliciter condemnat. Adeò vt quemadmodum ex Ruſsiæ matheologis, nemo illo peiùs, in angularem offenderit lapidem, ad Petri æternam impegerit Petram; ita etiam ſeipſo neminem exercet meliùs. Et potiſsimùm de lamento ſuo ediſſerit, in fundamento eius eſſe iactum odium; in parietibus fixum falſum; in tecto repoſitam calumniã. In verbis mordax, acre, intolerabile: & vbique ſeruire iniquitati: omni demum ex parte partum eſſe hæreticum. Totâ proinde animâ indoleſcere, & ardentiùs quàm concipi poteſt, Deum Dominum deprecari, ignorantiæ ſuæ parſum velit. Ægrimoniam & dolorem, tranſcendentes modum, eum ſubire modum, vt torpeſcere hominem faciant, vo-

Alij.

Orthologus ipſe Meletius.

Se ipſum arguit.

Suum lamẽtum.

Dolet ſua mala.

vocem intercipiant, lachrymas inhibeant. Quæ omnia in ſeipſo grauiſsimè perſentiſcere. Agere tamen infinitas Deo grates, quòd ſui intantùm miſertus eſſet, vt ſceleratam viuens videnſque offenſam agnoſceret, & pœniteret!

Iterum ſeipſum arguit. Sanè mirum dictu, quàm acriter ſeipſum flagellet, cùm rogat, quiſnam eſſet Theophilus Orthologus? & ſibimet reſpondens ait, Lutheri eſſe diſcipulum, in Academia Lipſien. & Vittembergen. ad ſcrobem eius ſepulchralem, maleſanis, quia hæreticis, iuuentutem ſtudijs impendiſſe; impiarum æſtuationum Lutheranarum nidore afflatum, in Lithuaniam redijſſe; Ruſſiamque ijs læthaliter infeciſſe.

Atque dum ad oſculum pacis, cum S. R. E. Ruſſiam inuitat, & incitat, blaſphemias ſuas conuellit, & condemnat; cœlo coram & terra Saulum ſe Paulus iſte, confiteri non erubeſcit.

Hæc confitetur, in apologia ſua. Fuiſſe ait tempus, quo ſupra modum, perſequeretur Eccleſiam Dei, & expugnaret illam, & proficeret in Roſſiaca perfidia, ſupra multos coætaneos ſuos, in genere ſuo abundantiùs æmulator exiſtens, non legis diuinæ aut traditionum paternarum, quæ caſtæ, ſanctæ & immaculatæ ſunt, & fuerunt: Sed ecce talium errorum & hæreſum, per iſtos Zizanias in Eccleſia Ruthena inſitarum. Ad quarum agnitionem, & reiectionem labore permaximo, pro tuendis illis ſuſcepto, & munificentiſsimâ miſerentis Dei gratiâ deueniſſe. Tantùmque profeciſſe, vt nec quicquam, contra Eccleſiæ veritatem ſcribere potuerit: niſi perfractis conſcientiæ repagulis, errores hæreſeſque, di-

dictas, audacter ambire, & inſolenter amplecti, proque filio Eccleſiæ Orientalis nunquam agnoſci ſtatuiſſet. Cui, ſyntereſim conſcientiæ ſuæ, multoties quaſi cum vocatione Numinis, procaciter colluctatam, ſingulari eius miſeratione, nullatenus aſſentiri potuiſſe. Proque eo viuenti in æternum Maieſtati, mortem peccatoris nolenti, à ſe tanquam miſera eius creatura, æterna grati memoriſque animi figere monimenta. Quâ coram, vt etiam S. coram Eccleſia, animâ totâ, corde toto, omnes minores, maioreſque errores, & perfidas hæreſes, Zizaniæ, Philaleti, Orthologi Clerici, & ſimilium Ruſſiæ doctorum, execrari ſe, abiurare, condemnare. Iterumque totâ animâ, coram eodem dominatore domino, ſanctaque Eccleſia conteſtari, ſe eſſe verum, illius veræ Orientalis Eccleſiæ, quæ ab Occidentali non ſcindebatur filium. Cum hac S. Catholica Eccleſia ſe colligere, & emori velle. Idque vnicum precari, vt ille Dominus & Deus ſuus, hac ſuper re ſibi ferat ſuppetias.

Meletius eiurat hæreſes.

Eodem poſt in opere, quod apologeticum vocauit, Prælatos *Ruthenos*, Eccleſiæ S. aduerſarios, vt ſolidè, ſic feruidè, non minùs fuſa, quam fluida cohortatur oratione. Diſſenſionibus Ruſſiæ conſulerent: cum Fratribus eiuſdem gentis veris Epiſcopis labenti Eccleſiæ ſuæ manus porrigerent. Laboris ſui apud poſteros, gratam habituros memoriam; à Deo nunquam intermorituram laturos mercedem. Incuriâ, infamiam apud eoſdem, pœnas apud Deum demerituros. Reſpicerent quâ doctrinâ gregem paſcerent? Patrum

Meletius Prælatos Diſunitos cohortatur Ruſſię malis occurrerent.

ne antiquorum cibarijs, an recentium Zizaniorum toxicis? Quippe quæ ouium ſunt, exigere; æternam verò eas in perniciem propellere, non Paſtoris ſed mercenarij eſſe munus; imò lanionis & latronis ſempiterni.

Cohortatur ſæcularem ſtatum.

Nec minore ardore, cultuque ſermonis, nationis Ruthenæ Principes, magnates, equites, commonefacit. Vt pote quibus natura ineſſet generoſior, maiorque honeſti ac vtilis dignoſcendi ratio: quiue eò ſuas cum ſanguine profunderent vires, vt pares inter, paribus fruerentur Patriæ prærogatiuis. At verò id breui poſt alienatos à fide vera animos, ſummè mutatum: Non Regiæ Maieſtatis auerſione;quæ audentibus paria, neſcit reddere niſi paria: ſed nutu eius, qui in excelſis reſidens, corda regum in manu retinet, ſummiſque ima permiſcet. Agnoſcerent malum, cauſamque mali. Ex eodem oraculo Dei, procedere benedictionem, & maledictionem: illam ſi quis mandatis eius obſecundauerit, hanc ſi ab ijs deflexerit. Floruiſſe Ruſſiam in mandata à Deo fide: admiſſis nouatoribus, plurimùm defloruiſſe. Eos igitur conculcarent: Fidem Patrum reſumerent: & precioſo eam Charitatis vnione, fœderati Catholicis coronarent. Mox inde vtramque profluxuram viſuri felicitatem. Talia ex Saulo Paulus noſter, in fonte Polonico. Eidem apologiæ à ſe elucubratas coniunxit conſiderationes, de ſex differentibus Græcos inter & Latinos, fidei articulis. Nimirum de viuifici ſpiritûs ab vtroque proceſſione, de Purgatorio, de Sanctis in cœlo regnantibus, & peccatoribus in inferno pereuntibus

Apologiæ ſuæ coniungit ſex conſiderationes.

tibus, de pane azymo, de communione ſub vna ſpecie, demum de S. R. Eccleſiæ primatu. De quibus omnibus & ſingulis, eo diſſeruit acumine, quod à maximo deſideraretur ingenio; eâ vi argumentorum, quâ maiorem poſtulare nequeas; eâ teſtimoniorum efficaciâ, quam hoſtium nemo ſuperauerit. Peculiare tamen ijs adnotaueris conſiderationibus, accommodatè eas Smotriſcium, ad emolliendos & pertrahendos fratrum in Schiſmate ſuorum animos propoſuiſſe.

Atque ita confutatos eos errores, conſcriptaſque Ruthenico ſtylo conſiderationes, in librum Apologia inſignitum coëgit. Et tanquam cauſas peragendæ Synodi, primis menſis Iunij diebus, typo Ruthenicè mandanda, Dermanio Kijouiam, cum litteris ad Boreccium, Mohilamque tranſmiſit. Quarum vtramque adſtrictius ponere viſum, vt nec deflueret quidquam, nec ſuperflueret veritati.

Litterarum compendium ad Boreccium.

Quæ ad excitandam, vt dormientem in malo, nationem Ruthenam, ſcribere mandâſſet, iam perfecta, ad typum tranſmittere. Sperareque breui eius impreſſionem operis, terminandam vulgandamque. Vt ante Synodum clarè omnibus colligere liceat, quanam laborent ægritudine? quo medicari ipſi poſſit antidoto? Nec humanis ea, ſed diuinis penſaret rationibus. Miſeros eſſe qui dicant bonum malum, & malum bonum. Ægritudinem gentis ſuæ lethalem, ſeriam ab ipſis vt medicis curam poſtulare. Cùm in ea ſalutis cardo vertatur. Quarum perniciem à Deo de ma-

nibus Paſtorum, pluſquam ſeueriùs exigendam. Eundem inſuper tam grauem morbum, acriore egere medela; quæ morbidos, ad ipſum cogeret pernoſcendum. Et licèt eum ægri, neque noſcerent, neque ei curando medicos admitterent; ipſis tamen vti medicis, & dignoſcere tam arduum medicatu malum, & radicitùs eruere, eſtò refragantibus ægris, neceſſum. Quod ſi cuipiam de ea valetudine, & pharmacis aliquid diſpliceret, in animam id ſuam aſſumere: coramque illo ipſo, litteris ijs, teſte cordium ſpectatore Deo, abluere ſe manus: & ab vlteriore ignorantis, eoque ipſo pereuntis gentis ſuæ occidione, purum conteſtari. Ne illud quandoque ſibi opponatur: Væ vobis legisperitis, quia tuliſtis clauem ſcientiæ, ipſi non introiſtis, & eos qui intrabant, prohibuiſtis. Peroptare demum orareque, vt ipſe Altiſſimus futuram Synodum pro nominis ſui gloria, pro vnione Eccleſiæ Ruthenæ, quàm optimè nôſſet, dirigere vellet.

Talia Smotriſcius ad Boreccium Metropolitanum. Quæ verò ſequuntur, ad Mohilam Archimandritam, Ducis Moldauiæ filium.

Iniunctum ſibi, & iam perfectum mittere opus: in quo ita ſe elaborauiſſe, vt Ruſſiæ labentis tempus & ſalus poſtulâſſet. Et certum eſſe, quemlibet Dei, proximi, ſalutiſque amantem ſuæ, ita malo Ruſſiæ compaſſurum, vt mederi illi velit. Alto eum prognatum ſanguine, alto muneratum iudicio, longè altiora parantem, ad ſatis altam Ruſſiæ amplitudinem, Deum Dominum ſubleuâſſe: vt ex alto longiùs proſpiceret. Neque ali-

cui-

cuius priuati, ſed totiùs nationis bono conſuleret. Proin conſcientia ductrice, quam amore diuino puram in anima geſtaret pura, id ageret, vt eos qui Deo & veritati obluctarentur, compeſceret. Eſtò inueterata valetudo, aliquid læſis maleuolorum obtenderet oculis, & tueri ſe quapiam niteretur ratione. Si quid in eo falſum eſſet opere, in eius rueret caput: ſi totum verum, defenſorem eius ageret. Gentem ſuam lethaliter laborantem, niſi eiuſmodi ferro, ab vlceribus oſſa exedentibus compeſcatur, ſenſum nunquam habituram; ſed de die in diem, velut zoſtere incenſam conſumendam, & cum malitia ſua extinguendam. Totam enim internis nouorum Thelogorum obſitam vomicis, fœditatiſque ſuæ penitùs ignaram, & inſuper de eadem, quaſi de quadam lætantem venuſtate, citiùs ad interitum deſcenſuram, quam interitum ſenſuram. Quæ omnia, vt pote intimè ſibi commendata, diligenter diſpiceret, ſolerter corrigeret, fortiter protegeret. Ad quæ Boreccius, cum Mohila, Smotriſcio denuntiauêre: lecto eius labore, ſenſum ſuum aperturos, & exactè reſponſuros.

Cum verò ille reſponſum ſat longo præſtolaretur tempore, nihilque ſiniſtri fore perpenderet; imò placuiſſe illis cenſeret, eundem laborem, è Ruthenico ſtylo, polonicè verſum, Rutſcio Vnitorum Metropolitano direxit approbandum, vt in lucem quantocyùs etiam Polono prodiret idiomate. Nonâ Iulij redditum opus Rutſcio, qui poſtpoſito ſenio, oculorumque à puero debilium ægritudine, licèt catarrho obnoxius ideo factus

Meletius Apologiam in Polonicū idioma trāſfert ad typū.

ctus ſit, verumtamen ſex ſupra viginti philuras, vna eademque luce, paucis in aliam remanentibus, peruoluit. Feſtinandum enim fuit, vt opus pro Aſſumptione Virginea Kijouiæ in Synodo, prælo donatum compareret. Stupuitque Rutſcius, ſe omni ſtudio Smotriſcij conuerſionem celauiſſe, Romamque ſuper ea ſcripſiſſe, illum verò ipſum in Apologia ſponte ſua, Vnionem deprædicare, ſaluum neminem ſine illa fore, ſe eam profiteri, ſchiſmati maledicere, Scriptores eius cum hæreſibus condemnare, lamentum ſuum lamentari, oueſque exorare ſuas, ne crederent illud collaudanti, ſed eiuranti! Ita Rutſcius ad Raphaëlem Korſacium Metropoliæ ſuæ Suffragatorem.

CAPVT V.

Meletij bonum opus turbatur, Roma ſcribit gratulans de eius conuerſione, ad Synodum vadit, ſuccumbit, reſurgit.

ECce autem immortalis generis humani hoſtis, æternæ Ruthenorum inuidus proſperitatis, Iſacium vt ferunt Kopinſcium, Præmyslienſem aduerſariorum Epiſcopum, facibus planè Tartareis exciuit accenſum. Trans Boryſthenem is, in longè abſtruſis Vkrainæ partibus verſabatur; & in bonis Ducis Viſniouiecij quinque monaſteria ſub regimine tenebat ſuo. Qui poſteaquam de tali Borecij, Smotriſcij, & aliorum conſenſu certis authoribus percepiſſet, cornua ſibi Sedeciæ

Iſaias Kopinſcius ſchiſmaticus turbat Ruſſiam.

 aſſu-

aſſumens planè ferrea, quaſi tubâ ex alto canere, ventilare cornibus Ruſſiam, terram pedibus quatere, omniaque miſerandum in modum miſcere occœpit. Formales epiſtolas, quoquo ſe protenderet, in ſpatioſiſſimis Regni Poloniæ & Lithuaniæ, natio Ruthena Regionibus, diſſipauit. Cauerent à Boreccio; Smotriſcium fugerent; alios ſuſpicerent Epiſcopos: Conſtare ſibi de eorum proditione. Conſpirauiſſe cum Apoſtata Rutſcio. Vt orhodoxiam eliminent, & inimicam orthodoxiæ Vnionem, hoſtiliter introducant. Si quãdo infelix, tum præcipuè, inhorruit, & mẽtis inops conſtitit Ruſſia! Obmutuit Borecclus! Mohila animoſior, ſed non diu! collapſi cæteris in pedes animi, inſcio tantæ incoſtantiæ Smotriſcio! Patuit incentor malorum Rutſcio, litteraſque eius tam infanda canentes, contuitus eſt. Nec latuêre Smotriſcium. Ambo verò Duci ab Oſtrog Zaslauski, vti negotij tam ſancti Promotori communicauêre. Et re in conſilium accitâ, cenſuit Rutſcius, Ducem Viſnioueccium, tum in Volhinia degentem compellare. Cui indicato flagitio euicit, vt ditionibus ſuis receperit ſe eiecturum Iſacium. Eiecerit ſanè: verumtamen manu Coſacorum eum tenente, inualeſcens nequaquam ſopitum incendium. Eſt tamen quod mirêre, eundem poſt aliquot annos, quaſi laneis in vltionem pedibus, attrepente vltionum Domino, eâ excidiſſe. Cùm enim in Metropolitanum Kijouienſem per Coſacos electus, in Vkraina ſimiles cieret motus; Mohilâ per regium euecto brachium, apud eos ſeſe interponente, vt vitam ab iratis ſeruaret, ad Rutſcium

Conſternati Prælati.

Rutſcius & Meletius, occurrere conãtur in caſſum.

Pœna Dei ſuper dictũ Iſaiam.

ſcium profugit. A quo humaniter acceptus, dum in vtramque prouidè claudicaret partem, improuiſò interijt fato. Affulſit interim rerum notitia Româ, nimirum, quem interiùs tegeret, exteriùs profiteretur Vnitum Smotriſcius. Sed iam ipſe ſuâ mentem Apologiâ Romanam præuerterat. Allatæ ad ipſum & varios gaudij refertæ litteræ de conuerſione eius concepti; quarum nonnullas legendas obijcio.

Roma litteræ veniunt.

Ludouicus Ludouiſius Cardinalis, Meletio Smotriſcio.

Illuſtriſ. & Reuerendiſs. Domine.

Conuerſionem D. Tuæ S. Congegatio de Propaganda Fide tanti fecit, vt non ſolùm Illuſtriſſimi eius Patres, plurimùm de illa gauiſi fuerint, ſed ſpem non modicam conceperint, reſiduum Ruſſiæ, abiurato Schiſmate S. R. E. gratiã & communionem operâ tuâ eſſe expetiturum. Certè ſi à Ruthenis Schiſmaticis diligenter factum hoc tuum examinetur, fieri non poterit, vt non magnopere commoueantur: dum animaduertent doctiſſimum virum renuntiatis omnibus, ad ſalutis portum Rom. S. E. tranſiuiſſe. Quod attinet ad Dominationis Tuæ petitiones, latiſſimè per hunc veredarium, ſcripſimus ad Metropolitanum Ruſſiæ, à quo D. T. ſcire poterit, & quæ ad eas reſponſa dederit S. Officij Congregat. ac plura alia ſimul intelliget, quæ non modicam ei allatura eſſe conſolationem ſperamus. Interim officia noſtra paratiſſima D. Tuæ offerimus, cupimuſque, vt ſi quid aliud à S. Congr. deſiderat, illud nobis ſigni-

ſignificet, quia nulla in re partibus noſtris deeri-
mus, vt cumulatiſſimè tibi ſatisfaciamus. Vale
Romæ die 6. Aprilis 1628.

Idem Duci Alexandro Zaslauski Palatino Bra-
ſlauienſi poſt Kijouienſi.

Illuſtriſſime Domine.

Litteræ Illuſtriſſimæ D. T. in Congr. S. Offi-
cij coram Sanctiſſimo habita, relatæ fuerunt; &
ex ijs Sanctitas ſua,& Illuſtriſſimi Patres magnam
animi de conuerſione Meletij Smotriſcij conſola-
tionem perceperunt. Nam cùm ille ex Tua atte-
ſtatione anteſignanus eſset Schiſmaticorum Ru-
thenorum, non modicam conceperunt ſpem, plu-
rimos eorum magiſtri exemplum ſequentes, gra-
tiam & vnionem, cum S. R. E. eſse petituros. Et
quam Illuſtriſſima D. T. (ſicut Metropolita in ſuis
ad Sacram Congr. de Prop. Fide litteris teſtatur)
maximam in Meletij conuerſione tulit partem,
Sanctitas ſua iuſſit zelum, ac diligentiam Tuam,
plurimùm, prout præſentibus facimus, commen-
dari. Teque certum reddere, nihil ex iſtis
partibus, Sanctitati ſuæ ſignificari potuiſse gratiùs,
quàm conuerſionem Meletij. Reliquum eſt, vt
ſicut Illuſtriſſima Domin.Tua bonum opus incepit,
illud totis viribus proſequatur ac perficiat. Et vt
quàmprimùm Meletius ad apertam fidei Catho-
licæ confeſſionem proſiliat, omne ſtudium ac di-
ligentiam adhibeat. Nam ab ea multorum ſalu-
tem pendere, certiſſimum eſt. Et cum his me-
liora de Meletio expectantes, D. T. Illuſtriſſimæ

cunċta proſpera, à Chriſto Domino precamur. Romæ 6. Aprilis 1628.

Fragmentū litterarum VrbaniVIII ad Meletiū.

Ipſe verò ſummus orbis Chriſtiani Paſtor, in Breui quodam, quod nunc ad manus deeſt, ſed in concione ſua Cortiſcius memoratus citat talibus eum compellat. *Doctrinam Fraternitatis ſuæ, antea hoſtilis impietas, tanquam proprium fulmen oſtentauit, &c.* Et paulò poſt: *Singularis tua pietas eſſe nunc in ſemptentrione prædicatur, tanquam columna illa ignis, dux peregrinantis populi, quæ non ſolùm oppugnatam Religionem fulcit; ſed etiam velut præclarum ardentis zeli exemplum, cæteris prælucet ambulantibus per deſerta iſta varijs hæreſum monſtris obſeſſa.*

Smotriſcius Kijouiam ad Synodū vadit.

Hiſce Smotriſcius perceptis & lectis, eximiè conſolatus, affluente Synodi termino, Kijouiam petijt, ratus eo celebrandam fine, quo Grodeci, ſtatuta fuerat. Euerſa autem dictarum conſilia perſonarum, nec mentem illius ſubière.

Subſequentia ex Proteſtatione Meletij decerpta.

Non admittitur.

Kijouiæ 13. Auguſti veteri ſtylo, ad Peczarenſe non admiſſus monaſterium, in S. Michaëlis clauſtro, quod Boreccius poſſidebat, ſubſiſtere debuit. Ecce tibi veſtigia eius prementes, de Synodo Peczarenſi, quatuor Presbyteri ſuperuenêre.

Nuncij ad ipſum ſynodi de Apologia ex poſtulantes.

Quorum primus Protopresbyter Slucenſis Mozylouski, aliqua in eum præfatus eſt ſenſum: quærere ex ipſo Synodum, eſſet ne ſuæ tenax apologiæ, nec ne? Et poſt multa referente Smotriſcio, Synodum ſe acceſſurum, & præſentem apologiæ rationes daturum. Sed ille, non priùs acceſſurum quàm reſpondiſſet. Tueri ſe illam reſ-

pon-

pondit, vt nihil fidei S. contrariam. Subdidit quæſitor, Synodum à capite ad calcem cenſere eam contrariam, & impiam. Nec plura dicentem, alio Smotriſcius moratus ſermone, in omnibus dogmatibus tueri ſe illam retulit. *Si quæ autem* fragilitatem Orientalis tangerent Eccleſiæ, medelam poſſe adhiberi. Sed eā tuetur Meletius.

Veſperaſcente die, famulitio Smotriſcij ingerere varij minas, conuicia: digitiſque monſtrare, en perfidos, en Vnitos, mactandos, demergendos. Quibus gubernio commiſſis ſupremo, poſtridie, quæ 14. fuerat Auguſti, Smotriſcius ſumma luce ad Boreccium Metropolitanum, germanum eius Porphyrium Diaconum, cum litteris hiſce direxit. Minæ in illum.

Abſente Patrefamilias, panem eius deſipere. Si caſu id fiat, eſſe tolerabile; ſi ex conſilio iniurioſum. Iuſſu eius commune acceſſiſſe conſilium. Si quæ ab immerito minus paterna eſſet auerſio, faciliùs eo, infectis rediturum rebus, vnde veniſſet, quàm quo veniſſet. Nullam ſe eius contemptûs anſam præbuiſſe, niſi fortè quia hæreſes Scriptorum Ruſſiæ denudâſſet; aut modum fratribus, conciliandi cum fratribus indicâſſet. Tertium non reperiri. Quòd ſi exceſſiſſet, medelam non in æſtu & odio, ſed in charitate omnia ædificante quærendam. Ea quippe ratione non ſanari, ſed exulcerari morbos. Et cuilibet decreto, cauſam iudicemque iuſtum, adeſſe debere. Sine quibus reum iudicatum indemnem haberi. Rogare inſuper, ne ita lædatur, vt læſio medicinam reſpuat. Litteras ad Boreccium mittit.

Abeunte cum litteris Diacono, ſerpere inter Minæ maiores.

eius famulitium,noui rumores, Dominum eorum, & omnes cum eo, excommunicatione craſtinò feriendos. Et non vnum Slauutam (ſic Boriſthenem illic vocitari) bibiturum. Sub meridiem germanus Boreccij Andreas, comites è clero Smotriſcij accedens: per Deum inquit integritati ſuæ conſulat Archiepiſcopus: diſcedenti enim per villam Monaſterij, euenit, vt in magnam Coſacorum inciderct colluuiem; qui nihil cum in conſilio veriti ſuo, in vitam eius coniurauêre, ſi de Vnione eum conuinceret Synodus. Quibus acceptis, Smotriſcius: in res turbatas, ait, ſe incidiſſe; & facilè vincendum, talibus argumentis. Quid verò agendum eſſet, velut inter ſacrum & ſaxum hærere. Declinaret aliquo à temerarijs, & duro de robore natis, ſed nec locum, nec modum adeſſe; ad arcem deflecteret, vicepalatinum abeſſe; rediret in Volhiniam, inſidias ſtructas audiſſe; concederet in vrbem, ad clauſtrum aliquod Latinum, ſed magis exulcerandos, cùm & ante illic latere ipſum ſparſiſſent; & ſi velit, vix permiſſuros, tot potiſſimùm diuagantibus ſub nundinas hominibus licentioſis. Quare iteratis Boreccium compellat litteris.

Coniuratio in vitam eius Coſacorum.

Smotriſcius turbatur. inops conſilij.

In eius præſentia, aliorumque de rebus Eccleſiæ collaturum ſe ſperauiſſe, non per internuntios. Ideoque pro deſignato iſtoc acceſſiſſe tempore, nihil ex ſe in Eccleſia, multò minùs contra Eccleſiam, ſtatuere cogitantem. Quippe in ea ſe peroptare faſcijs inuolui feralibus,in qua ex aqua & ſpiritu regenitus eſſet. Proinde orare ne ampliùs deſpectum culpâ grauiorem pateretur: hoc

Iterum ad Boreccium ſcribit, vt ad ſynodum admiſſus audiretur.

enim eſſet vnguem vlceri appoſuiſſe. Quod typo factum, infectum fieri non poſſe. Si tamen aliquid medicatione egeret, conſilio medicandum. Quod vt felici coronetur exitu, eum ipſum velint ad ſuorum admittere velitationem conſiliorum. Sin minùs, deſertum ſe ab iis, non eos deſerentem iudicandum; Et vulnus iſtud in corde ſuo difficilè ſanandum. Illius autem eſſe, vulneratum ſuis inſerere humeris, non deſerere. Eam lachrymis irroratam epiſtolam per ſuum tranſmiſit Smotriſcius Diaconum; certòque exiſtimauit, multos libenter ſe iuſtificantem audituros, ſi vel decem firmâſſet ſuæ puncta Apologiæ; quorum centum quinque contra ſuam notâſſent Eccleſiam. Et ſic omnia Achitophelis conſilia, qui iam ſup ſeipſe, vti ſorex prodiderat indicio, in eiuſdem caput ruitura. Sed ille cum ſuis, omnibus connixus eſt viribus, ne ad Synodum Smotriſcius admitteretur; cùm de vita agi ſua, certò colligeret. Et verò cùm plurimi iſtis permoti litteris admittendum, & audiendum Smotriſcium vrgerent. Boreccius ab inimicis fidei & Smotriſcij ſtimulatus, inclamauit, Sathanam cum eo, non Synodum conferre debere.

Admitti varij cenſent. Sed non permittunt aduerſarij.

Poſt modicum à tranſmiſſa epiſtola tempus, Coſacus cum Kijouienſis Solenik cum alio comite conuenit, & prælonga peracrique ei more ſuo tradita lectione, adiecit; ſe ſuoſque ea ſacra ſanguine comparauiſſe, ſanguine etiam tuituros: non ſuo duntaxat, verùm etiam eorum, qui ea, vel deſpicerent, vel deſererent. Smotriſcius talia reuoluens; cum clero, aiebat ſecum, die præter-

Coſaci Meletium conueniunt furibundi.

lapſa, difficile fuiſse negotium, cum iſtis longè difficilius: proin pauca *ijs* & permodeſta reddidit. Ijs verò recedentibus, quaſi ex compoſito, mox Boreccius cum tribus Epiſcopis, de Peczarenſi, ad S. Michaëlis acceſſit Monaſterium; & ad Eccleſiam rectà pertexit. Secutus Smotriſcius: nec fraterno ſalutatus more. Et iuſſis cedere varijs, obluctantibus Coſacis, vix cedere perſuaſit Boreccius, adijcientibus: cuderent ſanè fabam iſtam: Tros Rutulusue fuat, nullo diſcrimine habendum.

Borezzius Metropolitanus eum conuenit.

At Boreccius concluſis ianuis, rem ab oratione exorſus, minùs orationi conſonum in Smotriſcium ſtrinxit aculeum. In ea Apologia, quam diuulgâſſet, tumore inflatum, & malignum ſpiritum locutum per eum. Quod clarè ex ipſo eius initio colligi licere. Cùm ſeipſum ex eo deprædicet; quòd ſacris in locis, nationi ſuæ, *Vnionem* precatus eſſet, eoque fine litâſſet. Quid crederet neſciuiſſe eum? & alia id generis, à Smotriſcio in apologetico adnotata, immodicis cribrauit ſarcaſmis. Et cùm nimiùm ſe in ſcommata effudiſſet; grande adiecit epiphonema: per hanc impiam apologiam in Eccleſiam ſuam velle eum inducere maledictas hæreſes Latinas, Manicheorum, Sabellianorum, Apollinariſtarum, aliaſque. Et hic dicendi finis.

Duriſſimè arguit pro Apologia.

Obriguit Smotriſcius, talia virum Belial loquentem audiens, ex quo ante, quatuor anuorum fluxu illi conuiuens, nullum acre de S. R. E. accepiſſet verbum. Nec hæreſis vllius vnquam eum notauiſſe: de concordia Ruſſiæ ſemper probè locutum, facilem Vnionis modum identidem monſtrauiſſe: dummodo Calendario moderamen adhiberetur, quod

Meletius talia admiratus.

quod alliciendæ ad Vnionem gentis ſuę ſimplicitati, inacceſſum videretur. Indeque anno 1625. in moderamine eiuſdem laboraſſe, modumque facilem inueniſſe, & pluribus vulgauiſſe. Magnam igitur eius viri intuitus metamorphoſim, fari quidem voluit aliqua, ſed oleum igni affundere nolens, ſtupefactus dixit tandem.

Semper filium ſe Eccleſiæ Orientalis fuiſſe. Et toto vitæ curſu, iuxta virium poſſe ſuarum eniſum, quî eo occuparetur labore, quo ſui ante ſe maiores, filij autem eiuſdem Eccleſiæ. Nec quicquam magis abhorruiſſe, quàm animi nefandam elationem: inde ſibi adſcriptam ab eo, quod ſalutare Dei Vnum, genti ſuæ in ijs precatus eſſet locis, in quibus Seruator diſcipulis illud impertijſſet, & ſub diſpendio ſalutis colere iniunxiſset. Humiliter ſe id cum humili fecisſe Chriſto. Atque vt in corde arrogantiam, dum hoc ageret, ſic in ſcriptis, dum ijs incumberet, nec habuiſse, nec habere vllam. Pari ratione ſicut memoratas hæreſes, in Eccleſia Romana non reperire, ita etiam in Ruthenam minimè introducere. Quòd verò quid crederet neſciuiſset, verum eſse. Teſtari id Lamentum, Elenchum, aliaque in quibus id ſcripſiſset, quod credidiſset: illud autem hæreticè, idcircò hæreticè & credidiſse. Atque ideo, vt eiuſmodi orthodoxa eſset fides, putauiſse non certò ſciuiſse. Et cùm fuſiùs de his ageret Smotriſcius, ad conclaue Boreccij quadam ex cauſa omnes conceſsêre. Vbi iteratò Smotriſcius, quoniam illis ſuum non arrideret ſcriptum, ſcire ſe velle in quo?

Modeſtè & grauiter reſpondet.

Tum

Mozylouſcius exprobrat Apologiæ capita.

Tum Protopresbyter Slucenſis Mozylouski, ex Apologia Leopoli allata, folia reuoluere, titulos relegere, de iudicio particulari, animarum beatitudine, pœnis inferni, æterno Chriſti ſacerdotio, pane azymo, Petro Vniuerſi Paſtore, Eccleſia ſuper eum fundata, demum vt alia miſsa faciam quòd & iure diuino, & humano appellationes, Synodorumque indictiones, ad Romanum pertineant. Et cùm poſt quoduis punctum grauiter Smotriſcium increpitâſſet, clauſo libro, cum furore intulit, modica ne ſibi hæc viderentur in Eccleſiam Orientalem conuicia, & blaſphemiæ? Quod audiens Smotriſcius, & corde ſtudioſæ condolens cæcitati, contenta, ait, ſub titulis legeret, & viſurum ea eſſe fidei dogmata Orientalis, non blaſphemias? Et quoniam ſic ſe rem habere aduerteret, orauit; vt vel priuatim vel publicè in Synodo de ijs loqueretur: aliàs & in ſe, & in illis remorſum conſcientiæ inhæſurum: ſi talia & tanta indiſcuſſa, reiecta fuiſſent.

Conditiones prægraues.

Tum idem Protopresbyter, deprompta è ſinu charta; hæc ſecum priuatim & publicè Synodum agere, nec vltra: ſi in gremio eius eſſe velit. Sacramento obfirmaret, ſe nunquam Eccleſiam Ruthenam, ore, calamo turbaturum, aut ab ea receſſurum. Apologiam abnegaret, & quod ſibi, in damnationem eius præſcriberetur, ex ambone legeret. Dermanium non rediret, ſed Kijouiæ ſubſiſteret. Regerente Smotriſcio, pœnam ſibi culpâ maiorem impoſitam: conclamauêre omnes, totam ab eo læſam Eccleſiam, pœnitendum igitur tota coram Eccleſia. Sed ille,

Ad ſynodū admittendi prælegit.

Meletius recuſat.

non de conditionibus placandi, rem ſe cum illis habere: ſed vt ab omnibus audiatur, & præſens iudicetur, orare. Tum Deo volente, clarè viſuros omnes, vtrum ipſe Ruthenam læſiſſet Eccleſiam: an verò ipſi iniquè illum læderent.

Hiſce tractatibus ex condicto, diſtinctim tamen ſuperuenêre, Stephanus Litinski, Ioannes Stetkieuiz Caſtellani Nouogrodenſis germanus, è nobilitate cum præſente præcipui, armiſque eloquens Notarius Coſaticus. Et quiuis eum grauiter adhortatus, an conuiciatus? Et licèt perbellè ſciret Smotriſcius, ſe illos, non illos ipſum, debuiſſe inſtituere: Sed quia plectente Deo, eam Eccleſiã, non regere laicos, ſed regi à laicis inualuiſſet, in caſſum verba profundere abnuit. Adiecit tamen, graues illas conditiones non exigerent. Neque ſe vltra meritum, nationis opprobrio exponerent. Poſſe ſcriptum ſuum à diuulgatione retineri: & interea, in Synodo punctatim de eo diſcurri: ac in quo deuium eſſet corrigi. Sed cùm ſurdis fabulam, declinante die, necteret ille; graue aliquid frendentes, minanteſque abiêre iſti: Smotriſcius vehementiore perculſus metu, quid conſilij in ea caperet arena, ambigebat. Imò animo linqui videbatur; cùm nullus effugij ſupereſſet locus.

Nobiles eũ conueniunt pariterque arguunt.

Ecce autem elapſo horæ ſpatio, & primâ veſperâ, abdicandæ modus Apologiæ, ipſi in ſcripto allatus, cui ſi conſenſiſſet Synodum accederet. Ille verò, hinc in Monaſterio S. Michaëlis, ob multa quieſcere pertimeſcens; inde præſentiâ ſuâ leniri aduerſarios poſſe confidens, miſſam ad ſe

Meletio modus abdicandæ Apologia mittitur

Quem ille ſubſcribat non ſubſcriptum remittit.

abdicationis chartam à pluribus craſſioribus limauit erroribus, adhuc tamen animæ noxiam ſuæ, deſcriptam non ſubſcriptã, per internuncium remiſit. Quem & ipſe ad Monaſterium Peczarenſe, pro nocturnis Aſſumptionis Virgineæ vigilijs ſecutus.

Dum recuſat ſubſcribere.

In Eccleſia, atque intra adyta conſiſtenti, eadem ſubſcriptum mittitur charta, & vt iureiurando obſtringeret ſe, Dermanium non abſceſſurum. Quocirca iterum ille, quaqua poterat ratione, inſtare, deprecari, obteſtari; ne ſuæ tam graue imponerent onus conſcientiæ. At Mohila Peczarenſis Archimandrita, nimiùm quantùm excandeſcens, immemorque loci ſacri, ſub orationes concentuſque Eccleſiæ, verbis eum non furibundis modò, & tori honeſtati iniurijs, verùm etiam impijs, & vim necemque ſpirantibus, inuolare, conuiciari, proſcindere; maledicum, blaſphemum: hæreticum; diſcerpendum, cædendum, mergendum. Tantuſque clamor excitus, vt & illi, qui intra adyta, & illi qui extra adyta, propiores erant, quaſi ad vim vel inferendam, vel prohibendam, vociferantes accurrerint! Interruptæ orationes, dirempti cantus. Etiam illis qui ſpatioſam replebant Eccleſiam, in adyta ſe ſe ingerentibus, vt Cleri ſcelus reſtinguerent, vel ſuccenderent. Hæc inter, magis perfidi, quam fidi amici Smotriſcij vrgere, ſubſcriberet ſanè, & pergraue temporis vitaret momentum. Minorique prærepto motu, maiorem ſopiret. Mutaturus aliàs, quod nunc ſubſcriberet.

In Eccleſia irruunt in eũ tumultuose.

Smotriſcius impos ſui, & incertus vbinam gentium eſſet, ſanguinique non tam ſuo, quàm ſuo-

ſuorum nimis confusè proſpiciens, imò aliorum, vt in tumultibus noctuque exortis tumultibus fieri aſſolet: refugiente manu, tremebundo graphio ſubſcripſit; nec Dermanium diſceſſurum relućtante ore confirmauit. Hem quis tantam auertit gloriam? aut tam nobilem ſubmouit coronam Smotriſcio? An quia ſanguinis Ioſaphat reus fuerat, ſanguinis pro fide fuſi gloriâ maieſtas æterna noluit eum coronari? An quia toties vocantis Dei conſilia reſpuerat, poſuit eum in manu conſilij ſui; vt humiliatus in fortitudine carnis ſuæ non gloriaretur? An verò ſeruari eum decreuit, vt quandoque tamen opiniones peſſimi Schiſmatis hæreticas propalaret? & quaſi vir fugiens, pro confirmandis fratribus iterum pugnaret? cuius rei vel ipſe finis eius, clariſſimum daturus eſt documentum. Sanè tum primùm demiratus ſecum Smotriſcius, Archimandritam Mohilam, adeò in ſe conſurrexiſſe! qui antehac, de ſalutari negotio Apologiæ & ſenſerat rectè, & dixerat! qui litteras etiam ad Cyrillum, tanquam epitomen Apologiæ ſibi antè monſtratas collaudauerat! qui Grodeci in conuentu Epiſcoporum, opus eius Catholicum de ſex differentijs Græcorum cum Latinis, ſyncerè amplexus fuerat! Sed hæc eſt mentium humanarum, damnoſa volubilitas, vt quæ nunc probauerit, breui improbet, & probet quæ improbauerit! Quin etiam illud ſuſpexeris, Mohilam, iam Kijouienſem in ſchiſmate Metropolitanum, in rebus fidei ſuæ titubantem, toties è Clero ſæculari, toties è Regulari Latinum ſacerdotem, ſuis clàm confeſſionibus adhibuiſſe!

Miſer Meletius miſerius ſubſcribit.

Exquiritur cur ceciderit?

Mohilæ mutatio deſcribitur.

Qui tamen & in vita & in morte Latino confeſſus.

eamque in extrema vitæ periodo conſuetudinem, pari actu comprobauiſſe! ſed fortaſse, nequicquam eam corde viſus eſt credere veritatem, colere pietatem, quam ore coram populis ſibi commiſſis, non confeſſus eſt ad ſuam, eorumque ſalutem.

Enimuerò ſuperiore peracta tragœdia, cum nihil futurum ampliùs ſuſpicaretur Smotriſcius, egredientem poſtmodum eorum cumulauit & ipſe proceſſionem. Quin etiam ad ſacram feſtiua cum amaritudine acceſſit Lyturgiam. Et ecce lecto Euangelio, Vilnenſis Archimandriæ & Smotriſcij Vicarius Cathedram aſcendere: Præſules, & clerus, ex adytis in medium Eccleſiæ profluere: chartas apologiæ & cereos accenſos, Archimandrita diſtribuere: in Cathedra Vicarius ille abdicationem Smotriſcij prælegere: chartam apologiæ lacerare, proijcereque. Boreccius verò Metropolitanus, humero tenus altiùs alijs, cum Luceorienſi conſiſtens Epiſcopo, Apologiam, & Caſſianum Archimandritam Dubnenſem, recens vnitum, Smotriſcij coöperatorem, anathemate percellere, chartas diſcerpere, Cereum reſtinguere. Idem eo præeunte executi alij.

Vlterior tragœdia cum Smotriſcio & Apologia.

Sic victa veritate, ſtupuit oppreſſa fides! lætata perfida improbitas! triumphum Pater hæreſum occinuit Orcus! Ruſſia verò orthodoxa exutam ſe fide, & ſyrmate indutam hæreſeon demirata! Atque ita demnm Zizaniæ, Philaleti, Orthologi, Clerici, aliorumque ſalutifera commenta, præclaræ blaſphemiæ, nimiùm proficuæ hæreſes, pro fidei capitibus in Ruthenam, Gergani

in

in Græcam, receptæ Eccleſiam! Catholica verò dogmata, quibus eas apologeticum Smotriſcij, generosè conquaſſauit, miſerum in modum profligata, concidêre!

Et quidem id facinoris paucorum perfectum arte. Quippe Boreccius & Mohila, poſt tranſmiſſam ſibi, ſeptem ante Synodum hebdomadis, à Smotriſcio Ruthenicè conſcriptam apologiam, accitis Zyzaniâ monacho, primo Ruſſiæ Hæreſiarcha, inueterato in malis ſene, è monaſterio Koreccenſi, Muzilouio Protopresbytero, è Ciuitate Slucenſi, aduerſariorum fidei Catholicæ anteſignanis, menſe integro ante Synodum, conſilia inter ſe miſcuerunt, & agenda in Synodo ſanxerunt. In peruigilio tandem aſſumptæ in cœlos Virginis, negotium hoc centum quinque diſtinctum capitibus, vnius horæ fluxu, tribus Epiſcopis, qui die illa ad monaſterium appulerant Peczarenſe, ſat maturè penſandum explanauerunt. Et Boreccius quidem Metropolitanus, vt ſuam in Synodo edixit ſententiam, eundem etiam eſſe Epiſcoporum ſenſum, Zizania verò Presbyterorum, concluſerunt. Hiſce eos compellantes, ita ne Sancti Patres? ita ne Reuerendi Domini? Et Sancti Patres, nec non Reuerendi Domini, neque ſcientes, de quo rogarentur, diuino ſuo ita, vniuerſa, firmauerunt. Ideoque manifeſtam vel inde collegeris auerſi à Deo Schiſmatis pœnam, quod in ea Synodo Presbyteri dogmata diſpeſcerent & firmarent fidei, Epiſcopi verò eorum inuiſa cælo exequerentur ſancita, contra omnem venerationem digniſſimæ morem & or-

Paucorum ſcelere oppreſſus Meletius.

Modus ſynodi peractæ.

di-

dinem antiquitatis.

Smotriſcius metu liber in oppreſſores proteſtatur.

Exacto Conciliabulo, diffluentibus nundinis, abſcedente Kijouiâ incondita Cleri, laicorumque multitudine, ſolutus metû Smotriſcius, contrà principes tumultûs, Boreccium & Mohilam, palam & vbique conqueri: oppreſſum ſe, & violentiâ graui, necisque timore, ad abdicandam inductum Apologiam: proin receptui canere, ac omnia infecta profiteri. Et licèt eum multifariâ lenirent, Leopolim profectus, proteſtatione, ſeu publicâ querelâ, cuncta Conuentûs Kijouienſis acta, hic ſtrictim explanata ſeptembris ſeptima 1628. anno, typo donata, reuelauit. In cuius fine ſuperadiecit. Qandoquidem ſibi, glorioſè immori veritati tuendæ altiſſimo Dei iudicio non obtigiſſet: quoadusque vitâ ſuperaret ſuâ, diuinam iniuriam, quâ licuerit ratione, propulſaturum. Nimirum, vt rerum ignaræ genti Ruthenæ, clarè pateat, Zizaniam, Philaletum, Orthologum, Clericum, & eiuſdem fecis homines, eſſe virulentos Eccleſiæ Orientalis hoſtes, blaſphemoſque hæreticos. Et quas Sanctæ Romanæ Eccleſiæ hæreſes, longè procaci, effrenato, & cæli vindictam prouocante affigunt, & affingunt ore, eſſe ſummè translatitium. Cuius reſpectu veritatis vitâ ſuperſtite propugnandæ, etiam vitæ, quanquam malè peperciſſe ſuæ. Tum denique, coram vniuerſa gente Ruthena proteſtatur, quidquid aduerſi ſanctæ fidei, in illo hominum concurſu Kijouiæ, in illa Synodo latrocinali, in ſcripto dediſſet, ſubſcripſiſſet, dixiſſet, feciſſetque, omnia ſe lacerare, abnegare, eiurare, annihilare. Peccatumque

Iniuriâ Deo & Eccleſiæ Rom. illatâ in ſynodo refellere ſtatuit.

Pro actis à ſe in ſynodo ex metu dolet.

ſuum,

ſuum, Deo coram, vti cælorum terrarumque Domino, & totâ S. Eccleſiâ confiteri, ingemiſcere, lachrymari; atque in amaritudine cordis ſui ſacri & Regalis Sacerdotij, omniumque Chriſti fidelium orationes, pro ſe implorare. Inſuper caput ſuum concernenti poteſtati, vt tanto ſoluatur ſcelere, demiſsè ſubſternere: atque pro diſcernenda cauſa ſua, ad Synodum vniuerſæ gentis Ruthenæ prouincialem prouocare.

Huic libello Smotriſcius, ſub præfixo proteſtationis titulo, illa eloquij ſacri non ſine digito Dei, affixit edicta. Tu quis es, qui iudicas alienum ſeruum? Domino ſuo ſtat, aut cadit, ſtabit autem, potens eſt enim Deus, ſtatuere illum. Et aliud. Et egreſſus foras fleuit amarè. Quibus innuere viſus, ſe vt magna illa, & prima cecidiſſet cum columna, ita ſanè cum eadem, peccatum ſuum amarè defleuiſse. Et verè potenter ſtatuit illum Dominus: quia conuerſus, & viuens, & moriens, fratres ſuos in fide S. mirabilibus Dei magnalibus confirmauit.

Abeunte Smotriſcio Kijouiâ Venerandæ Synodi vltimæ quiſquiliæ, in Apologeticum eius, librum quendam, vulgò Pohibel, latinè perditionem indigitatum, Ruthenicè conſcripsêre. Sed cum ea perditione, ipſi magis perditi, vix ſalutarem lucem conſpexêre, an cœco aliquo eam in angulo perdidêre. Schiſmatici in Meletiũ ſcribunt.

CA-

CAPVT VI.

Meletius Vilnenſes, & Ruſſiam Paræneſi ad Vnionem inuitat, ex qua ſequentia decerpta.

POrrò die 13. Auguſti, Synodum præcedente, anno ſupradicto Kijouiæ, redditæ fuerant litteræ Smotriſcio, à Vilnenſi ſodalitio, monachiſque loci eiuſdem. Quibus eum, ab alijs dici vnitum, ab alijs noui quid molientem, & tertiatò Ruſſiam ſcindere intendentem, referebant. Simulque poſtulabant, vt eam de ſe reſcripto ſuo obliteraret opinionem. Et quia turbatis tum rebus, paucà ijs reſpondiſſet, fuſioribus eodem anno ſupra milleſimum ſexcenteſimum 28. decembris 12. Dermani ſcriptis, typo ſubſequenti anno, Iulij 29. Cracouiæ promulgatis illos compellat. Vt autem non duntaxat Vilnenſibus, verùmetiam omnibus competeret Ruthenis, Paræneſis ad nationem Ruthenam nomine, eam donauit epiſtolam.

Occaſio Paræneſis ſcriptæ.

Atque imprimis memoratis quæ ante reſcripſerat; ne metuerent videlicet, vt tripartitò diſpertiretur Ruſſiam, cuius bipartitæ vnionem peroptaret. Malè eſſe bipartienti; quod ſolatium futurum, tripartitò diuidenti? Sed illos tum forſan curaturos diuiſæ vnionem, cùm vniri non poterit. At ſe enixè orare, vt ſuprema cæli terræque maieſtas, iuxta velle ſuum eos ad vnum, pro ſalute omnium diſponeret.

Memorat quæ Vilnenſibus reſcripſerat.

Cæte-

Cæterùm in dicta Paræneſi, cuius hîc vſque & vſque modicum pono ſuccum, reſpondet. Nec quæſituros eos, nec miraturos, cur ipſe Vnionem amplecteretur, ſi æquè aliorùm Ruſſiæ Doctorum, atque ſui ipſius nouam Theologiam, è typo ipſorum, ad extremam Ruſſiæ perniciem prodijſse perpenderent? Quod, ſe ipſum, quibus debuiſſet, etiam priuatum, ſæpiùs inſtillauiſse. Factum Archiepiſcopum, longè clariùs pluribus monſtrauiſse. Indeque de eo, diuidendæ bifariam, aut trifariam Ruſſiæ, ortam ſuſpicionem. Quid tamen certi hoc in negotio egiſset, Apologiam canere; quid cum Apologia eſset actum, querulari Proteſtationem. Quæ autem illa Perditio Kijouienſis, ſeu vt dictum Pohibel, de eo ſiniſtrè ipſis detuliſſet, ea eſſe proteſtatione, varijſque eius deleta probationibus. Reſpondet cur Vnionē ſit amplexus

Sed ea minùs curantem; de præclaro eorum ſodalitio ſollicitari; ex quo iam dudum nominati prodeuntes Theologi, & Ruſſiam Hæreſibus infecêre, & illud ipſum, illi ſaluatoris edicto, væ per quos ſcandala fierent, obnoxium reddidêre. Illud igitur alloqui, ex quo malum promanâſſet. Cui vt mederetur, Apologiam ſcripſiſſe. Videret, quis illi iniurioſus? ille ne, qui mala eius reuelâſſet? an Synodus Kijouienſis, quæ tantùm abfuit, vt reuelata per Apologiam reprobâſſet, vt potiùs illam ipſam damnâſſet? Proinde non ampliùs ea toleraret, ſed abijceret; legeret Apologiam, & verum dignoſceret. Sperareque ſe, vt & hæreſiarchas à ſe, Ruſſiaque propellat, & deſideratam in eam pacem introducat. Sanè vel- Ad quam Vilnenſes & alios trahit. Ob hæreſes in Ruſſiam introductas

P

Ob pœnas Ruſſiæ.

De quibus quid diceret ſi nunc viueret.

vellet ſecum irati Numinis plagas diſcutere, nimirum Ruthenos, quamprimùm à Paſtoribus receſſiſſent, in hæreſes incidiſſe. Et qui dictitarent malle ſe iugo premi Otthomanico, quam Romanâ obedientiâ, corporibus breui ſuis, è Ruſſiæ prouincijs per Tartaros raptis, Turciam oppleuiſſe. Nec minorem Dei pœnam inde quoque colligeret: quòd cùm ipſe toti Ruſſiæ per ſua Lamenta, aliaque hæretica commenta, virus propinâſſet, omnes excepiſſe. Cùm verò ſalutare poculum in Apologetico porrexiſſet, omnes abieciſſe. Ex quo deduci, illud ſuæ eſſe nociuum Eccleſiæ, hoc proficuum. Cùm contrà illud Orcus, nec muſſitàrit, vt reprobaret. In iſtud os ſuum aperuerit, vt abſorberet. Recognoſceret ea, quæ Apologeticum contineret, Orthodoxam ſentire Eccleſiam: quæ perfidi ſcribentes eius inuexerint, lethiferas Lutheri & Caluini eſſe hæreſes. Nec ampliùs illi competere, quòd ſanctam Orientalem profiteretur fidem, cùm eorum ſequeretur perfidiam. Vt Archimandritam Monaſterij Vilnenſis, & ſodalitij eius Principem, operis principium ſe dediſſe, cùm didaſcali Oſtrogienſis figmenta compreſſiſſet; Zizaniæ, Philaleti, Orthologi, hæreſes contriuiſſet. Præeuntem igitur ſequerentur omnes ducem: aſſentirentur filij patri, fratres fratri: crederent Archiepiſcopo Catholicam veritatem profitenti, qui laico ipſi, falſitates hæreticas credidiſſent differenti. Scriberent ſanè, mortem ſe potiùs, quàm mutationem ſuam ſperauiſſe, obtruderent auaritiam, ingererent ſuperbiam, inurerent incon-

A ſui perſona Vilnenſibus vnionē perſuadet.

Reſpondet obiectionibus ſibi factis.

conſtantiam. Dermanium ſibi placuiſſe, & fidem docuiſſe: monſtrare ſe aliquid, in gente ſua voluiſſe: in ſenio à fide impudenter receſſiſſe. Coram Deo ſe cordium Scrutatore dicere, non auaritiâ, non ſuperbiâ, non mundi gloriâ ductum, ſed veritatis, charitatis, ſalutis amore Vnionem amplexum, à perfidia receſſiſſe. Apud ipſos plura, quàm Derman, maiorem honorem, quàm in Vnione, gloriamque ſub cælos ferentem habuiſſe. Nunc autem omnium inuidentiam, maledicentiam, opprobrià, quæ præuiderat, ipſis vnitis maiora incurriſſe. Scirent maiores ſuos, Kijouiæ in Synodo, præter alia identidem ſibi ſuggeſſiſſe: ab illis ad quos declinaret, inferiùs detrudendum, ex Archiepiſcopo formandum Epiſcopum, idque alicuius euanidi tituli Epiſcopum. Et tamen non adeò ſe emarcuiſſe, vt bonum malumque non ſentiret: vt ætatem ſuam eos inter, traductam, & in laboribus vſque ad canos deductam, non perſpiceret: vt partum amorem, comparatas diuitias, acquiſitas amplitudines, non aduerteret. Cùm etiam effigiem eius certatim omnes, in domibus ſuis coluiſſent, oculiſque circumtuliſſent. Sed ſperare ſe in Domino eundem amorem in gente ſua, pro reuelatis fidei malis habiturum, quem pro inuectis habuiſset. Sin minùs, eligere ſe potiùs abiectum eſse in domo Dei ſui, quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Et ſalubriùs ſibi videri, in Catholica Eccleſia eſse laicum, quàm in Schiſmate Archiepiſcopum. Nec ætatem effætam, huic obeſse mutationi, quæ ex deſiderio ſalutis, Deique di-

Salutis amore Vnitum ſe factum.

Non commodi alicuius cauſa.

Apud eos commoda habuiſſe.

Senium non obeſſe quod vnitus factus ſit.

 le-

lectione, tum prouenîſſet, cùm oculus Dei omnia videntis miſeranter eum reſpexiſſet. Atque ex eo ampliores eius Maieſtati agere gratias, quòd ſuper infirmum corpore & mente ſenem, tandem reſpexiſſet. Satis eſſe ſibi, quòd reſipuiſſet: ſeriùs verò an citiùs, nihil ſuâ referre. Sat tamen & citò, quòd tempore vitæ. Eum ſerò reſipiſcere; qui poſt fata reſipiſceret. Qua mutatione, neque Eccleſiam ſe, neque fidem deſeruiſſe Orientalem, ſed in tali permanere, & ad ſepulchrales vſque permanſurum faſcias, in quali maiores in Ruſſia ſui, geniti fuiſſent. Eos ſolùm deſeruiſſe, qui ipſam fidem Eccleſiamque deſeruiſſent. Atque ideò nullo ſuffundi rubore, cùm à malo ad bonum, ab Hæreſi ad fidem Catholicam, effætis licèt viribus tranſierit. Nec Dermanium de ea ſe erudijſſe, ſed eum cuius eſſet donum. In caſſum etiam mirari eos, ſe in diſunione quid crederet, neſciuiſſe. Cæcos quippe ſecutum ductores & ipſos quò tenderent ignorauiſſe, & ſe quò eos ſequeretur. Illos ad lapidem offenſionis impegiſſe, & ipſum poſt eos: illos in foueam hæreſum incidiſſe, & ipſum poſt eos. Si nôſſet, quid crederet, ſequeretur ne tam longè Zizaniam? auſcultaret ne tamdiu Philaleto? crederet ne tam firmiter Clerico? ſcriberet ne tam fœdas, in Deum blaſphemias? minimè gentium. Ad hæc proin mala inductum, fidei ignorantiâ.

Explicat quomodo neſciret quid crederet.

Quinimò neque ipſum in gente Ruthena, primum princepſque ſodalitium, quid crederet, quid imprimeret, quid vulgaret ſciuiſſe. Si enim probè patentes ſibi errores, blaſphemias, hæreſes

Vilnenſe etiam ſodalitium neſciuit quid crederet.

cre-

crederet, imprimeret, vulgaretque, in Spiritum S. irremiſsè peccaret. Igitur quid crederet, imprimeret, & vulgaret, neſciuiſse. Proinde, vt ipſum quoque ſe ſe colligeret, & corrigeret, toto exhortari pectore. Niſi magnis eius deuinctus fuiſset benefactis, niſi eius Monaſterij egiſset Archimandritam, niſi Ruthenæ Eccleſiæ Archiepiſcopalem tenuiſset teneretque poteſtatem, ſilentio talia inuoluturum fuiſse, aut modicè curaturum. Sed hiſce obſtrictum, vel inuitum orare, ſuadere, commonefacere, nouercalia ſuorum abijceret Doctorum venena, materna Catholici lactis ſequeretur vbera. Et cùm primis caueret ſibi à recentibus pſeudoſynodi Kijouienſis edictis, quæ ſi ſuam Apologiam articulatim cenſuiſset, nequaquam in ſententiam duorum, vel potiùs vnius, quotidie à fæcundis calicibus facundam iuiſset.

Beneficijs eius deuinctus ſuadet Vnionem.

Inducit deinde in hac eadem Parænesi Smotriſcius, lætatam fuiſse Ruſſiam, cùm anno 1623. diuiſæ eius partes, ad concordiam fluere cæpiſsent. Sed ecce inquit tales humidi ſuaſores, ſuis timentes humoribus, eiuſmodi matris demersêre conatus. Arſiſse idem cùm omnibus Ruthenis, & Vilnenſem ſodalitatē anno 1626. ſed vno ſolo vnitorum verbo, quod Hæretico Patriarchæ, cum diſcrimine ſuarum, obtemperare nollent animarum, eum igniculum extinctum. Verùm age, ait Smotriſcius, quod malum inde tibi ô Ruſſia oboriretur, ſi Patriarchæ Conſtantinopolitani miſsum faceres obſequium? Exuit ſe illo penitùs

Quam plurics affectabant Rutheni

Suadet exēplis receſsū à Conſtantinopolitano.

Mo-

Moſchouia: Valachiæ & Moldauiæ Archiepiſcopi Metropolitani, pallia ab ipſo non requirunt: non Cypri & Iberiæ Archiepiſcopi accipiunt: non ſerbiæ, non Illirici, aut Actidonenſis ea ſibi dari ab eodem poſtulant; nec vlla hi omnes, ſingulari obedientiâ, ad Patriarcham Bizantinum referuntur, ſed Eccleſias ſuas per ſe regunt: & quid nocumenti patiuntur?

Sed ſileantur externa. Ecce Ruſſia anno 1051. à Michaële Cerullario, ſchiſmatis Coriphæo, conſecrationem ſui Metropolitani noluit Hilarionis. Et vt illum id temporis, ſic anno 1146. relicto Patriarcha, Clementem, anno 1417. Gregorium Cemiulacum, per ſuos Epiſcopos, Gregorium tandem Monachum Conſtantinopolitanum, per Pium II. Pontificem Romanum, in Archiepiſcopos initiauit. Et quale inde tulit detrimentum? Idem futurum, ait, ſi peculiarem ſibi, vel Archiepiſcopum, vel Patriarcham Ruſſia aſſumeret. Quinimò pace cum S. R. E. & cunctis in Regno Poloniæ eius filijs inita, innumera eius ſtatibus, iuxta vtrumque hominem ſecutura bona. At per tot ſæcula obedientiæ Conſtantinopolitanæ, quid boni comparauiſſet? benedixiſſe quidem Deum Ruſſiæ, ſedi memoratæ obſecundanti, ſed eo in tempore, cùm & illa obſequeretur Romanæ. In præſens autem neque huic, neque illi; in vllo cælorum Dominum benedicere. Exulare diuinas humanaſque artes, deeſſe diuini verbi præcones, deſiderari in ſpiritu Patres, extinctam in monaſterijs diſciplinam, abiectam à Paſtoribus animarum ſollicitudinem, ne-

Suadet à bonis conſecuturis.

A malis ſecutis.

neglectam à ſubditis legum obſeruantiam. Vbi ſcientia fidei? vbi flos pietatis? vbi decor Eccleſiæ? vbi deliciæ puræ, non ſolùm Religioſæ, ſed Chriſtianæ? Hiſce verò omnibus non duntaxat in Ruſſia, verùm etiam in alijs longè latèque diſſipatis eiuſdem Ritûs gentibus, per ipſam Ruſſiam medela præſentiſſima poſset adhiberi: ſi peculiarem ſibi, à Conſtantinopolitano deligeret Patriarcham.

Adhæc Smotriſcius, grauiſſimis ibidem rationum momentis reijcit, maledicè, impudenter & calumniosè obiectas S. R. E. hæreſes. Quibus refutatis, nimis malitioſum, longè amarum, & pluſquàm vatinianum, Schiſmaticorum, in S. R. Eccleſiam pluribus exaggerat odium. Oſtenditque eos, cùm manifeſto exuere ſe ſchiſmate non poſſint, hæreſes obtrudere Latinis, & ſuum à Capite Eccleſiæ, quaſi iuſtum adornare abſceſsum. Vnionis etiam longæuam in Ruſſia vetuſtatem hiſtoricè deducit: vanos de amittendo per Vnionem Ritu timores excutit, Calendarij difficultates lenit, & corrigendi eius ante aliquot annorum centena, Græcorum ipſorum conatus commemorat. Refutat obiectum Romanis. Et alia.

Et poſtquam ſe ſodalibus Vilnenſibus, vnitum eſse certum proclamâſset: de Vnione firmiter edicit, pro certo ſe illis denunciare, eſtò ſanè grauiſsimo quoque modo, Vnioni contrairent, ſeriùs aut ocyùs futuram Ruſſiæ nationem in ea ſancta Vnione. Opus quippe iſtud eſse diuinum, & in dies procedere. Viderint proinde, quid ſibi agendum? Gamalielis conſilij memorentur, non poſse illam per ipſos deſtrui: ideò Denunciat Vnionem duraturam. Et Ruſſiam in ea futurā

nec

nec contraueniendum. Impugnantes ipſam, Deum impugnare, qui nullo negotio ſuos euertit, conterit, & euerrit hoſtes. Nec crederent eam, à ſuo Schiſmate, quandoque deuinci poſse. Somnium id eſse inimicorum fraternæ charitatis. Demum vindictæ diuinæ pedetentim Schiſmati arrepentis effectibus ad oculum propalatis, dum variâ ad ſanctam Vnionem exhortatione vtitur, etiam adhibito compulſu ad introitum, ſuam ſat amplam concludit Parænesim.

Nec vincen dam à ſchiſmate.

Cui hæc manu propria adſcripſit verba. Pacem Chriſti mitto vobis fratres, quam ſi receperitis manebit vobiſcum, ſi non receperitis reuertetur ad me. Vos autem ſcitote quia non fuiſtis eâ digni. Ego etiam exiens de domo veſtra, excutiam pulueres de pedibus meis. In teſtimonium contra vos, in die terribilis iudicij Dei.

Eidem Vilnenſi ſodalitio (cui præter ciues præcipua nobilitas, ſua inſcripſerat, inſcribitque nomina, & ab eo alia quàm plurima Ruthena deriuantur ſodalitia) Epiſtolam ſuam ad Conſtantinopolitanum directam Patriarcham, è Latino in Polonicum idioma verſam, impreſsamque cum Parænesi tranſmiſit. Vt viderent, qualẽ Paſtorem haberent, & de Vnione exactiùs tractarent. Sed fruſtrà peruicacibus animis etiam angelica verba dederit: in ſuo quippe obſtipo propoſito, eo vſque non Vilnenſes modò, ſed vniuerſi quoque Schiſmatici permansêre, multaque mala Patriæ & Vnioni dedêre.

Cum Parænesi ſuam ad Cyrillum, Vilnenſibus miſit epiſtolam.

CA-

CAPVT VII.

Meletij Apologiæ Antidotum opponitur, iſti Exetheſis, Synodus Leopoli conuocatur.

INterea Kijouiæ quidam Monachus Giſel, Saxonicarum Academiarum ſtudioſus, totuſque Soncinus, imò Soncino virulentior hæreticus, Apologiæ Smotriſcij, impreſſum oppoſuit Antidotum. In quo eſtò alia, potiſsimûm Conſiderationes Smotriſcij, de Spiritu S. à Patre & Filio procedente; de primatu Pontificis Romani; de Purgatorio; de Pane azymo; de animarum præmijs; & pœnis æternis poſt mortem; de communione ſub vna ſpecie, pluſquàm hæretico impugnauit modo. At Smotriſcius in eum Anno 1629. Exetheſim conſcripſit vulgauitque, vbi nouas & nouas authoris hæreſes, toti Polono monſtrauit Orbi, Schiſmaticoſque adeò preſsit, vt eos ſui Antidoti, & puderet, & pæniteret. Coactuſque Mohila eorum Metropolitanus, infamiâ gentis, & conſcientiâ perurgente, ſui Theologi, non Antidotum, ſed aconitum, Vulcano publicè adolere. Quem cùm pro æquitate coërcere vellet, indignatus ille monachum exuit, miserèque poſtmodum, nullius ſectator Religionis, extra Religionem vixit & perijt. *Antidotiſta refutatus à Meletio.* *Comburitur Antidotum.*

Exetheſis ea partus eſt prænobilis Smotriſcij, qui dum dictas tuetur Conſiderationes, fortiſſimis eas fulcit argumentis; rerum autem veritatem & vim rationum, ſplendidâ exornat eloquentiâ. Vt *Laus Exetheſis Meletij.*

Q recte

rectè à grauiſſimis viris ob eam Exetheſim, Cicero Polonus dici meruerit. Atque vt alia Catholica opera, Apologiam nempe, & Conſiderationes, Proteſtationem, & Paræneſim; ſic etiam Exetheſim Polonico idiomate vulgatam, ſuæ præcelebri Eminentiſſimus Cardinalis Franciſcus Barberinus appoſuit Bibliothecæ. Ea quoque ſcriptorum Smotriſcij celebritate, commoti varij S. R. E. Cardines, frequentibus Litteris, virum ſingularis doctrinæ, virum doctiſſimum eum appellauêre Litteris etiam Secretariæ Apoſtolicæ, Meletius ſummæ eſſe doctrinæ perhibetur, rogaturque, vt quæ Polonico idiomate pro S. & orthodoxa ſcripſerat Vnione, in Latinum traducta, Sanctiſſimo olim Vrbano VIII. Optimo Maximo Vnionis Patrono tranſmitteret. Et Meletius quantocyùs tranſtulit, & miſit. Tantoque ea longè glorioſæ recordationis Pontifex dignatus honore, vt in mundum deſcripta, ſimul cum Originalibus manuſcriptis Meletianis, in Caſtro S. Angeli, in ſelecta Bibliotheca Apoſtolica reponi mandauerit.

Laus doctrinæ Meletij.

Sed meminiſſe hîc iuuerit, mirabilis cuiuſdam euentûs, de quo in Exetheſi ſua ſic Smotriſcius. Ecce iam ſolus Deus, inter me & vos diſcernit, quis innocens? Rem exponam admiratione & conſideratione dignam, non propter te, qui hoc ſpectâſti (alloquitur, Antidoti authorem) ſed propter illos qui non audiêrunt. Et contigit anno præſenti 1629. primâ dominicâ quadrageſimæ, in Cathedrali Eccleſia Kijouienſi, Cùm enim Clerus veſter, cum ſuo Metropolitano, ad feriendum Vnitos anathemate confluxiſſet, & ſacrifi-

Miraculum ex Meletii decerptum Exetheſi fol. 16.

crificio peracto, vnus eorum ſuggeſtum, ingentem eo congregatum informaturus populum, aſcendiſſet. Ecce tibi medias inter, de alijs inuectiones, cùm meipſum gentis Iudaicæ hoſti Aman compararet, Ruſſiæ perſecutorem, Eccleſiæ Orientalis deſertorem appellaret; de media multitudine puer quidam magna exclamat voce: Expecta, falſum dicis, mentiris. Continuòque Deus, ita os mendacis huius obturauit, vt eo planè diuino conterritus oraculo, ab incæptis deſtiterit, & tanquam mutus de ambone deſcenderit. Terribilis inde factus populi motus. Hi & illi, quis inclamauerit veſtigare, rimari, percontari. Intrepidus in medium tumultuantium proſilire puer, reſpondere, dicta fateri: ſed rogantibus vnde ſibi id veniſſet? neſcire. Inquirere tandem alij, cuius eſſet? & expalleſcens retulit Metropolitanus, eſſe ſuum. Contabuêre tum omnes, & quaſi exanimes conticuêre. Quibus ſuperaddit Meletius. Ecce igitur habetis prodigia, habetis miracula, habetis Danielem excuſantem innocentem Suſannam.

Puer quidã vt Daniel loquitur.

Enotuit interea Romæ, quomodo Meletius in Kijouienſi conciliabulo timori ſuccubuerit. Et ſolando ipſi, Sacra Propagandæ Fidei præſidens Congregatio, quædam perſcribi curauit. Cæterùm ſua inter decreta Anni 1629. 8. Maij hoc monimentum reliquit: Sac. Congregatio humanæ fragilitati compatiens, ad exemplum S. Petri Apoſtoli, & S. Marcellini Papæ, & Martyris, animum conuertens, ſpem magnam concepit, eundem Meletium optimum deinceps fore Catholicum, & pro S. Vnione propaganda, ſtrenuè la-

boraturum. Proin & ipſe poſtquam hiſce ſummè conſolatus fuiſſet, memor dominicæ magis quàm ſuæ iniuriæ, anno elapſo Kijouiæ illatæ, in id omnibus incubuit viribus, vt Schiſmatici Sanctam R. Eccleſiam hæreſum arguentes, & populum ſimplicem ſeducentes, in Synodo rationem ſuæ daturi fidei comparerent.

Acta Synodi Leopolien.

Res ea per Ducem ab Oſtrog Zaslauſcium, Palatinum Kijouienſem, præclarum Smotriſcij Patronum, Vnionis eximium Promotorem, alioſque Regni Senatores in Aulam memoriæ Sereniſſimæ Sigiſmundi III. penetrauit. Actumque potenter & perfectum, vt de conſenſu Reipublicæ, diplomatibus Regijs, peragendæ Synodi, moniti eſſent. Vniti vero parati fuerunt, de licentia ſuorum, eos audire ſuperiorum. Menſe igitur Auguſto, anno præſente, Kijouiæ Schiſmatici Synodum ſuam peculiarem habuêre. Calcar illis adhibuit legatus Regius, vir magnus Adamus Kiſelius, cæterique ſuæ nobiles Religionis; in qua præparatus conuentûs communis Leopoli, cum Vnitis futuri, iacere debuerant. Nec Vniti ſegniores, Vladimiriæ ſuum, in Volhinia priuatum egêre conſilium.

Securitas eius commiſſa Duci ab Oſtrog.

Adfuit tempus deſignatum, in Octobri peragendæ Leopoli, partis vtriuſque Synodi. Cura ſecuritatis Protectori & Parenti Ruſſiæ memorato ab Oſtrog Duci, per Regiam maieſtatem demandata. Vniti omne ſtudium ad bonum eiuſmodi

Vniti confluunt prælati, & alij.

promouendum adhibuêre. Et Leopolim Metropolitanus Kijouienſis Ioſephus Rutſcius, vacantis ſedis Chelmenſis Adminiſtrator, Antonius Sie-

laua

laua Polocenſis , Leo Creuſa Smolenſcen. Archiepiſcopi, Ioachimus Morochouius Vladimirien. Hieremias Poczapouius Luceorien. Athanaſius Krupeccius Premyslienſis, Raphael Korſak Pinſcen. Epiſcopi, maturè, à ducentis nonnulli aduenêre leucis. Omnes doctrinâ & virtute præſignes. Exciti Religionis Baſilianæ præcipui, & è Clero primarij, non minùs eruditione quàm pietate conſpicui. Numeroque ad centum capita vniuerſi cenſebantur. Meletius etiam Smotriſcius, ſtrenuiſſimus futuræ Synodi pugil, aduerſarios perquam auidè præſtolabatur. Verùm enim verò tam magnæ Regiæ curæ, tantus virorum præcellentium concurſus, tam longi itineris exantlati labores, tot & tantæ effuſæ impenſæ, incaſſum abiêre; non comparentibus clamoſis in ſuo luto ranis. Soli Vilnenſes, ſed minoris authoritatis monachi, & è ſodalitio nonnulli, cauſas prouidæ ſuorum abſentiæ texentes, adfuêre. Nimirum qui malè agit, odit lucem: & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius. Rutſcius autem Metropolitanus, in Cathedrali Archiepiſcopi Leopolienſis Latini Baſilica, die Synodi incidente, quæ feſtiua fuit; eximia cum maieſtate aſſiſtentium Prælatorum, cultu ſacri ornatus precioſiſſimo, Cleri ſui copioſa in frequentia, nec non muſicorum in voce humana concentuum, ſuaui cum modulatione, diuina operatus eſt. Auxit decorem operantis, numeroſa multitudo, & frequens nobilitas, permixtim Latini Ruthenique partis vtriuſque. E ſacris roſtris, vir Soc. IESV longè clariſſimus Mathæus Bembus, ad populum ſermo-

Diſuniti nō veniunt.

Ruthſcius diuina ſolenniter agit.

Bembus cōcionatur.

monem præcellentem habuit. Cui per typum in lucem tradito, nomen indidit: Inuitatio nationis Ruthenæ ad S.Eccleſiæ Vnionem. Tandem Rutſcius, aliquoties Epiſcopo Leopolienſi diſunito, eiuſque aſſeclis, cæteriſque omnibus, ad Synodum per tabellarios inuitatis, & ſolenni in abſentes facta proteſtatione conuentum ſoluit. Cæterùm ſummus dolor plurium inde ſecutus etiam Schiſmaticorum, quòd ſui primores pacem gentis ſuæ deſideratam præ manu habentes, pacem vt impij contempſerint.

Synodus ſoluitur.

CAPVT VIII.

Meletij Vita priuata, & virtutes ex Ioſephi Metropolitani Litteris, & Cortiſcij S. I. Concione decerptæ.

AD ſua ſeſe Leopoli recipientibus alijs, Smotriſcius iterum Dermanium conceſſit. Monaſterium id Ducum liberalitate Oſtrogienſium erectum, in ſucceſſorum etiamnum manet poteſtate. Syluas & montes inter petroſos ſitum. Muro contra leuioris armaturæ hoſtes ſat munitum. Amœnitatem cæli, & vbertatem ſoli, alijs Volhiniæ partibus facilè præripit. Fructuum præſtantium varij generis & vini, non alia pars eius feracior. Ea quippe eſt iſtic ſoli natura, vt etiam loco ſylueſtrium arborum, fructiferas ferat. Et ſyluas eius quaquâ versùs ad multas leucas protenſas, rectè vnicũ dixeris pometum. Solitudini ve-

Derman. Monaſteriũ

verò animæ locus genuinè accommodus. Hîc ille enormia Schiſmaticorum euitans odia, ſeſe concluſit; vt reliquo vitæ, non modò monaſterij rebus benè regendis, verùm etiam ſuæ ſaluti totus incumberet.

Lignea iſtic Religioſorum fuêre habitacula, quibus deiectis, è cocto latere vniuerſa, tam priuata quam communia ædificia, fieri curauit. Quæ non minùs numero & commoditate ſufficienti; quàm ornatu & precio multo, conſtare cenſueris. Refectorio latepatenti, commodum adiecit ſacrarium, vt in eo, intenſis hyemalibus frigoribus, ſuæ Religioſi vacarent deuotioni. In puteum iugis aquæ, lateritio eductum muro, ſuper monte, in quo monaſterium, pares ferè impenſas, ipſi monaſterio effudit. Abbatiæ aulam itidem lateritiam, amplitudine, cubiculis, cænaculo, ſacrâ ædiculâ, librariâ cellâ, aliiſque commoditatibus adornari fecit. In quibus Religioſus decor, & decorus ſplendor elucere videtur. Librariam Sacris codicibus, & interpretibus, Synodorũ concilijs Sanctorum Patrum, Latinorum Græcorumque lucubrationibus, Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ voluminibus, præcipuè cumulauit. In quæ non ſolùm è peculio monaſterij, ſed etiam proprio, multùm æris appendit. Eccleſiæ imagines, altaribus vaſa ſacra, ſacerdotibus ornamenta, ſplendidiora quàm debuit, cum diſpendio indigentiæ ſuæ contulit.

Muri ornat Meletius.

Et bibliotheca.

Eccleſiam ornamentis.

Ipſe adeò vili contentus veſtitu, vt viliorem monachorum eius nemo tulerit. Amica ipſi fuit, vſque ad extremum vitæ ſpiritum veſtis, quam ſutannam dicimus, è pilis contexta, paratu

Veſtitus eius.

faci-

facile, & è corio cingulum, & nihil in toto curioſum veſtitu. Famulitium nullum, niſi cantui Eccleſiæ, & ſcriptioni eius neceſſarium. Hinc abundè ſuperfuit, ex quo monaſterium ædificijs, Eccleſiam ſacris cumularet ornamentis. Subditis nunquam grauis, magis lenis, vnde & amabilis ſemper fuit. Et ſi quid ijs accidiſſet mali, ita indoleſcere viſus, vt mater filijs. In oratione pernox & perdius. Et ſecretò quidem meditabatur nocte cum corde ſuo, & exercitabatur, & ſcopebat ſpiritum ſuum. In publico verò cum Religioſis in æde ſacra, diuinis præſens ſemper officijs, mente in Deum fixa, ardente ſpiritu, moderato ore, voce ſonora, Deo Domino pſallebat. Idque non ſolùm vt mentem, in cæleſtibus ſuam ſuauiter occuparet, excoleretque, verùm etiam errabundæ Ruſſiæ, diuinam maieſtatem propitiam redderet. Ratus vel eo ipſo id perfecturum, quod laborioſis non perfeciſſet concertationibus. Amor quippe eius, in maximos ſui inſectatores Schiſmaticos, quaſi parentis optimi in prodigos filios fuit. Nec fruſtra intimus eius amicus, à confeſſionibus perfrequens, & in funere eccleſiaſtes Cortiſcius, eum Hieremiæ æquiparat Prophetæ, cùm dicit: hic eſt fratrum amator, & Populi Rutheni: hic eſt qui multùm orat pro populo. Vnde etiam à primordio ſuæ, ad matrem Eccleſiam ex Saulo in Paulum conuerſionis, quaſi anathema fieri pro fratribus cum diuino peroptauit Apoſtolo. Quando latere inter eos, ſi Sedes permiſiſſet Apoſtolica, vt Schiſmaticus voluit: qui eos in naſſam leniùs pelliceret

Lenitas in ſubditos. Deuotio.

Amor in Schiſmaticos.

Ec-

Eccleſiæ. Cuius rei nobile argumentum, in ſcriptis eius idem reperit Cortiſcius. Nam rationes latendi deſcribens, hoc adſcripſit acroama, feram formam peccatoris, ſine peccato.

Integro verò ſuæ Conuerſionis ſeptenario, domi & foris, continuo labore, planèque nullis perrupto interuallis diſtinebatur; ita vt etiam cibo vires reſarciens debiliores, & grauiſſimo affectus morbo, quæ ſuæ ſalutis, & Ruſſiæ forent, meditaretur, ſcriberet, ediſſereret. Et cùm illum ſub vltimam potiſſimùm ægritudinem moneret Cortiſcius, eo ſanè improbo labore, vitam diminuendam, aſſenſus quidem dicenti, ſed conſumi ſatiùs maluit, quàm laborem non ſumere, & in otium degenerare. Laborioſiuſque ſibi cenſuit, omni labore vacare, quàm laborare. Labores.

A quo Religioſum induerat, etiam in ſchiſmate, longè auſteris ſuam frenauit carnem ieiunijs: quinimò totum eius vitæ curriculum, magnum & ſolenne fuit ieiunium: cùm & cibus eius, non cibi nomen, ſed ieiunij promeruerit. Carnium quippe eſu penitùs abſtinuit, & ſola ſimplicia tota in vita olera, exiguique piſces, maximo illi obſonio fuêre. A regreſſu ad S. Eccleſiam, ad extremam vitæ ægritudinem, vino vix vnquam vſus. Et perſuaſus à Cortiſcio, vt in extrema inualetudine, mane & veſperi, quidpiam illius, quaſi medendo corpori fatiſcenti ſumeret, obtemperando ſatiùs confeſſori, quàm ſeruiendo valetudini, aliquoties ſumpſit, & recuſauit: quòd maius inde animi grauamen ſentiret pœnitentis, quàm afflicti impendiò corporis leuamen. Cæte- Ieiunitas.

terùm toto ſeptimano annorum pœnitentium Dermani ſtudio, nullo alio patriæ vſus potu, niſi ceruiſiæ: & quidem ſingulis diebus, tertiâ tantùm parte ollæ, quæ puerum non reficeret.

Quandoque autem totis ieiunans diebus, etiam iſti remittebat portioni; præcipuè ſacro magnæ quadrageſimæ tempore. At verò eius initio, cùm dominicâ more veteri, ſuis valedixiſſet lacticinijs, nihil cibi potûſque ſequentibus lunæ, Martis, Mercurijque diebus ſumebat, niſi Iouis die. Et cùm Palmarum luce importunam refeciſſet an exacuiſſet eſuriem, alijs ieiunè traductis, in cœna Domini tandem modicè refocillabatur: iterumque eam conſequente Paſſionis luctu, ad lætum exercebat Paſcha.

Cilicia. Lineum induſium totâ vitâ Religiosâ non induit, ſed cilicinum. Sutannam quam piloſam communiter geſtabat, etiam cùm ſomnum caperet, nunquam exuit, niſi ſemel in hebdomade cùm cilicium mutandum foret; eamque vix in eo quo lethaliter decumbebat morbo, tribus ante ſuum occaſum diebus perſuaſus, leniore & breuiore mutauit, vt commodiùs decumberet. Et tum demum in cilicio viſus, humiliter ſuis confidentibus faſſus, ex quo monachum induiſſet, linum nudo in corpore non portauiſſe. Vt vel exinde breuiſſimi eum ſemper fuiſſe ſomni colligeris: quem mollia conciliant ſtrata, admordentia interrumpunt cilicia.

Flagellationes. Flagrum, quo ſæpe ſæpiùs abſconditè ſuum caſtigans corpus, vt Paulus alter, in ſeruitutem redigebat, horrorem menti memoriâ incutit ſuâ:

quod

quod oculos quondam omnium perculit ſpectatorum; cùm pro roſtris ab Alberto Cortiſcio in funebri Meletij encomio productum fuiſſet. Erant quippe aliquot funiculi, & in eis ſtamina ferrea, ſuper duplici loro contorta, eademque in fine nodis durioribus denſiùs amentata. Quod flagrum inuentum poſt eum defunctum, ſub durá culcitra, in qua ægrotus, ipſa affligebatur quiete. Nec immeritò inter multa præclara, pro concione de eo dicta, exclamauit Cortiſcius: viſumne vſquam cuipiam noſtrum eiuſmodi flagrum? quis noſtrûm ſibi tam graues vnquam inflixit pœnas? horret profectò aſpectus ad iſtam funium torturam, ad hoſce nodos horrendum in modum intortos! Flagri deſcriptio.

Neque ſolùm ad enumerata ſeueræ probitatis opera, animum ille & corpus inducebat ſuum, verùmetiam ad inimicorum moderatè ferendas iniurias. Non mihi ſanè tot verba ſuppetierint, quot illi probra, quot contumelias, quot conuicia intulêre Schiſmatici, quòd ab eorum receſſiſſet Concilio? Et tamen nullus eum dicto, factoue expertus vindicem, ſed vt conuerterentur, apud Deum continuum exoratorem. Sæpe irriſus, proſciſſus, deſpectus, non minùs ſuauibus eos emolliebat concionibus, quàm ſtudio quæſitis deuincebat ſermonibus, vt tandem matrem recognoſcerent Eccleſiam. Plurimi pro ſuis in eum illatis malis, non exiguam probauêre liberalitatem: magnoſque in tales effudit ſumptus, non alio prætentu, quàm vt ſanctæ eos quoquomodo poſſet, lucrifaceret Vnioni. Nec rarò ab alijs quoque permoleſtè & iniuriosè tractatus, eſtò Patientia & moderatio in iniurijs.

integra ſibi vindicandi ratio ſupereſſet, cum monſtrauit animum, vt illa tractatio, quempiam ſatiùs alium, non illum afficere videretur.

Innocentia & caſtitas.

Innocentiam vitæ, cùm integris teſtaretur ſermonibus, & inculpatis præferret moribus, tum verò etiam verecundis ſpirabat oculis, & venerando loquebatur vultu. Vt etiam in ſilente liuidus nihil adnotare poſſet oculus. Atque vt in lubrica, extra ſtatum Religioſum iuuentute, in aulis maximè principibus, ſic in eo vſque ad ſummam ætatem, & extremum lucis vitalis diem, illæſum ſeruauit pudorem; ſignis Virgineæ caſtimoniæ in corpore & poſt fata floreſcentibus. Et tamen in hoc

Humilitas.

præcellentium virtutum curſu ſubmiſſionis non immemor, de ſe viliùs, quàm quiſque viliſſimus cenſuit. Eamque in victu & amictu, verbis factiſque, non interpellato ab eo ſeruatam tenore, nihil certius eſt. Nec dubitauit ſeipſum, vt altiùs memorauimus, blaſphemum, Eccleſiæ perſecutorem, contumelioſum Saulum, Paulus iſte, cum illo gentium doctore vocitare; & coram tota rerum vniuerſitate, errores, blaſphemias, hæreſes ſuas, impreſſis confiteri libris, ingenuo reuocare calamo. Fuerat ſæpiùs vt amaris cum ſuſpirijs, vberibus cum lachrymis, compluribus inclamaret auſcultantibus: O me maledictum! O me execrandum, Dei & Eccleſiæ perſecutorem! Tali nimirum ille lauacro ſuas emundabat humiliter maculas, eiuſmodi oris confeſſione, ſuam proteſtabatur demiſſionem. Et cùm frequenter Albertum Cortiſcium S. I. ad ſecretum depurandæ negotium cōſcientiæ á tribus leucis, ex Oſtrogien-

gienſi Dermanium acciret Collegio, exacta licèt Exomologeſi, non priùs ab ipſo recedebat, quàm ſubmiſsè manus eius ſententiam exequentes cæleſtem, vt Chriſti Domini diſſuauiaretur: & renuentem, per amorem Chriſti IESV obſecrans, velificari in eo ſibi, etiam cum rubore eius adigeret.

Et verò nihil in nota ignotaque ſuper ſeipſum exercita ſeueritate, & toleratis aduerſitatibus, nihil in tot tantiſque, pro S. Eccleſia exhauſtis laboribus, nihil in omnibus factis, dictis, cogitatiſque, pro ſui & proximorum ſalute ſuſceptis intendit Meletius, niſi ſolum & vnicum Deum, bonaque ſempiterna. Argumento illud clariſſimo fuerit, quòd libris à ſe editis, eam ſemper aut Polonicè, aut Latinè præfixerit teſſeram: meæ vitæ ſpes vnica Ieſus Chriſtus. Quorum verborum priore quidem littera ſuum nomen, poſteriore cognomen celando, exprimebat. Vt liquidò pateret, Meletij Smotriſcij, tanquam viri deſideriorum, fuiſſe vnicum, & vnicè dilectum ſcopum, collium æternorum deſiderium. *Scopus laborum.*

Dum eiuſmodi virtutum operibus impenſiùs inhæreret Smotriſcius, ſupremus Eccleſiæ Catholicæ Paſtor, Vrbanus VIII. Archiepiſcopatûs eum Hierapolitani amplitudine decorat, & Breue ſuper eundem Archiepiſcopatum illi tranſmittit. Vrbs ea regionis eſt Cyrriſticæ, in Patriarchatu Antiocheno. De quo videre eſt inter decreta Congr. à Fide Propaganda Sacræ, ſub annum 1631. menſem Februarium, diem tertiam. At Meletius conſcientiæ depoſito onere, magis lætior, *Breue Apoſtolicum pro Hierapoliẽſi throno.*

tior, quàm Archiepiſcopatûs impoſito honore, longè ardentiùs ſacris inſtitit exercitationibus, neque ad extremum eas deſeruit ſpiritum.

CAPVT IX.

Meletij mors & prodigia, ex litteris Rutſcij, & concione Cortiſcij S.I. decerpta.

SEd iam vltimam Meletij diſſolutionem aggredienti memorari ea viſum, quæ partim Ioſephus Rutſcius Ruſſiæ Archiepiſcopus, in litteris de obitu eius, ad Religioſos vnitos in Lithuaniam datis, breuiter perſtringit, partim Cortiſcius in concione ſua deſcribit. Ante ipſam Smotriſcij lethalem inualetudinem, ampliſſimus quidam Regni Poloniæ Senator, cuius nomen ſiluit Rutſcius, per Oppidum Miedzyrzecz Oſtrogio proximum iterfaciens, ad Patres Ordinis Seraphici illic degentes deflexit, & loci Præpoſito retulit; ab aduerſa parte certò ſe accepiſſe, breui Meletium veneno tollendum: orauitque, moneret eum, quî ſibi caueret. Monuit ille, ſed cupiens diſſolui, & eſſe cum Chriſto, neglexit iſte. Ego met ipſe qui vitam Meletij vitæ dono, breui poſt fata eius, ex certis didici authoribus, ad ſanum adhuc veniſſe diſunitos, & dixiſſe. Habemus contra te Pater Smotriſci flagella, ſed neque iſta ille adeò excuſſit, vt ſibi proſpiceret. Interea cantorem quendam, & ſcriptorem bonum Kijouiâ venientem, vt eo in-

Præcauetur Meletius de veneno.

indigus ſeruicijs adſcripſit ſuis. Nihilque mali ſuſpicatus, in intima admiſit penetralia, eoque ad ſcribendas ſuas vſus lucubrationes. Modicum fluxit temporis, ecce Auguſti 11. 1633. anni, liene cæpit laborare, & grauiter querulari. Neque tamen à conſuetis tam priuatis, quàm publicis, quæ ſanus egit, deſtitit operibus. Licèt ſenſim ſine ſenſu conſumi, & deficere viſus. Cui conſulens ægritudini, Oſtrogium acceſſit: duaſque illi ſeptimanas curandæ inſumpſit. Sed vires tantùm abfuit, vt reſumpſerit, vt etiam longè debilior, & magis fractus, ad monaſterium redierit. Sub moram autem iſtam in medicamentis abſumptam, cantor ille nil moratus, vt aqua diſperijt. Increbuitque ab eo id malum Meletio factum. Quo inualeſcente, authores illi fuerunt nonnulli, viribus reficiendis carnes ſumeret. Sed nullatenus ſibi perſuaderi paſſus eſt. Et iam nihil edere valens, prunorum iuſculis, & ſimilibus ſorbillis, ijſque modicis, rariſque vſus. Continuò verò interiora ſibi ardere queſtus eſt, quaſi hectica febri vreretur.

Meletius æger probabiliter ex veneno.

Fruſtra medicinam quærit.

Toto inualetudinis tempore non decubuit, ſed domui ſuæ, rebuſque diſponendis inuigilauit, vt mortem paratior exciperet. Octauâ Nouembris, emundatâ vniuerſè conſcientiâ, cum ſumma animi voluptate, Dominum ſuum, in ſacro Euchariſtiæ miſterio percepit: & de futura breui translatione lætatus eſt. Capulum exuuijs corporis deponendis confici, pannum illi vulgatem, & ex tela crucem induci, ornamenta ſacerdotalia iuxta atque Epiſcopalia, de viliore materie fieri, cæteraque funerando neceſſaria,

Ad mortem ſe diſponit.

ſed

ſed moderatiora parari, Vicario monaſterij iniunxit. Nec ſolicitare eum deſijt, donec reapſe parata vidiſſet. *Monaſteriũ ordinat.* Regimen monaſterij ad tempus Religioſo Patri, monaſterij Dubnenſis ſuperiori Caſſiano commendauit. Vicarium Patrem Eſaiam Radeuicz ſeptennio ſibi inſeruientem, & fide S. prudentiâ, virtute, cæteris præſtantiorem, creauit. Annam Duciſſam Oſtrogienſem, Palatini Vilnenſis Chodkieuicij Coniugem, ſubmiſſis orauit litteris, vt eo viam æternitatis ingrediente, monaſterio prouideret ne in manus aduerſariorum illaberetur. *Teſtatur.* Quod ipſum teſtamento ſuo cauens, omnes quos concerneret deprecatus eſt. Illud verò ita manu propria ſcriptum diſpoſuit, vt voluntati Archiepiſcopi Ruſſiæ Ioſephi, vniuerſa teſtata ſubiecerit. Cui etiam reddere Vicarium ſui monaſterij vinculo conſcientiæ obligauit. Libros quatuor quos inter catecheſis, & controuerſiarum Ruthenicè conſcriptarum ſat grande opus fuit, colligatos, Rectori Soc. IESV Oſtrogienſi, quem à confeſſionibus habuit, id temporis illum viſenti præſentauit, Ioſepho Archiepiſcopo reddendos. Idque ſuprema firmauit voluntate. Ciſtas duabus longas orgijs, libriſque refertas, ſedulò reuidit, *Scripta reuiſa cõbuſit.* & qui hæreſim, aut Schiſma redolerent, vernæ fornacium cuſtodi, decem florenis polonicis, ſeu teſtonibus aſſignatis tradidit adolendos; qui fideliter mandatis parens, triduo illis fornacem cubiculi ipſius calefecit. Ardebatque tum diuinis Smotriſcius fidei, ſpei, charitatiſque in Deum frequentatis affectibus, cùm ardere chartis impreſſas cerneret blaſphemias.

mias. Eſtò ſæpius integra & læſa valetudine, ſuis religioſis, in ſacro tribunali conſcientiam reuelâſſet, non rarò etiam coram Cortiſcio Soc. IESV Presbytero, vt ante quoque dictum, ſacram exegit confeſſionem. Lætabaturque impensè illius, tanquam Latini Sacerdotis, caput ſubſtrauiſſe abſolutioni. Quò vetus ſuum argueret ſchiſma, ardentiſſimam in Catholica fide teſtaretur Vnionem, Et quam ante pedibus conculcare arderet, eam nunc capite ſuo circumferre geſtiret. Octauo quoque eius ægritudinis die, intima cordis ſuauitate, indicibili mentis teneritudine, cibo fruebatur Euchariſtico; quaſi iam futura perennis gaudia vitæ perſentiſceret.

Crebre eius confeſſiones

Communiones.

Duabus ante obitum hebdomadibus, circa decimam quartam decembris, extremæ ſacrum vnctionis Oleum, ſtans ſuſcepit: vt virum fortem ſtantem mori debere, confirmaret. Cerimonias ſacras ipſe ordiebatur, ipſe reſpondebat, & ſingulari guſtu, occurentes cantiones pſallebat: vngentium manus animitùs baſiabat, & ſilenter decurrentibus lachrymis irrorabat. Perque arduum fuit Religioſis, veluti filijs moribundo Parenti adſtantibus, corde & lachrymis non parentauiſſe. Hîc ille, ad fidem, ad virtutem, ad Religioſitatem, commonitis omnibus, vltimum & amabile dixit vale, omnibus parentalem impertitus benedictionem, & ſeipſum ad interiora recepit, ſolus negotium animæ, & Dei acturus. Ad Ioſephum tamen Ruſſiæ Archiepiſcopum, de inſtante ſui reſolutione litteras ferme totas propria, ſed titubante manu ſcripſit, orauitque accurreret, & vilibus

Extremam Vnctionem ſtans accipit.

iuſta exuuijs ſolueret.

Actus virtutum. Porrò in deficiente ipſo, non deficientes notati virtutum affectus; patientiæ in ægritudine, amoris erga inimicos, ſollicitudinis de monaſterio, præparationis in occurſum Domini, charitatis in ignitis verbis. Viaticum. Decembris vigeſimâ ſeptimâ, vt colligere mihi licuit, diuini munitus viatici præſidio, non ſine cæleſti inſtillatione, & præſcia miraculorum futurorum mente, vocatos nonnullos monuit Religioſos, De Breui dando ſibi in morte monet. morienti ſibi Breue Sanctiſſimi Vrbani VIII. quo à cenſuris vt fieri ſolet ſoluebatur, ac Throno Hierapolitano donabatur, ad manus traderent. Corpus autem ſuum poſt mortem illis quæ parari mandauerat, veſtimentis induerent. Nec diu moratus, in manus Dei anhelum commendans Spiritum, placidiſſimè Moritur. extinctus eſt, votis, dolore, lachrymis omnium deſideratiſſimus.

At verò Religioſi poſtquàm faciem eius, & manus more ſuo abluiſſent, corpus memorato veſtierunt amictu. Sed Breue manibus imponendum, nec leuiter illorum ſubijt mentem; vel prægnanti doloris magnitudine præpediente, vel diuina, vt potiùs reor, voluntate ſuauiter diſponente. Elapſis quinque ab exitu animæ Sanctæ horis, arrepente noctis medio, exanguibus, iam penitùs rigeſcentibus artubus, tandem recordati Breue imponitur manui dextræ. Breuis, manui illud dextræ, pollicem inter & indicem inſeruerunt. Rem miram digiti reuiuiſcentes, atque ad volam manûs; & pollicem inflexi, Prodigium primum. Breue Apoſtolicum, vſque adeò conſtrinxerunt, vt membrana contorta, corrugataque fuerit! Stupere

pere imponentes, tum dirigere, ac extrahere conati; ſed actum egerunt. Itaque conſilij inopes, Litterarum quarundam Patriarchæ Conſtantinopolitani memorati, non ſine Numine diuino, eas quantocyùs attulerunt, manuique alteri accipiendas porrexerunt. Verùm emortua ſiniſtra, dexterrimè cuius illæ eſſent litteræ diſcernens, digitos retraxit, ad volam contraxit, inhabileſque ad complectendum reddidit. Duplicato magis attoniti miraculo hæſerunt, præcipuè cùm clarè perciperent, ipſas demortuas manus, viuidè eos monuiſſe, quod colerent, quod reijcerent Caput! Illuceſcente die, fama velox tanta continuò diſperſit miracula. Affluere hinc & inde, plebs, Ciues, nobiles, idque diebus ſingulis frequentiores. Intueri compreſſam vtramque manum, hanc tenentem Romani Pontificis, illam reijcientem Conſtantinopolitani litteras! Extrahere ab illa Breue, imponere iſti Epiſtolium! ſed neque illud ab illa eripi, neque iſtud ab iſta ſuſcipi!

Prodigium ſecundum.

Mirabilia Domini.

Breuiuſculè poſt de morte, & miraculis Meletij, in aulis Collatorum percrebuit. Et abſente Duce Dominico ab Oſtrog Zaslauſcio, eius præſides & præpoſiti militiæ in arce Dubno, Vazeuſcius, & Czebanſcius: ex parte etiam Annæ Chodkieuiciæ Oſtrogienſis Ducisſæ, alius quiſpiam, non villas duntaxat, & ditiones monaſterij, ſed ipſum etiam monaſterium militibus repleuêre. Veriti vtrinque, ne ſine ſcitu alterutrius partis, alicui, præſertim diſunito monaſterium traderetur regendum. Et durantibus dictis miraculis, tot

Collatores monaſteriũ muniunt.

Miracula perſeuerantia.

tot & tanti homines varij ſtatûs, ſexûs, ætatis, hæretici, Schiſmatici, Catholici confluere, extrahere, obſtupeſcere! Ipſe etiam Vazeuſcius, Præſidum præcipuus, plurium millium ſpectante multitudine, vt ſiniſtræ Bizantinum toties irrito conatu Breue applicuit, ſic glorioſè Vrbanum ita traxit, vt manum è loculo, imò corpus cum loculo protaxerit, non è manu Breue extraxerit.

Rutſcius Metropolitanus Dermanium vadit.

Interea Rutſcius Metropolitanus, quâ Meletij moribundi, quâ Religioſorum Dermanenſium litteris excitus, è prædio gentilitio Ruta, in Lituaniæ oris conſiſtente, in Volhiniam excurrit. Et quidem vnius hebdomadæ curſu, itinere hyemali, 74. leucas confecit. Et Olicæ apud Ducem Adalbertum Stanislaum Radiuillium, Lituaniæ Cancellarium, ſex à Dermanio Leucis, Ianuarij 2. 1634. anno conſtitit. Vbi iam non de morte ſolùm Meletij, ſed etiam miraculis inclaruit.

In via de miraculis audit.

Olycâ, eadem egreſſus Rutſcius die, nuncio de aduentu ſuo præmiſſo, ad quoddam monaſterij prædium pernoctaturus deuenit. Et comiter à loci Præfecto acceptus, alium ocyùs Dermanium expediuit, craſtina ſe luce affuturum denuncians. In quam veteri ſtylo, peruigilium Natalis Domini incidebat. Vicarius monaſterij, præfectis militiæ collatorum detulit. Faceſſere illi negotium primò, metu Schiſmaticorum; ſed poſt Paſtorem loci, non hoſtem penſantes, pacificè, reuerenter, gratanter, cum equitatu peditatuq; ſuo illi occurrêre. Et præſtitis tanto viro ſalutationis officijs, modeſto cum plauſu, intra monaſterium induxêre.

Ad Monaſterium admittitur.

Vi-

Viſitato templo, corpus viri Dei Archiepiſcopale Rutſcius Metropolitanus adijt. Eum verò Religioſi frequentes, præſides dicti, omnis eorum militia, & ingens hominum turba; id temporis præſens ſecuta. Vbi ad corpus conſtitit, & vtriuſque manûs perſeuerans miraculum, oculis circumſpexit, attonitus & hærens, ex illis, qui eius rei principium ſpectauêre percunctatur. Tum Eſaias Radeuicz, monaſterij Vicarius & Presbyter, Metrophanes diaconus, cognatuſque piè defuncti, & famulitij eius primicerius Niehrebecki, (neque enim plures ſumma nocte, Breue illud manui imponentes adfuêre) ſub iureiurando coram Paſtore, cælo teſte, omnibuſque præſentibus, vniuerſa ordine ſupra memorato recenſuêre. Et hoc ipſum Rutſcio volente, ad Imaginem Crucifixi, certis ſacramenti verbis confirmauêre. Tacto pectore Præſides militiæ adiecêre, quæ ipſi probâſſent: quomodò Breue toties traxiſſent, nec extraxiſſent, & quicquid varij feciſſent, attentâſſent. Viſitat templum. De miraculis inquirit.

At Ioſephus Rutſcius Vir authoritatis, prudentiæ, ſanctitatis eximiæ, corde nonnihil exorato Deo, & in Spiritu Meletio ſalutato, aliquot verba, quæ tum ipſi diuinitùs influxerant, profatus, ad corpus venerandum acceſſit. Ecce manus illa Meletij alijs inurbana, Ioſepho multùm vrbana, litteras illas Vrbanas leuiſſimè demiſit! Hærere hic omnes attoniti, qui anteactis diebus, ſexcenties illas trahentes, operam perdiderunt! Ioſepho autem memorabile illud diui Alexij occurrit: & protinùs cum intimo palam exclamauit Prodigium.

ſen-

ſenſu. Tantum tamque mirabile opus, eſſe Dei ſolius opus! Nec abſimile illi, quod cum diuo Alexio contigiſſe veneranda circumferret antiquitas! Quemadmodum enim chartam, de ſe complicatam demortuus ille tenens, nemini præterquam Romano tradiderat Pontifici: ita virum Dei Meletium, nulli alij, niſi ſibi, ſupremi Paſtoris in Ruſſia Vicario, eas conceſſiſſe litteras! Quas cum omnibus coram prælegiſſet, ſenſumque breuibus aperuiſſet, iterum manui eius inſeruit. Et illa miraculis coaceruans miracula, vt impendiò ſtuperent vniuerſi, ac magnalia Dei magnificè loquerentur, iterum compreſſit fortiſſimè, nec ab vllo ſibi eas extrahi paſſa eſt! Confluebant eò in dies homines, & ſtatu & Religione varij, ac omnipotentem manum, in manu Meletij demirabantur!

Prodigium.

Fuêre ſanè è Schiſmaticis nonnulli, qui vel aſſutas, vel agglutinatas illas cenſerent. Sed poſtquam non oculis ſolùm, ſed manibus quoque oculatis palpauiſſent, etiam quæſiti quid ſentirent, piſcibus magis muti hærebant! Et quod renuebant, fateri cogebantur: eſſe ſupremam & à Cælo datam in Romanis Pontificibus, ſuper vniuerſo Chriſti grege authoritatem: quam illi viui tam procaciter inficiarentur, mortui tam glorioſè profiterentur! Nec caſu quopiam, ſed manifeſta diuina diſpenſatione, ea miracula, in Volhiniæ partibus, Deum mirabilium patratorem monſtrauiſſe aiebat Ioſephus Rutſcius, vt vbi altiùs caput ſuum peruicax erexerat Schiſma, ibi magis confuſum, humiliùs deprimeretur. Et ſanè

Finis eorum

ma-

magnam Schiſmaticis ea miracula præbuêre ſalutem. Ne meminerim alios Ciuitatem Oſtrogienſem, ſat olim populoſam, & merè Schiſmaticam, maximam ex parte conuerſam, nobileſque varios vidimus.

Et iam funebria imminebant ſolemnia, cùm triumphator Schiſmatis Meletius, tam zeloſus etiam poſt fata ex Saulo Paulus, iterum mirabilia Dei per manum ſuam aliquot ante exequias locutus eſt diebus. Quippe exanguis primùm, & cadaueroſa, naturali poſt vigori & flexioni reſtituta, non modò tota ſimul, verùmetiam, quilibet eius digitus, tanquam dormientis, ad tactum cuiuſuis verſari, extendi, inflecti! & Breue pro libitu pertractum dimittere, impoſitum retinere! Omnibus id videntibus, probantibus, demirantibus! Præcipuè quod frigorum pene intolerabilium id temporis vigeret vrgeretque tempeſtas! Prodigium

Et verò tam magna contemplando miracula, rectè dixeris eam Pauli Ruſſiæ manum, Sacrum Breue tenentem, laborum pro fide ſuorum, longum teſtimonium habuiſſe: & pro ea ſeruata defenſaque, futuri vigoris præmio iam tum donatam fuiſſe. An verò Meletium à Deo Domino Curiaque eius in terris vicaria, Citationem in ſchiſma, ſummo Paſtori recalcitrans, ad Dei Tribunal euocantem extuliſſe? Aut ſuper citatum, & eruditis eius conuictum ſcriptis, decretum à Deo obtinuiſſe; quo illud obſtinatæ duritiei argueret, ſe victorem, & pænarum ſuper illo obtentarum, authorem glorioſum prædicaret? Sed rectiùs dixeris, benignum illum ex rapaci Saulo Paulum, mi- Interpretationes prodigiorum.

miraculoſa manu ſua, libellum ad Deum ſupplicem tenuiſſe, quo placatiorem illum redderet genti ſuæ, ne moreretur, ſed conuerteretur, & viueret. Quod vtinam Dominus, in diebus noſtris efficiat.

Tantis peractis miraculis, ipſa 29. Ianuarij die, Ioſephus Ruſſiæ Archiepiſcopus ad ſupremã Viro Dei Meletio ſoluenda iuſta proceſſit. Ipſe feſtiuè doloroſum, cum Clero frequenti, & ſuauibus muſicæ concentibus, perſoluit ſacrum, ipſe omnia præcipuus egit acta funebria. Albertus Cortiſcius Societatis Iesv Oſtrogien. Collegij Rector, egregiè concinnatam, ad frequentiſſimum Ruthenum populum habuit concionem. Vitamque eius ſplendidè illuſtrauit, miracula dicta glorioſè propalauit, & concioni poſt modum Vilnæ typis vulgatæ, Theatrum certaminis obtenti, curſûs conſumati, fidei ſeruatæ, nomen impoſuit. Corpus viri Dei, non admodum profundo, in Eccleſia Dermanen. depoſitum eſt loco, ita vt facilè aperiri & inſpici potuerit. Diuque ita iacuit, abſque vlla corruptela, vigorem ſuum manu miraculoſa conſeruante, & Breue tenente. Ingruentibus poſtmodum bellis Coſaticis, profundiore conditum ſcrobe quieſcit. Non ſine ſingulari loci protectione in omnibus Tartarorum, Schiſmaticorum, & Coſacorum incurſionibus; cùm à linea Coſatica, Horin videlicet fluuio, iſtud monaſterium, vix duabus diſtet leucis, & inuiolatam in ea vſque tempora, Catholicæ Vnionis fidem conſeruet. Solutis funebribus, cilicia viri Dei, varij auida diripuerunt deuotione. Vnum Ioſepho Archiepiſcopo ceſſit. Flagrum eius hori-

Funus Meletij.

Concio.

Meletij protectio.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

, theſauro monaſterij illatum , in exemplum
ceſſoribus , in memoriam Meletianam. Hæc
eletij , ex Vnita Ruſſia laborioſæ Apis æternatura
ella , ſeu mellita opera , Mellitis Eminentiſſimæ
Barberinæ domûs Apibus , afferre placuit ; vt illa
ab iſtis, fortem protectionem, benefica mella,
illuſtres gratias, Ruſſiam percepiſſe teſtetur ; iſtæ
illam ſuis inuictis , quia tribus , imò triplicibus
Eminentiæ funiculis colligatis , ſiue protectionis,
fauoris, gratiæ præſidijs, communiant.

Ex quo Regi ſæculorum immortali, inuiſibili, ſoli Deo, honor & gloria, in Sæcula Sæculorum Amen.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Errata notabiliora ſic corrige.

Pagina	*Verſu*	*Lege.*
25	14	Regiarum
51	6 à fine	1622.
56	26	ſcrutatorem
59	9	fraterno
60	9	ſuſpicere
71	in margine	ſuos
94	in margine	Iſaacius
102	27	annorum
104	3	judicetur
110	8	multifariam
114	13	Orcus
120	6	pedetentim
123	13	percunctari
126	4	Leopolienſi
127	in margine	muris ornat
128	24	Cortiſcius
131	28	illatis
132	10	Principibus
133	6 à fine	tranſmittit
136	in margine	comburit
139	in margine	muniunt
141	8	percunctatur
143	4	maxima.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Cav. [illegible] DI GIACOMO
PESCARA
1972